

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YEREL YÖNETİMLER BİLİM DALI

TURİZMİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ
ANKARA KIZILCAHAMAM ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Müşerref KÜÇÜK

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. S. Gül GÜNEŞ

ANKARA-2012

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YEREL YÖNETİMLER BİLİM DALI

TURİZMİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ
ANKARA KIZILCAHAMAM ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Müşerref KÜÇÜK

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. S. Gül GÜNEŞ

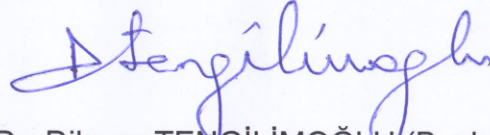
ANKARA-2012

T.C.

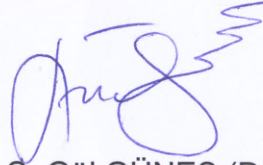
ATILIM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

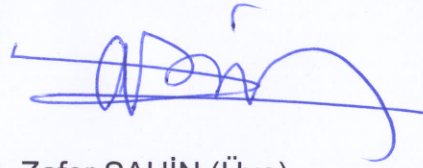
Müşerref Küçük tarafından hazırlanan "Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara (Kızılcahamam) Örneği" başlıklı bu çalışma, 01/06/2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim/Yerel Yönetimler Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. S. Gül GÜNEŞ (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. S. Zafer ŞAHİN (Üye)

Rahmetli Babaannemin Anısına

ÖNSÖZ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü/Yerel Yönetimler Yüksek Lisans Programı “Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği” üzerine yaptığım tez çalışmamda beni yönlendiren; her zaman cesaretlendiren, çalışmamın ilerlemesinde ve yerel kalkınma ile turizmin ilişkisi konusunda kendimi geliştirmemde desteğini benden esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. S. Gül GÜNEŞ’e teşekkür ederim.

Yapmış olduğum tez çalışmamda yüz yüze görüşmelerde bulunduğum ve değerli görüşleri ile tezimin olgunlaşmasında yardımcı olan Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü ön büro ve satış sonrası hizmet müdürü Süleyman ÇINAROĞLU, Patalya Termal Resort Otel işletme müdürü Okan AKÇA, Soğuksu Termal Otel müdürü Kazım BOSTANCI, Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca Otel müdürü Hikmet GÜMÜŞ, Başak Termal Hotel müdürü Murat ARSLAN, Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri işletme müdürü Hikmet Fidan’a Kızılcahamam yerel esnaflarından As Taksi durağı işletme sahibi Hüseyin GÜLŞEN, Otobüs Terminal müdürü Ali DEMİRHAN, Gümüşsoy yerel ürünler satış yeri işletme müdürü Aynur GÜMÜŞSOY, Ankara Konak Restoran işletme çalışanı Zekai DEMİRBAŞ, Bizim Kasap işletme sahibi Ali VURAL, Gül Hediyeelik işletme sahibi Burak GÖKMEN, İrkay Petrol Opet işletme çalışanı Yusuf CEBECİ’ ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince yardım ve desteklerini esirgemeyen Kızılcahamam Belediyesi Başkanı Coşkun ÜNAL, Kızılcahamam Belediyesi Jeopark Proje koordinatörü Muzaffer EKER’e (A.Ü.M.F. Jeoloji Mühendisliği Bölümü), Prof.Dr. Nizamettin KAZANCI’ya (G.Ü.T.T. Turizm Eğitim Fakültesi), Prof.Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU’na, (A.Ü.S.B.K.Y.B.İşletme Fakültesi), Yrd.Doç.Dr. S. Zafer ŞAHİN’ne, Ankara Tempo Tur Genel Müdür Yardımcısı İhsan ALBOĞA’ya, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih GÖKÇEK’e, Ankara Ticaret Odası Başkanı Salih BEZCİ’ye, Beypazarı eski

Belediye Başkanı Mansur YAVAŞ'a, Kızılcahamam Kaymakamı Mustafa ÇİT'e, Kızılcahamam'da faaliyetini sürdüren STK'larından Avcılar Derneği, Turizm ve Kültür Danışma Derneği, Demirciler Marangozlar ve Oto Sanatkârları Odası, Sanayi Sitesi, Kasaplar Odası ve Ziraat Odası başkanlarına şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans tez çalışmam süresince benden destek ve sabırlarını esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşim İbrahim KÜÇÜK, kızım Meltem KÜÇÜK ve oğlum Mehmet Tayfun KÜÇÜK'e minnettarım.

Müşerref KÜÇÜK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	VI
TABLolar	VIII
ŞEKİLLER	X
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER	4
2.1. Turizmin Tanımı	4
2.2. Turizmin Tarihsel Gelişimi	5
2.3. Turizm Türleri	9
2.4. Turizm Arz ve Talebi	16
2.5. Türkiye Ekonomisinde Turizmin Yeri	20
2.5.1. Turizm Yatırımları	26
2.5.2. Turizm ve Dış Ödemeler Dengesi	30
2.5.3. Turizm ve Milli Gelir	32
2.5.4. Turizm ve İstihdam	34
3. YEREL KALKINMA VE TURİZM	36
3.1. Kalkınma Kavramı	36
3.2. Yerel Kalkınma Kavramı	38
3.3. Turizmin Kalkınmaya Olan Etkisine İlişkin Örnekler	45
4. MATERYAL VE YÖNTEM	53
4.1. Materyal	53
4.2. Yöntem	55

5. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	57
5.1. Coğrafi Konum.....	57
5.2. Doğal Oluşumlar	59
5.2.1. Mağaralar	61
5.3. Soğuksu Milli Parkı	62
5.4. Tarihi Kalıntılar	67
5.5. El Sanatları	74
5.6. Yöresel Yemekler	75
5.7. Ekonomik Yapı	76
5.7.1. Kızılcahamam'da Yerel Kalkınma Dinamiği	
Olarak Turizm Sektörü	78
5.7.1.1.Kaplıca ve Termal Turizm.....	79
5.7.1.2.İnanç Turizmi	84
5.7.1.3.Spor Turizmi.....	85
5.7.1.4.Günübirlik Rekreatif Aktiviteler.....	87
6. ARAŞTIRMA BULGULARI	99
6.1. Yarı Yapılandırılmış Soru Formuyla Derinlemesine Mülakatlardan	
Elde Edilen Veriler	99
6.1.1. Mülakat Yapılan Oteller ve Yerel İşletmelerin Künyeleri.....	99
6.1.2. Otel Yöneticileri ile Yapılan Mülakatlardan Elde	
Edilen Veriler	101
6.1.3. Yerel Esnaf İle Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Veriler	114
6.1.4. Otel Müdürleri ve Yerel Esnaf'a Yönelik Yapılan	
Mülakatlarda Ortak Sorulan Sorulardan Elde	
Edilen Veriler.....	118

6.2. Kızılcahamam Kültür Sanat ve Su Festivali Esnasında Yapılan	
Mülakatlara İlişkin Veriler.....	119
6.3. Sonuç.....	121
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	125
KAYNAKÇA	143
EKLER.....	157
Ek 1 Yapılan Mülakatlar	157
Ek 2 Kızılcahamam Yiyecek İçecek İşletmeleri	178
ÖZET	180
ABSTRACT	181

KISALTMALAR

A.I.E.S.T.	Uluslar arası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği
A.N.D.O.F.F.	Ankara Off Road Kulübü
A.T.O.	Ankara Ticaret Odası
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
A.G.Ü.	Az Gelişmiş Ülke
E.S.P.A.	Avrupa Kaplıcalar Birliği
G.S.M.H.	Gayri Safi Milli Hasıla
G.Ü.	Gelişmiş Ülke
İş-KUR	Türkiye İş Kurumu
J.E.M.İ.R.K.O.	Jeolojik Mirası Koruma Derneği
K.A.D.	Kuş Araştırmaları Derneği
K.O.S.G.E.B.	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
K.Ö.Y.	Kalkınmada Öncelikli Yöre
M.T.A.	Maden Teknik Arama
S.T.K.	Sivil Toplum Kuruluşları
S.M.P.U.D.G.P.	Soğuksu Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti

T.Ü.R.O.F.E.D.	Türkiye Otelciler Federasyonu
T.O.S.F.E.D.	Türkiye Otomobil Sporları Federasyonu
T.Ü.İ.K.	Türkiye İstatistik Kurumu
T.Ü.B.İ.T.A.K.	Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu
t.y.	Basım Tarihi Yok
U.N.E.S.C.O.	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
U.N.W.T.O.	Dünya Turizm Örgütü

TABLOLAR

Tablo 1:	2011 Yılı Aylık Turizm Geliri.....	23
Tablo 2:	2011 Yılı Aylık Turizm Gideri.....	24
Tablo 3:	2012 Yılı I. Dönem Aylık Turizm Geliri	25
Tablo 4:	2012 Yılı I. Dönem Aylık Turizm Gideri	25
Tablo 5:	Bakanlıktan Belgeli Konaklama Tesisleri ve Yatak Sayısı (2000-2010) Yılları	27
Tablo 6:	Bakanlıktan Belgeli Tesislerin Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı.....	28
Tablo 7:	Türkiye Geneli Mevcut Kapasite ve 2023 Yılına Kadar Öngörülen Turizm Yatırımları	29
Tablo 8:	Turizm Gelirlerinin Döviz ve İhracat Gelirleri İçerisindeki Yeri 1994-2008	31
Tablo 9:	Turizm Gelirinin GSMH ve İhracat Gelirleri İçindeki Payı.....	33
Tablo 10:	Turizmde Çalışanların Türkiye İstihdamındaki Payı.....	35
Tablo 11:	Sağlık Bakanlığı'ndan İşletme İzin Belgesi Almış Kaplıca ve Termal Tesislerin Listesi	81
Tablo 12:	Termal Su Özellikleri.....	82
Tablo 13:	Kızılcahamam Kaplıcalarının Genel Özellikleri	82
Tablo 14:	Otel Yöneticilerinin Görev ve Deneyimleri.....	103
Tablo 15:	Otellerin Kızılcahamam'da Hizmet Süreleri.....	104
Tablo 16:	Otellerin Doluluk Oranları.....	105
Tablo 17:	Turist Profili ve Kızılcahamam'a Geliş Amaçları.....	106
Tablo 18:	Turistlerin Konaklama Süreleri	107

Tablo 19:	Otellerde Yerel Halkın İstihdam Oranları.....	112
Tablo 20:	Turistlerin İlçeye Geliş Zamanı.....	116
Tablo 21:	Otel Müdürleri ve Yerel Esnafa Sorulan Ortak Sorular.....	119

ŞEKİLLER

Şekil 1.	Yıllara Göre Turizm Giderinin, Gelirine Oranı(%)2001.2010...22
Şekil 2.	Kızılcahamam'ın Türkiye Haritasında ve Bölgesindeki Konumu57
Şekil 3.	Kızılcahamam Lokasyon Haritası58
Şekil 4.	Soğuksu Milli Parkı Kuyu Başı Piknik Alanından Bir Görünüm63
Şekil 5.	Soğuksu Milli Parkı'ndan Bir Görünüm64
Şekil 6.	Kuş Varlığından Örnekler.....65
Şekil 7.	Kurutulmuş Bitki Florası ve Taşlaşmış Ağaç Fosilleri66
Şekil 8.	Soğuksu Milli Parkı Ziyaretçi Merkezinden Görünüm67
Şekil 9.	Kızılcahamam Belediyesi Yerel Ürünler Teşhir ve Satış Merkezi75
Şekil 10.	Rıza Doğan Güreş Şampiyonasından Bir Görünüm86
Şekil 11.	Kültür Sanat ve Su Festivalinden Bir Görünüm.....90
Şekil 12.	Kültür Sanat ve Su Festivalinden Satış Standından Görünüm.....91
Şekil 13.	Kültür Sanat ve Su Festivali Fotoğraf Sergisinden Görünüm...91
Şekil 14.	Kültür Sanat ve Su Festivali ve Ziyaretçilerden Bir Görünüm ..92
Şekil 15.	Kızılcahamam-Çamlıdere Jeositleri Gösteren Harita.....97
Şekil 16.	Kızılcahamam-Çamlıdere Jeositler ve Jeoyollar Haritası98

1. GİRİŞ

Küreselleşme olgusu Dünyanın yaşamakta olduğu hızlı değişim, tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektörünü de etkilemektedir. Turizm, dünyada başka farklı kültürlerin varlığını görsel ve işitsel medyadan öğrenen insanlara bu kültürleri yakından tanıma olanağı tanımıştır. Sınırları ve mesafeleri ortadan kaldıran küreselleşme sürecinde hızlı ulaşım ve etkin haberleşme ile turizm sektörü gelecek yıllarda ülke ekonomilerinde lokomotif konumunda olacağı öngörülmektedir. Zira Dünyanın küçük küresel bir köye doğru ilerlediği bir süreçte, bu küçülmenin ardında günümüzde de turizmin etkilerini görmemek mümkün değildir.

“Dünya Turizm Örgütünün öngörülerine göre, önümüzdeki 20 yıl içerisinde turizm sektörü, hızlı büyüyecek ve gelişmesini sürdürecektir bir sektör olarak kabul edilmiştir. Dünya genelinde turizm pastasının 2020 yılı itibariyle yaklaşık 2 trilyon dolar olacağı tahmin edilmektedir” (UNWTO, 2011:11).

Bacasız sanayi olarak nitelendirilen turizm sektörü özellikle de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde önemli bir yer alır. Turizm olayı gelirin tabana yayılmasına, dengeli kalkınmanın gelişimine imkan sağlaması nedeniyle bölgesel ekonomik ve sosyal kalkınma açısından da önemli dinamiklerden biridir.

Turizm günümüzde bireylerin tercihlerindeki değişimler refah artışlarına ve mekânsal hareketliliğe paralel olarak artış göstermiş ve bunun sonucun da özellikle turizm sektörünün önemi artmıştır. Yaşanan bu gelişmelerle önümüzdeki yıllarda turizm sektörünün tüm Dünya da olduğu gibi ülkemiz ekonomisi için de bir fırsat olacağı görülmektedir.

Ankara'nın bir ilçesi olan Kızılcahamam'da Turizmin Yerel Kalkınmaya etkisine ilişkin hem mevcut turizm potansiyeli hem de alternatif turizm potansiyelinin yerel kalkınmaya olan etkisi Kızılcahamam'da turizmin hak ettiği yeri alabilmesi sorunların tespiti ve çözümü ile mümkün olabilecektir. Ancak bu etkinin olumlu yönde artabilmesi için turizmin bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirildiği ve akılcı yönetildiği sürece sürdürülebilirliği sağlanabilecektir.

Ankara Kızılcahamam ilçesinin ana geçim kaynağı olan turizm, yerel ekonomiyi etkilemektedir. Ankara'ya 80 km. uzaklıktaki Kızılcahamam ilçesi, yıllarca kaplıca ve termal turizmi ile bunun yanı sıra günübirlik rekreasyonel aktiviteler ziyaretçiler için önemli merkezlerden biri olmuştur. İlçe alternatif turizm türleri açısından da oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. İlçe 'de turistik potansiyele sahip turizm çeşitlerinden bazıları; kongre ve festival turizmi, doğa turizmi, jeoturizm, spor turizmi, yayla ve dağ turizmi, ekoturizm, kültür turizmi, mağara turizmi ve inanç turizmidir.

“Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği” isimli bu çalışmanın amacı, Kızılcahamam ilçesinde turizmin yerel kalkınmaya sağladığı etkiyi ve ilçenin sahip olduğu alternatif turizm potansiyeli ortaya konulacaktır. Ayrıca bu potansiyele ilişkin ilçede ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasında turizmin önemini vurgulamak; turizmin önemli bir dinamik olarak bir etki ortaya koyabilmesi ve Kızılcahamam turizminin sürdürülebilirliğinin sağlanması için neler yapılması gerektiği konusunda öneriler ortaya koymaktır.

Çalışma 7 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş bölümünü oluşturmaktadır.

İkinci bölümünde kuramsal temeller genel olarak turizmin tanımı, turizmin dünyada ve Türkiye’de tarihsel gelişimi, turizm türleri, turizm arz ve talebi kavramı, turizm arz ve talebinin özellikleri, turizm arz ve talebini

etkileyen faktörler, Türkiye ekonomisinde turizmin yeri, turizmin yerel kalkınma üzerine etkilerine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, yerel kalkınma ve turizm, kalkınma kavramı, yerel kalkınma kavramı ve turizmin kalkınmaya olan etkisine ilişkin dünyadan ve Türkiye’den termal turizmin ekonomik etkileri üzerine bazı örnekler incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, materyal ve yöntem kısmına yer verilmiştir.

Beşinci bölümde, araştırma alanının genel özellikleri bağlamında, coğrafi konumu, Doğal varlık ve oluşumları, sosyo kültürel ve tarihi özelliklerine, ekonomik yapısı, araştırma alanının mevcut turizm sektörü ele alınmıştır.

Altıncı bölüm, araştırma bulgularının yer aldığı bölümdür. Bu bölümde Kızılcahamam’da faaliyet gösteren 6 otel işletme müdürü ile 09.08.2011 tarihinde yapılan mülakatlar ve Kızılcahamam’da faaliyet gösteren 7 farklı sektörden esnafla 22.12.2011 tarihinde yapılan mülakatlar ayrıca Kızılcahamam’da 13.07.2011 tarihinde yapılan Kültür Sanat ve Su Festivaline katılan 20 ziyaretçiye yapılan mülakatlardan elde edilen veriler analiz edilerek anlamlı sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın son bölümü olan yedinci bölümünde ise sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1.Turizmin Tanımı

Literatürde turizm ile ilgili çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Ancak araştırmacıların konuya ilişkin benimsemiş olduğu ortak tek bir tanım bulunmamaktadır. Yapılan tanımlardan bazılarına örnek vermek gerekir ise:

Turizm, Latince kökenli bir sözcüktür. Latince 'de dönme hareketini ifade eden "tornus" kelimesinden tour (İngilizce ve Fransızca) sözcüğü türetilmiştir. Tour sözcüğü, "hareket edilen yere dönmek şartıyla yapılan seyahat" anlamına gelmektedir. Turizm sözcüğü ise "tur yapan" anlamına gelen "tourist" (tulist) ve tour" kelimelerinden doğmuştur (Hazar, 2007:3).

Turizmin ilk tanımı 1905 yılında E. Guyer FREULER tarafından; "Ticaret, endüstri ve küçük sanatların gelişmesi ve ulaştırmanın mükemmelleşmesi üzerine, özellikle halkların ve toplumsal sınıfların daha çok kaynaşmasının sonucu olarak artan dinlenme, hava değişikliği ihtiyacı ve çevre güzelliğine karşı duyulan eğilim, doğadan zevk almaya dayanan "modern" çağa özgü bir olaydır" şeklinde tanımlama yapılmıştır" (Aydın, 2010:12).

Turizmin bir başka tanımını ise AİEST (Uluslar arası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre turizm;

"İnsanların sürekli ikamet ettikleri ve çalıştıkları yerin dışında gerçekleştirdikleri seyahatleri ve buralarda turizm tesislerinin ürettiği ürün ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamadan kaynaklanan faaliyetlerin bütünü" olarak tanımlamıştır" (Kozak vd., 2010:3).

Turizm, insanların boş zamanlarını değerlendirmek amacı ile yapılan maddi bir kazanç elde etmeksizin ve politik faaliyetlerde bulunmaksızın toplu veya bireysel olarak yapılan seyahatlerde gidilen yerde en az bir gün, ya da bir geceleme yapılarak bu süre içinde dinlenme, eğlenme, merak, spor, din, sağlık için yapılan ziyaretler, kültürel faaliyetler, dost ve akraba ziyaret etme

gibi etkinliklerden en az birinin gerçekleştirilmesi ve bu süreç içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar ile ilişkileri kendisine konu alan sosyal, ekonomik ve kültürel bir faaliyet ve bir hizmet endüstrisidir (Akıllı, 2004:18-19).

Günümüzde her yıl milyonlarca insan, sürekli yaşadıkları yerlerden geçici sürelerle ayrılarak başka ülkelere veya bölgelere ziyaretler gerçekleştirilerek buralarda gezip görme, dinlenme, eğlenme ve öğrenme gibi psikolojik, sosyal ve kültürel gereksinimleri karşılamaktadır. Ekonomik ve sosyal anlamda geniş etkiler gösteren ve turizm olarak adlandırılan bu olay, günümüz uygarlığının temel bir özelliğini oluşturmaktadır (Durgun, 2006:5).

Turizm tanımlarından da anlaşılacağı üzere turizmin varlığının temelinde bir başka mekana bağımlı olması yer almaktadır. Yaşanılan mekan dışında bireysel veya toplu olarak insanların mekan ile doğrudan etkileşim içerisinde olduğu bütün tanımlarda açık bir şekilde belirtilmektedir.

2.2. Turizmin Tarihsel Gelişimi

Turizmin tarihi insanlığın tarihi kadar eskidir ve insanlar pek çok amaçlarla turizm hareketine katılmaktadır. Turizm sektörü insanoğlunun teknolojik icatlarına paralel ilerlemiştir.

Turizm olgusu pusulanın icadı, gemicilik ve haritacılık tekniğinin ilerlemesi, ulaşım ve haberleşme ağlarının gelişmesi, matbaanın icadı, gibi gelişmeler olan uygarlığın her adımında insanların yeni yerler görme, yeni şeyler öğrenme merakını, maceracı ruhunu kamçılamıştır. Bunların yanı sıra savaşlar, fetih hareketleri, dinsel inanışlar insanların ilgisini başka ülkelere yöneltmiş ve çeşitli nedenlerle ikamet ettikleri yerlerden başka yerlere gitmelerine yol açmıştır. Edebiyat ve güzel sanat akımları da insanların, methiyesi yapılan yerleri, eserleri, insanları merak etmelerinde ve oralara seyahat etmelerinde etkili olmuştur (Sezgin ve Acar, 1991:13).

“İlk çağlarda Lidyalıların madeni parayı icadı ile başlayan ticari faaliyetler seyahat kavramını ortaya çıkarmış ve tekerleğin icadıyla birlikte turizm kavramı giderek güçlenmiştir” (Durgun, 2006:9).

Eski Yunanlılarda, olimpiyatlar seyahat etme ihtiyacını ortaya çıkarmış ve olimpiyatların katılımcıları kasabalarda konaklayarak turizmin öncülüğünü yapmışlardır. Eski çağlarda insanların, sağlık ve kutsal yerleri ziyaret etmeleri bu devirlerdeki turizm aktivitesinin temel çıkış noktası olmuştur (Yıldız, 2007:94).

Roma imparatorluğunun çöküşü turizmin tarihsel gelişim sürecini etkileyen ve seyahatlerin amacını değiştiren olayların başında yer almaktadır.

“Orta çağda siyasi bazı sorunlar sonucu Roma İmparatorluğu’nun çöküş dönemine girmesi ile seyahatlerin azaldığı, aynı zamanda seyahat amaçlarının da değiştiği gözlenmektedir. Örneğin bu dönemde kutsal yerlerin ziyaret edildiği, özellikle Kudüs, Mekke, Medine’nin en fazla ziyaretçi akınına uğradığı yerler olduğu görülmektedir” (Hussein Tunç ve Saç, 2008:2).

Haçlı seferleri sonrasında savaşa katılanların ve ailelerinin bu mekânları görme isteği kıtalararası dinsel amaçlı seyahatleri başlatmıştır. Yine bu dönemde Marco Polo’nun yaptığı seyahatler, son derece önem taşımaktadır. Venedik’ten Çin’e kadar ulaşan bu yolculuk sonrasında Marco Polo, yayınladığı kitabında gezdiği bölgeleri ve ülkeleri son derece kapsamlı almıştır. Bu serüven, insanlığa çeşitli kültürlerin tanıtılması açısından da bir dönüm noktası olmuştur (Hussein Tunç ve Saç, 2008:2).

Rönesans devriyle birlikte de ortaçağ toplumlarının dar ufukları kırılmış ve yerini yeni, bir turizm aktivitesi akımı yer alarak güzel sanatlardaki gelişmelere bırakmıştır. Zenginler tüccarlar ve bilim insanları, bu dönemde yeni bilgiler edinmek ve ticareti genişletmek amacı ile seyahatlere katılmışlardır. Özellikle İtalya’ya yapılan bu seyahatler eğitim amacıyla gelen öğrencilerden oluşmuştur (Durgun, 2006:10).

“Avrupa’da bu gelişmeler yaşanırken, Anadolu’da Osmanlı İmparatorluğu’nda da seyahatin gerekleri olan karayolu ağının, konaklamaları sağlamak üzere han ve kervansarayların yapıldığı bilinmektedir” (Hussein Tunç ve Saç, 2008:2).

Yeniçağda sanayi devriminin getirdiği teknolojik gelişme ve buna paralel olarak sosyal yapıda meydana gelen değişim, turizm faaliyetlerinin içeriğini de değiştirmiştir. Özellikle buhar gücünün 19. yy. ortalarında ulaşım araçlarına uygulanması daha geniş kesimlerin seyahat etmelerini sağlamıştır. Bu çağda bir yandan ekonomik amaçlı seyahatler devam ederken diğer yandan Avrupa ülkelerinde kraliyet ailesine mensup erkek çocukların Avrupa’nın kültür ve sanat merkezlerine gezilere gönderilmiştir. Bu faaliyetlerin bir çeşit kültürel turizm aktivitesi olarak kabul edilmesi mümkündür (Yıldız, 2007:96).

XIX. yüzyılın ortalarında demiryolunun hizmete girmesi ile turizmin gelişiminde bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde Thomas Cook ilk gezisini 1841 yılında at yarışı izlemek için trenle Leter-Loughborough arasında tur düzenleyerek “organize tur” kavramını ortaya çıkaran ilk kişi olmuştur. Yapmış olduğu organizasyonun gelecek vaad ettiğini gözlemleyen girişimci Thomas Cook, yolculuk güzergahları saptayarak turistlere geziler düzenlemeye başlamıştır. Thomas Cook, 1865’te Atlantik’i geçmiştir. Bu süreçte Thomas Cook’un yaptığı devrim niteliğindedir. Thomas Cook henüz bu deneyimi yaşamadan ihtiyaçları ve sorunları öngörebilmiştir. Çünkü Liverpool’a düzenleyeceği geziden önce oraya gidip otellerin ve restoranların, 350 tane yolcusu için yeterli kapasiteye sahip olup olmadığına bakmış ve en iyi hizmeti böylelikle vermeye çalışmıştır. Sonra yolculuğun tüm detaylarını anlattığı “Liverpool’a Yolculuk El Kitabçığı” adında bir kitap yazmıştır. Bu, türünün ilk örneği olmuştur. Sonraları turistlerini Paris Sergisi, Antwerp’te büyük tur, Brüksel, Waterloo, Cologne, Frankfurt, Heidelberg, Baden Baden gibi yerlere götürmüştür. 1863’te Paris ve İsviçre’ye, 1864’te de İtalya’ya büyük turlar düzenlemiştir. Daha XIX. yy. sona ermeden turizm, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra daha belirginleşecek gerçek bir iktisadi etkinlik haline gelmiştir. Bütün bu nedenlerden dolayı Thomas Cook, turizmin babası olarak anılmaktadır (Oruç, 2004:12-13).

Özellikle I. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında, çalışan kesimin ücretli tatil hakkı benzeri bazı haklar kazanması ve ulaşım araçlarının ilkel olduğu dönemlerden modern ve teknolojik gelişmelerin yaşanmaya başlandığı bu dönemde seyahate katılanların sayısı önemli ölçüde artmıştır (Hussein Tunç ve Saç, 2008:2).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla gelişmiş, daha geniş halk kitlelerine ve uzak mesafelere yayılmıştır. Günümüzde parasal ve kitlesel bir olay haline gelen turizmin; yarattığı ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkiler, ülke ekonomilerinde ve özellikle uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerde önemli sonuçlar doğurmaktadır (Gökdeniz, 2010:4).

Birinci Dünya Savaşı'na kadar lüks bir gereksinim olarak kabul edilen turizm sektörü 1960'lı yıllara kadar da kültürel bir hareket olarak kendini göstermiştir (Bahar ve Kozak, 2005:6).

1974 ve 1979 yıllarında meydana gelen petrol krizinin dünyada yarattığı olumsuz etkilerden turizm sektörü en az etkilenen sektör olmuştur. Ekonomik büyümenin yavaşladığı yıllarda dahi seyahatlerde, bir azalma olmamış sadece sektör daha yavaş bir büyüme hızı göstermiştir (Dinçer Şen, 2010:21).

Dünya turizmi 1980'li yılların başlarında bir duraklama yaşamış sonrasında yeniden büyüme sürecine girmiştir. Söz konusu yıllarda %5'lik büyüme hacmi ile dünya ticaret hacminden daha hızlı bir artış sergilemiştir (Durgun, 2006:11).

1980'li yıllar dünya ekonomisinde yaşanan para dolaşımının serbestleştiği dönem hızlı bir küreselleşme dönemi yaşandığı söylenebilir. Gelişen turizm sektörü, bir yandan istihdam sahaları artırmış diğer yandan da ülkeler arası gelir akışını farklılaştırmıştır. 1990'lı yıllara gelindiğinde, dünya turizminin istikrarlı olarak büyümeye devam ettiği, ancak diğer sektörlerde olduğu gibi rekabet ortamının giderek yoğunlaştığı bir dönem olmuştur.

“2001 Yıllara gelindiğinde ise dünya turizmine yaklaşık olarak 693 milyon kişi katılmıştır. Turizme katılanların %58’i Avrupa kıtasındaki ülkeleri, %18’i Amerika kıtasını, %16’sı Doğu Asya Pasifik bölgesini, geriye kalan %8’lik kısım ise Afrika, Orta Doğu ve Güney Asya’yı tercih ettikleri görülmüştür” (Durgun, 2006:12).

Son 60 yılda, turizm sürekli bir gelişme ve çeşitlilik yaşayarak en büyük ve en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerden biri haline gelmiştir. Avrupa ve Kuzey Amerika’nın bilinen yerleri dışında çok sayıda yeni seçenekler de ortaya çıkmıştır. Uluslararası turist gelişi 1950 yılında 25 milyon iken, 1980’de 277 milyona, 1990’da 435 milyona, 2000 yılında 675 milyona ve 2010 yılında 940 milyona, 2011 yılında ise 982 milyona çıkarak önemli bir artış göstermiştir (UNWTO, 2011:2; UNWTO, 2012: 1).

Dünya Ticaret Örgütünün öngörülerine göre 2020 yılında Avrupa’yı 717 milyon turistin ziyaret edeceği beklenmektedir (Çeken ve Ateşoğlu, 2008:141).

Turizmin gelişimine en büyük katkı teknolojik gelişmelerle birlikte ulaşım ağlarının modern bir yapıya kavuşması bununla birlikte insanların yaşam koşullarının gelişmesi olmuştur.

2.3. Turizmin Türleri

Turizm denince aklımıza ilk gelen deniz, güneş, kum üçlüsünün dışında da turizm aktiviteleri çeşitlilik arz eder. Kişilerin eğitim ve ekonomik güçleri doğrultusunda bireylerin turizme katılım amacının aynı yönde olduğunu söyleyemeyiz. Bu turizm türlerinden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz.

Sağlık Turizmi ve Termal Turizm: “Sağlık turizmi sağlığı koruma, iyileşme amaçlarıyla belirli bir süre için (genellikle 21 gün) yer değiştiren

insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılama sonucu doğan hareketlerdir” (Tengilimoğlu vd.,2002:11).

Sağlıksız ortamların işgücü ve buna bağlı olarak üretimi bu etkenlere bağlı olarak azaltmaktadır. Gelişmiş ülkeler, insan sağlığının korunması, işgücü verimini ve dolayısıyla üretimi arttırmak, sağlıklı yaşamı sağlamak amacı ile doğal turizm kaynaklarından temiz hava, güneş, deniz, şifalı termal suların dinlendirici ve tedavi edici özelliklerinden, iklim ve çevre olanaklarından, diğer turizm çeşitleri ile birlikte yararlanılarak güncel sorunlarını çözmeye çalışmaktadır” (Tengilimoğlu vd., 2002:15).

Günümüzde sağlık turizmi tedavi ve rehabilitasyon gereksinimi olanlarla birlikte uluslararası hasta potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine olanak sağlayan pek çok hizmet işlem demetini sunan turizm türüdür.

Sanayileşme ile birlikte insanın ruh ve beden sağlığını bozan olumsuz etkilere karşı kür ve tedavi amacıyla yapılan ulusal ve uluslararası seyahatler şeklinde ortaya çıkan ve temelinde termal turizmin olduğu bir turizm türüdür. Günümüzde meditasyon, saç ektirme, estetik operasyon, tüp bebek uygulamaları gibi çok farklı tıbbi uygulamayı ve ulaşım, konaklama gibi turistik hizmetleri kapsayan sağlık turizmine, dünyada her yıl milyonlarca kişi dahil olmakta ve bu konuya ilgi sürekli artmaktadır (Gülbahar, 2009:163-164).

Termal turizm kişilerin sağlığına iyi gelecek, sağlığı açısından faydalı olabilecek bir hizmet demetini kaplıca, ılıca ve benzeri doğal yeraltı kaynaklarını sunan işletmelerden hizmetin satın alınması ile karşılanmaktadır (Aydın, 2010:26).

Sağlık turizminde yer alan medikal turizm de giderek önem kazanmaya başlamıştır. Termal turizminde olduğu gibi bu süreçte de sağlık sektörü ile turizm sektörü birlikte rol almaktadır. Medikal turizm termal turizmi içeren fakat daha geniş bir kavram olarak açıklanmaktadır. Ayrıca “medikal

turizm” özel tıbbi müdahaleler gerektiren faaliyetlerdir. Burada hedef kitle sağlığı bozulmuş ya da sağlığını korumaya duyarlı olan bireylerdir.

İnanç Turizmi: İnanç turizminde katılımcılar inançları gereği kutsal mekanlarını ziyaret etmektir. İnanç turizmine verilebilecek en önemli örnek her yıl sayısız Müslüman’ın ziyaret ettiği yer olan Mekke’dir. Hac görevini yapmak ve bu kutsal deneyimi yaşamak isteyenlerden oluşmaktadır. Hristiyan dünyası için Roma kentindeki Vatikan Sarayı benzer çekim merkezi durumundadır (Kahraman ve Türkay, 2009:52).

İnanç turizmine katılanların amacı kişilerin dini görevlerini yerine getirmek ve maneviyatlarını güçlendirerek manevi huzur ve mutluluğa ulaşma arzusudur.

Kültür ve Tarih Turizmi: “Kültürel turizm, bir bölgenin kültürel değerlerinin temel çekim ögesi olduğu turizm çeşididir. Bu değerler, bazen bölgede yaşayan insanların yaşam şekilleri, bazen de yaratılan sanatsal objeler ve bazen de sanat eserlerinin sergilendiği müzelerdir. Gelişmiş ülkelerde, kültürel turizm kapsamında çekim merkezleri tiyatro, opera ve benzeri müzikal etkinliklerdir. Azgelişmiş ülkelerde dini ritüeller ve bunlara bağlı olarak meydana getirilen sanat eserleri, el sanatları, geleneksel yaşam şekilleri, yerel toplumun günlük yaşamında kullandığı araçlardan inaniş şekillerine kadar her olgu ve objedir. Kültürel turizm ile eko turizm arasında çok yakın bir bağ mevcuttur. Çünkü bu iki tür adına düzenlenen turlar bir diğer turizm çeşidi içerisinde değerlendirilen unsurları kapsar”(Kahraman ve Türkay, 2004:37).

Tarihi açıdan önemli bir konuma sahip ve tarihi geçmişinden izler taşıyan alanlara ziyaretlerin yapılmasıdır. Tarihi geçmişten izler taşıyan bu değerler korunarak turistlere sunulur. Turistlerin ziyaretine açık olan destinasyonlar, dünya çapında tanınırlığa sahip turizmin yoğun olarak görüldüğü destinasyonlardır (Özdemir, 2008:33).

Tarih her zaman insanların merakını uyandırmış ve hayal gücünü zorlamıştır. Zaten araştırmalardan da görüldüğü üzere turizm olgusunun çıkış noktalarından birisi de insanların geçmişe dönük merakı yer almaktadır.

Kongre Turizmi: Son yıllarda artış gösteren kongre turizmi toplantıların dışında da boş zamanın planlanarak alışveriş, eğlence vb. aktivitelere katılımlar olarak adlandırabiliriz. Bu faaliyetler iş turizminin bir parçası haline gelmiş ve “kongre turizmi” olarak adlandırılmıştır. Ayrıca kongre turizminin kapsama alanı içinde olan seminer, sempozyum, workshop vb. toplantı türleri de kongre turizmi kapsamı içerisindedir. Günümüzde geliştirilmeye çalışılan yeni bir turistik faaliyettir (Arslan, 2008:7).

Bu turizm türünde mevsimsel dalgalanmalar yaşanmaz, bütün yılı kapsayan zaman diliminde etkinliğini sürdürebilmektedir. Ayrıca kongre turizmi diğer turizm türleri ile kıyaslandığında daha düşük maliyet avantajı sağlamaktadır.

Spor Turizmi: Sportif etkinliklere seyirci olarak katılmak, spor yapmak amacıyla veya takımların idarecilerinin turizm etkinliğine katılmalarından oluşan turizm çeşididir. Bu turizm çeşitleri rafting, golf, su altı dalışı, hava sporları, futbol turizmi gibi turizm türleri mevcuttur (Hazar, 2007:51).

Kış ve Dağ Turizmi: Sanayileşmenin gelişmesi ve yaşanan hızlı kentleşme ile birlikte insanlar yorucu ve sağlıksız bir ortamdan kurtulmak için yazın deniz kıyılarına, kışın ise karlı, dağlık ve ormanlık bölgelere gitmektedirler. İnsanların talepleri doğrultusunda dağ ve kış turizmi doğmuş ve gelişmiştir. Dünyada dağ ve kış turizmine öncülük eden çalışmaları, özellikle Orta ve Kuzey Avrupa ülkeleri yapmış, bunları Amerika, Kanada ve Japonya gibi ülkeler izlemiştir. Türkiye, farklı yüksekliklerde, zengin jeomorfolojik ve tektonik yapıya sahip, flora ve faunası olan ormanlara ve doğal güzelliklere sahip, zengin av ve yaban hayatı olan dağlarıyla hem kış turizmi hem de dağ yürüyüşü ve tırmanışları için dağcılık sporunu sevenlere olağanüstü çekici ve ilginç olanaklar sunmaktadır. Türkiye’ye her yıl dünyanın pek çok yerinden çok sayıda turist gelerek burada dağ tırmanışı ve yürüyüş aktiviteleri yapmaktadır. Bu aktivitenin gerçekleştirildiği yerlerin bazılarını şöyle sıralayabiliriz. Ağrı-Ağrı Dağı, Antalya-Beydağlar, Kayseri-Erciyes Dağı, Mersin-Bolkar Dağları, Niğde-Aladağlar, Rize-Kaçkar Sıradağları, Tunceli-Mercan (Munzur) Dağları, Van-Süphan Dağı ülkemizdeki önemli dağ ve kış turizm merkezleridir (Avderen, 2011:34).

Rio'da 3-14 Haziran 1992'de gerçekleştirilen "Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda ortaya konan Gündem 21 adlı eylem planından hareketle dağlar, duyarlı ekosistemlerdir. Gündem 21'de dağlar aynı zamanda; önemli bir su, enerji ve biyolojik çeşitlilik kaynağı olarak tanımlanmış; küresel ekonominin korunması açısından büyük önem taşıdıkları vurgulanmıştır (Güneş, 2006).

Kuş Gözlemciliği: Kuş gözlemciliği yapan kişiler, en büyük eko-turist grubunu oluştururlar. Genelde iyi eğitilmiş, yüksek gelirli bu işe gönülden bağlı insanlardır. Yerel halkın bilinçlendirilmesinde, ekolojik dengenin korunmasında önemli rol alırlar.

Kuş gözlemciliği kuşları doğal hayatlarında doğayı kuşların dünyasından tanımayı sağlayan bir gözlem sporudur. Kuş gözlemciliği, bir turizm türü olmadan öncede, pek çok kişinin bir hobisidir. Kuşlar her yerde gözlemlenebilir. Kuş gözlemciliğinin zamanı ve mevsimi sınırlı olmadığından bu turizm türü 365 gün 24 saat yapılabilir. Böylece turizm mevsimini uzatılmasına da olanak tanır (Akoğlu Kozak ve Bahçe, 2009:182).

Yayla Turizmi: "Türkiye'de yaylalara çıkmak, yüzyıllardan beri gelenek haline gelmiştir. Geleneksel yaylacılık faaliyetlerinin halen devam ettiği yerlerde, yaylacılığın sayfiye anlamı ikinci planda kalmaktadır. Bölge halkı arasında yaylalara çıkmanın doğal ve ekonomik niteliklerinin olmasının yanı sıra, kültürel ve sosyal özellikleri de önemlidir" (Güneş, 2002:2).

Türkiye'nin çeşitli bitki örtüsü ve akarsuları zengin tarihi ve kültürüyle birleşerek yayla turizminde çok zengin aktiviteleri beraberinde getirmektedir. Kendine özgü coğrafya ve iklimi sahip olan Türkiye'nin zengin yaşam kültürü içindeki "geleneksel yayla yaşantısı" alışkanlığı yayla turizminin doğmasına öncülük etmiştir. Genel olarak 3-4 aylık kısa bir zaman dilimini kapsayan turizmin bu türü yaylalarda yapılan şenlikler, festivaller, yayla yaşantısı bozulmamış doğal güzelliklerin gezilmesidir.

Mağara Turizmi: İnsanlık tarihinin ilk başlangıç sürecine dayanan ve oluşumları milyonlarca yıl süren bu doğal değerlerimizin kısa sürede yerine gelemeyeceği bir gerçektir. Öncelikle korunması gereken yerleri turizme açarken ekolojik dengenin bozulmamasına dikkat edilerek projelendirilmelidir.

Türkiye'nin 2/5'i mağara gelişimine uygun eriyebilir kayalardan meydana gelmiştir. Belirgin dağ kuşakları şeklinde uzanan bu kayalar üzerinde 20.000'den fazla mağaranın bulunabileceği sanılmaktadır. Bu mağaralardan ancak 1200 tanesinin incelenebildiği Türkiye, mağara yoğunluğu açısından Avrupa ülkeleri arasında ilk sıralarda yer alır ve "mağara cenneti ülke" olarak tanımlanır. Turizmi çeşitlendirerek turizmi yalnızca kıyı kesimlerde değil tüm bölgelere yayarak kalkınma hedeflenerek Mağara Turizmi Projesi doğal ve kültürel değerlerimizin koruma kullanma dengesi içinde turizme kazandırılması açısından büyük önem taşır (Oktayer vd. 2007:138-139).

Av Turizmi:Doğada yaban hayatında hayvanlardan korunmak için yapılan bu etkinlik sonrasında, boyut değiştirerek yasalarla sınırları çizilen alanlarda ve ölçüde yapılmaya başlanmıştır. Çoğunlukla elit kesimlerin spor eğlence ve sosyal aktivitelerini kapsamaktadır. Avlanma bazı yerlerde ekonomik bir faaliyet olarak sürdürülmektedir.

Av turizmine açılacak avlaklar, Orman bakanlığı Milli parklar, Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından tespit ve ilan edilmektedir. Ülkemizde av turizmi faaliyetleri; 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu Kanun, "Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik" Kanunun 15 ve 32. maddeleri kapsamında hazırlanıp 8 Ocak 2005 tarih ve 25694 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik; sürdürülebilir avcılık ve doğal hayatın korunması ilkelerini gözeterek oluşturulmuştur (Akpınar ve Bulut, 2010:1584).

Festival Turizmi: Söz konusu etkinlikler bölgeye özgü faaliyetler olarak büyük veya küçük çaplı etkinliklerdir. Bu etkinlikler, bir şehrin veya bölgenin ruhunu yansıtarak o bölgenin söz konusu faaliyetlerle anılmasını sağlar. Ayrıca ziyaretçi tercihlerini ve kalış sürelerini önemli ölçüde belirler. Bu etkinlikler dünyada ve Türkiye'de kültürel ve sanatsal faaliyetler, fuarlar, alışveriş, sergiler, spor olayları, düzenlenen etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Festival, yerel bir topluluk tarafından tarihi önceden belirlenmiş ve yören simgesi haline gelerek gelenekselleşmiş etkinliklerdir. Bu etkinliklerin sürekliliğini sağlayarak toplumun kolektif belleğinde yer alan etkinliklerdir.

Festivaller aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteklediği ve ülkelerin turizmine katkısı azımsanmayacak kadar önemli olan niyetlerin, tüm ideolojilerin, maddiyatın, çıkarların, savaşların ulaşamayacağı bir yerde tutmak hem asli görevimiz, hem de kültürümüzü en iyi şekilde tanıtmanın

yurtta ve dünyada barışı sağlamanın ilk koşulu sayılmaktadır. Türkiye’de her yıl düzenlenen festivalleri şöyle sıralayabiliriz. “Manisa Mesir Şenlikleri, Afyon Zafer Şenlikleri, Trabzon Fetih Şenlikleri, İzmir Kurtuluş Şenlikleri, İstanbul Lale Festivali, Efe Festivali, Antalya Film Festivali, Akşehir Nasrettin Hoca Festivali, Pamukkale Festivali, Tekirdağ Kiraz Festivali, Ordu Altın Fındık Festivali” (Sezgin, 2001: 74). “İzmir Selçuk ve Pınarbaşı Deve Güreşi Festivali, Bursa Karagöz Festivali, Samsun Festivali, Kastamonu Sarımsak Festivali, Silifke Festivali (Çulha, 2008:1833).

Doğa Turizmi: Doğaya ve doğallığa duyulan gereksinimi karşılamada, doğal bir çevre ve iklimde ziyaretçilerine çok farklı tatil, dinlenme ve aktivite imkanları sunmaktadır.

Kanada Çevre Danışmanlığı Komisyonu ekoturizmi, yerel toplumun bütünlüğüne saygı gösterirken, ekosistemin korunmasına katkıda bulunan aydınlatıcı doğa seyahati” olarak tanımlanmıştır. Tanıma doğa temelli, çevreye duyarlı, yaşama saygılı, akılcı ve ölçülü gibi çeşitli anlamlar da yüklenmiştir. Ekoturizmin itimat edilen ilk tanımı Cabellos-Lascrain’e aittir: Bu tanıma göre “Ekoturizm bir yerdeki geçmiş ve şimdi var olan kültürel ifadeler kadar, doğayı, yaban hayatını ve doğal bitkisini inceleme, doğa hayranlığı, görünüşünden zevk alma gibi belli amaçlarla kısmen bozulmamış veya kirlenmemiş doğal alanlara yapılan seyahattir (TODEG, 2010:43).

Doğa turizmi, yeşil doğa dağ ve orman özlemine cevap veren bir turizm türü olarak çok çeşitlilik arz eden turistik ürünler içerisinde yer almaktadır. Ayrıca her mevsimde ve her yaşa kendi şartlarına göre aktivitelerle çeşitlilik az eder.

Jeoturizm: Jeoturizm, kısmen veya tamamen doğayı, jeolojik mirası veya jeositleri inceleme amaçlı olarak gerçekleştirilen ziyaret veya gezi faaliyetleridir. Kişilerin eğlenmek, dinlenmek, öğrenmek, görmek amaçlı yer değiştirmeleri olan turizmin bir türü ve daha özel istekle yapılanıdır. Temel objesi yerkürenin geliştirdiği doğal oluşumlardır. Bir çeşit meslek turizmi de sayılabilir. Asıl önemi ise UNESCO’nun bilgi tabanlı toplum yaratma çabalarına olan büyük katkısıdır (Kazancı, 2010:25).

Çünkü jeoturizm her yaş bireyde keşfetme ve koruma bilincini oluşturarak farkındalık yaratmaktadır.

“Jeoturizme katılanları yönlendiren, onları cezbeden ve görme isteği uyandıran şey, yerkürenin geçmişine ve işleyişine ait oluşumlardır. Bu istek

belli bir arzu ve bilgi düzeyinden sonra oluşur, ilginç yerleri görerek daha da zenginleşir” (Kazancı, 2010:25).

Türkiye jeoturizm potansiyeli bakımından da büyüköneme sahiptir. Jeoturizm alanında daha fazla yatırımlar yapılmalıdır. Zira “jeolojik mirasa” yönelik yatırımlar gelecek kuşaklara aktarılması bakımından oldukça önemlidir.

2.4. Turizm Arz ve Talebi

“Turizm arzı en genel anlamda; belirli şartlar altında bir ülkenin turistlere satmaya hazır olduğu turistik zenginliklerdir. Turizm arzı kavramı; turistik ürün, turistik zenginlikler, turistik kaynaklar, turizm verileri şeklinde hemen hemen aynı anlamlarda ifade edilmektedir” (Arslan, 2008:31).

Diğer bir tanıma göre turizm arzı, “turistik tüketimde yer alan ve turizm talebinin gereksinimlerini karşılamak için gerekli mal ve hizmetlerin tedarik edilmesini içeren üretime dayalı işletmelerin tümü” dür” (Oktayer vd., 2007:14).

Turistler, farklı uygarlıkları tanımak tarihi ve kültürel zenginlikleri yakından görmek ziyaret edilen yerle ilgili bilgi sahibi olmak isterler. Bireylerin çeşitli dönemlere ait uygarlıklar arasında karşılaştırmalar yapma isteği turizm hareketini başlatan en temel nedenlerden biri olmuştur.

Coğrafi ve jeolojik özellikler arz eden doğal kaynaklar turizm açısından birer değerdir. Örneğin; Ürgüp peri bacaları, Pamukkale deki Hierapolis kalker travertenleri, Susurluk kuş cenneti, Antalya Düden Şelalesi gibi olanaklar sıralanabilir. İklim koşulları ve bu koşulların sağladığı imkânlar birer turistik ürüne dönüşerek turizme hizmet veren zengin kaynaklardır. Bunlara örnek olarak Akdeniz ikliminin güneş ve deniz banyosu kürleri, yaz sporları ve Uludağ’ın kış sporları gibi örnekler çoğaltılabilir (Sezgin ve Acar, 1991:27).

Bölgenin peyzajı manzarası, doğal yapısı, bitki örtüsü, vb. unsurları da bu başlık altında incelenebilecek diğer coğrafi çekim faktörleri arasında sayılabilir.

Gidilecek yerin altyapı ve üstyapı olanaklarının durumu gidilecek yer konusunda verilecek kararı en çok etkileyen unsurlardan biridir. Gidilecek ülkedeki bütün ulaşım ağlarının, araçların ve ulaşım hizmetlerinin, konaklama, yeme-içme tesislerinin kaliteli hizmet sunması ve en önemlisi de hijyenik koşulların sağlanması gidilecek yer konusunda tercih yapılırken belirleyicidir (Yıldız, 2007:116).

“Seyahat etme isteğinde bulunan ve bu isteğini gerçekleştirebilecek kadar gelire sahip olan insanların talepleri olarak tanımlanabilen turizm talebi üzerinde etkili olan faktörler ekonomik, sosyal, politik ve yasal, psikolojik ve diğer faktörler olmak üzere beş ana başlık altında incelenebilir” (Oktayer vd., 2007:18).

Ekonomik faktör turizm talebini etkileyen en önemli faktördür. Turistik mal ve hizmet fiyatları, kişilerin harcanabilir gelir düzeyleri, seyahat edilen yerin mesafesi, altyapı ve üstyapı olanakları, olarak incelenebilir.

Turistik mal ve hizmetlerin fiyatları, seyahat, barınma ve gidilecek yerde yapılması planlanan aktivitelerin fiyatları olmak üzere üç ana kategoriye oluşturmaktadır. Uluslararası turizm göz önüne alındığında gidilecek ülkedeki fiyat düzeyi, döviz kurları, taşıma maliyetleri ve barınma fiyatları ön plana çıkmaktadır. Bu kriterler neticesinde, ilgili ülkeye gidilip gidilmeyeceği, gidilecek ise tatil süresinin ne kadar tutulacağı ve gidilmeyecek ise alternatif ülkenin neresi olacağı konusundaki nihai kararlar verilmiş olur (Oktayer vd., 2007:18).

Turistik geziden maksimum düzeyde faydalanabilmek için turistler ön araştırma yaparak gidilecek yer konusunda karar vermektedirler.

Diğer tüketicilerde olduğu gibi, turistlerin mal ve hizmetlere olan talepleri de kişisel harcanabilir gelir düzeylerinden etkilenir. Kişisel harcanabilir gelir düzeyi artarken turizme olan talep de artmaktadır. Bu arada değişik turizm türlerinin kalitesi de turizm talebi-gelir ilişkisi açısından önemlidir. Herhangi

bir turizm türü kaliteli olabilir. Ayrıca gelirdeki artış, bazı tesislerin talebini daha yüksek kaliteli alternatif turizm türüne kaydırabilir (Kozak vd., 2010:69).

Turizm talebi üzerinde etkili olan çok önemli bir faktör de mesafelerdir. Bir ülkenin diğer ülkelere olan yakınlığı veya uzaklığı, ulaşım olanakları, bireylerin ekonomileri açısından önemli bir faktördür ve turizm talebini etkilemektedir. Çünkü seyahat mesafesi arttıkça seyahatin süresi de artacağından, uzaklık ek bir maddi külfet getirecek ve tatil süresinin kısalmasına neden olacaktır. Ulaştırma alanında teknolojik gelişmeler uzaklık kavramının görünürde etkisini azaltmış olsa da, uzaklık ve ulaştırma yine de önemli bir caydırıcı faktör olarak turizm talebi üzerinde etkili olabilmektedir (Bahar ve Kozak, 2005:31).

Bir turistik bölgedeki turistik alt ve üst yapının durumu, turist kabul olanakları ve turistlere sunulan mal ve hizmetlerin fiyat kalite kombinasyonu da talep üzerinde etkili bir faktördür. Turist kabul eden bölgenin turistik hizmetlerinin kalitesinin yüksekliği yanında fiyatlarının uygunluğu da ekonomik açıdan o bölgeye yönelik turizm talebini artırma yönünde rol oynayacaktır. Turizm talebinde etkili olan başlıca ekonomik faktörleri özetlemek ve bunlara bazı ikincil unsurlar ilave etmek gerekirse, ailenin harcanabilir gelir seviyesinin, turist gönderen ülkede aile gelirini etkileyen vergi sisteminin yapısının, turizm dışındaki mal ve hizmetlerin fiyatlarının, ülkedeki faiz oranlarının, turist gönderen ve turiste ev sahipliği yapan ülkelerdeki enflasyon ve döviz kuru seviyesinin, seyahat maliyetlerinin, ekonomik krizler vb. unsurların turizm talebini belirleyen ana ve tali ekonomik faktörler olduğunu söyleyebiliriz (Oktayer vd., 2007:19-20).

Toplumun ve insanların eğitim düzeyinin ve buna bağlı olarak kültür düzeyinin yüksek olması, seyahat yoğunluğunun da yüksek olacağı anlamını taşır. Eğitim düzeyi yükseldikçe, seyahat yoğunluğu da artmaktadır. Almanya'da yapılan bir araştırmada ilköğrenim görmüş olanların % 22'sinin, orta öğrenim görmüş olanların % 52'sinin, yüksek öğrenim görmüş olanların ise % 62'sinin seyahate çıktıkları görülmüştür (Avderen, 2011:24).

Turizm talebi üzerinde etkili olan bir başka faktör ise zaman faktörüdür. Çalışanlarda resmi tatillerin süresi, yıllık izinler, iş için yapılan seyahatler etkili olmaktadır. Ayrıca kişilerin mesleği de talebi etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

Turizm talebinin yapısı ile ilgili olarak yapılan araştırmalara göre; en fazla seyahat eden kişilerin yaş aralığı 25–65 yaş arasındır. Bu yaş grubunun

fazla olduğu ÷lkelerde turistik mal ve hizmetlere olan talep daha fazla olmaktadır. Bu aralığı insanların çalışma dönemlerine denk düşmektedir. Bu yaş aralığında olan insanlar diğer yaşlara göre daha fazla gelir elde edilen dönemdir. Bu kişiler tatil aktiviteleri için daha fazla bütçe ayırabilmektedir. Bu yaş grubu içinde turizm hareketlerine en çok katılanlar ise gençler ve yaşlılardır (Yıldız, 2007:120-121).

Turizm hareketini etkileyen bir başka faktör ise, kişilerin medeni hali, çocuklu olup olmama, çocuk sayısı, aile ve akraba bağları gibi aile yapısı ile ilgili özellikler de bireylerin turizm hareketlerine katılımlarını seyahat ve konaklama süresini etkilemektedir. Bekâr ve genç evli çiftler daha sık seyahat etme imkânına sahip olabilirken, çocuklu aileler seyahate katılmada önemli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Gidilen bölgede bebek ve küçük çocukların katılımını sağlayan herhangi bir aktivite ya da hizmet sunulmaması durumunda aileler zorluklarla karşılaşarak problem yaşamakta dolayısıyla seyahati düşünmemektedirler (Çuhadar, 2006:54).

Bir ÷lkede yaşayanların yabancı dil konusunda yetersiz oluşu yeterli sürede boş zamana sahip olsalar bile, ziyaret edilecek ÷lke tercihlerinde caydırıcı bir etkidir. Bu nedenle, dil açısından birbirine yakın olan ÷lkeler arasında turizm hareketleri daha yoğundur. Benzer şekilde, turist gönderen ÷lkelerdeki birçok kimsenin yabancı dil bakımından yetersiz olması, onları kendi ÷lkelerinde seyahat etmek zorunda bırakmaktadır. Ancak bu durum, daha çok azgelişmiş ÷lkelerde yaşayan kimseler için geçerliliğini korumaktadır (Kozak vd., 2010:72).

Gelişmiş ÷lkelerde yaşayan kişiler gidilen ÷lkelerin dilini genellikle bilmez ve bu durum da pek sorun olmaz.

Kentlerin, ekonomik büyüme ve kalkınmaya paralel olarak hızla gelişmesi, nüfus düzeylerinin artması, bu kentlerde yaşayan insanların Yeni gereksinimlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kentlerdeki kırsal ve rekreasyon alanlarının yetersizliği, diğer bir deyişle doğa ile bütünleşme olanağının olmaması, belirli bir süre içinde olsa, şehir hayatından kaçış olgusunu meydana getirmektedir (Bahar ve Kozak, 2005:39).

“Toplumların sahip olduğu çeşitli değer yargıları, turizm olayına katılmada önemli etkilerde bulunmakta ve turizm talebinde değişikliklere

neden olmaktadır. Bu tür değer yargılarından kaynaklanan turizm talebine örnek olarak, dini inançların sebep olduğu turizm hareketleri gösterilebilir” (Bahar ve Kozak, 2005:39).

Turizm talebini etkileyen önemli faktörlerden biri de, turistin gerek kendi ülkesinde, gerekse gittiği ülkede ki ve bu iki ülke arasındaki siyasi durumdur. Seyahat talebinde bulunacak kişinin ülkesindeki politik rejim, iç ve dış turizmi engelleyici nitelikte ise turizm faaliyetinden söz edilemez. Turizm liberal bir özellik taşımaktadır ve o nedenle dış turizm talebini sınırlayıcı yasaların ve turizmin önündeki bürokratik, politik, askeri, ticari vb. engellerin olmaması gerekmektedir. Tarihte bunun örneklerine daha çok Doğu Bloğu ülkelerinde rastlanmıştır. Bu ülkeler, kendi uyguladıkları sınırlayıcı politikalar nedeniyle turizm kaynaklı olabilecek ekonomik gelişmelerin gecikmesine neden olmuşlardır (Bahar ve Kozak, 2010:126).

Döviz kısıntıları, bürokratik engeller ve gümrük uygulamaları da turizm talebini olumsuz etkilemektedir. Ziyaret edilen ülkede döviz kısıtlamaları, kalış süresinde sınırlamalar, vergiler ve vize uygulamaları gibi bürokratik engeller turistik talebi olumsuz olarak etkileyebilir (Akyurt, 2008:66).

Moda, dini inançlar, insanların doğaya olan özlemi, reklam ve tanıtım faaliyetleri, gösteriş gibi psikolojik nedenler de turizm talebini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

2.5. Türkiye Ekonomisinde Turizmin Yeri

Türkiye’nin jeopolitik konumu, üç semavi dininin bulunduğu bir ülke olarak ön plana çıkması, bununla birlikte rakiplerine göre son derece temiz plaj ve koylara sahip olması ve dört mevsimin bir arada yaşanması özellikleri nedeniyle Türkiye adeta bir turizm cennetidir.

Türkiye, coğrafi konumu itibari ile eski dünya kıtaları olan Asya, Avrupa ve Afrika arasında doğal bir köprü gibidir. Bu nedenledir ki tarihin ilk devirlerinden beri kıtalar arası ilişkileri büyük ölçüde Anadolu toprakları üzerinden olmuştur. Göçler, savaşlar, istilalar, ticaret yolları ve haberleşme için Anadolu toprakları sürekli kullanılmış ve birçok uygarlığın beşiği

olmuştur. Tüm bu uygarlıkların birleşimi, bugünkü Anadolu kültürünün temelini oluşturmuştur (Çımat ve Bahar, 2003:3).

Türkiye’de ekonomi politikalarının geniş bir perspektifle tartışılmaya başlandığı 1960’lı yıllar, turizmin öneminin de kavranmaya başladığı yılları ifade etmektedir. Ancak hedefler ve gerçekleşme sonuçlarına göre turizm yatırımlarına ayrılan pay 1980’li yıllara kadar toplam sabit sermaye yatırımlarının %0,7’sini geçememiştir. 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu sektörün bugünkü düzeyine ulaşmasında belirleyici rol oynamıştır. Avrupa turizm pastasından %2.5, dünya turizm pastasından %1.8’lik pay alan Türk turizmi, özellikle gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinde moda ülke konumuna gelmiştir. Turizmin Türkiye ekonomisindeki yerini değerlendirirken uluslararası turizmdeki gelişmelerde dikkate alınmalıdır (Hepaktan ve Çınar, 2010:139).

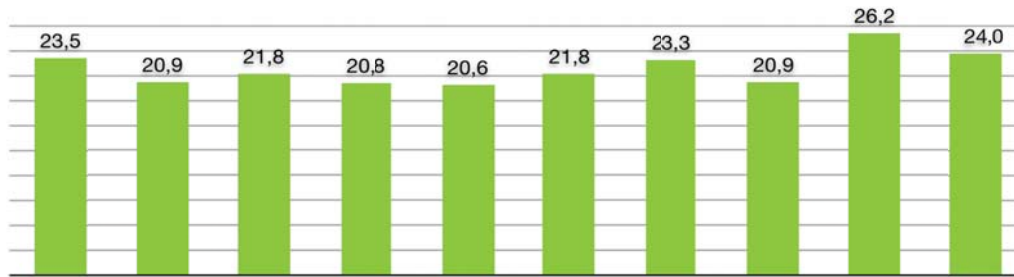
Türkiye’de ve dünyada uluslararası turist sayısı ve gelirleri açısından gelişmelere bakıldığında çoğu zaman istikrarsızlıklar yaşanmıştır. Ekonomik ve siyasi istikrarsızlıktan kolay etkilenen turizm sektörü 1991 yılında yaşanan Körfez Savaşı nedeniyle önemli bir gerileme yaşamıştır.

Günümüzde ise turizm, sektörü döviz girişini ve istihdam olanağını artıran bir yapısı ile ulusal ekonomiye önemli düzeyde katkı sağlamaktadır. Turizm Türkiye ekonomisinin vazgeçilmez temel taşlarından birisidir. İşsizliğe çare arayan hükümetlerin önemle üzerinde durduğu bir konudur. Ayrıca ithalat ve ihracat arasında oluşan bütçe açığını turizm gelirlerini artırarak dengelenmeye çalışılmaktadır (Altan, 2006:38).

Zira yabancı turistlerin bir başka ülkede yapmış oldukları turizm harcamaları, o ülkeye sağladığı döviz geliri açısından mal ihracatında olduğu gibi bir ihracat etkisi yaratır. Ayrıca turizm ülkeler için görünmeyen bir ihracat kalemidir. Ekonomik yönden gelişmekte olan ülkelere biri olan Türkiye için turizm sektörü oldukça önemlidir.

Ancak, TÜROFED (Türkiye Otelciler Federasyonu) ’in Mart 2011’de yayınladığı rapora göre; Türkiye’nin turizm geliri düşerken giderleri artmaktadır. Bunun sonucu olarak da net turizm geliri azalmaktadır. Yurtdışına yapılan seyahat sayısı ve buna bağlı olarak seyahate çıkanların

yurtdışında yaptıkları harcamaların artması, net turizm gelirinin düşmesine neden olmaktadır. 2010'da turizm gelirinin kişi başı ortalama 546 dolara kadar inmesi ile somutlaşan turizm gelirlerindeki düşüşe, turizm giderlerindeki tempo artışı eşlik etmiş ve net turizm gelirleri gerilemiştir. Türkiye'nin 2001'de 1.7 milyar dolar olan turizm harcamaları, 2010'da 4.8 milyar dolara kadar çıkmıştır. Turizm gelirleri düşerken giderlerin artması nedeniyle net turizm gelirindeki azalma yaklaşık 10 yıldır yaşanmaktadır (Şekil 1) (TÜROFED, 2011:18).

Şekil 1: 2001-2010 Yılları Arası Turizm Giderinin, Gelirine Oranı (%)
(TÜROFED, 2011:18).

Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED) turizm gelirlerindeki düşüşün Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in hesaplama yönteminden kaynaklandığını düşünmektedir (TÜROFED, 2011:16).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2008 yılında turizm geliri 22 milyar dolara ulaştıktan sonra 2009'da 21,2 milyar dolara düşmüştür. 2010'da Türkiye'nin yabancılardan ve yurtdışında yaşayan vatandaşların Türkiye ziyaretlerinden elde ettiği toplam turizm geliri, 21,2 milyardan 20,8 milyar dolara gerilemiştir (TÜİK, 2011).

Tablo 1: 2011 Yılı Aylık Turizm Geliri (TÜİK, 2012).

Yıl 2011	Turizm Geliri (\$)	Çıkış Yapan Ziyaretçi Sayısı	Kişi Başı Ortalama Harcama (\$)
Ocak	933.487.605	1.331.253	701
Şubat	909.267.918	1.261.709	721
Mart	1.257.514.647	1.805.273	697
Nisan	1.315.173.962	2.279.409	577
Mayıs	1.874.845.343	3.265.347	574
Haziran	2.182.169.961	3.793.320	575
Temmuz	3.096.033.303	4.967.182	623
Ağustos	3.198.256.010	5.139.322	622
Eylül	3.044.739.228	4.884.766	623
Ekim	2.683.654.622	3.860.053	695
Kasım	1.505.237.033	2.151.034	700
Aralık	1.020.012.618	1.412.660	722
Toplam	23.020.392.250	36.151.328	637

Not: Beraberinde giden ziyaretçi sayıları toplama dahil edilmiştir.

2011'e gelindiğinde ise Türkiye'nin yabancılardan ve yurtdışında yaşayan vatandaşlardan Türkiye ziyaretlerinden elde edilen toplam turizm geliri, artış göstererek 23,0 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Kişi başı turizm geliri 637 dolara ulaşmıştır. Yabancıların 2011 yılında gerçekleştirdikleri ortalama harcama 568 dolar olurken yurtdışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerin kişi başı harcaması ise 1.082 dolar olmuştur. ağustos, temmuz ve eylül ayları turizm geliri ve yabancı ziyaretçi sayısı bakımından en yüksek değere ulaşan aylar olmuştur (TÜİK, 2012).

Tablo 2: 2011 Yılı Aylık Turizm Gideri (TÜİK, 2012).

Yıl 2011	Turizm Gideri (\$)	Çıkış Yapan Vatandaş Sayısı (yurt içi ikametli)	Kişi Başı Ortalama Harcama (\$)
Ocak	365.160.089	555.008	658
Şubat	373.288.612	516.563	723
Mart	458.348.772	575.006	797
Nisan	419.526.614	610.062	688
Mayıs	437.913.68	622.457	704
Haziran	468.248.811	653.460	717
Temmuz	407.600.269	569.553	716
Ağustos	315.406.828	467.089	689
Eylül	315.406.828	428.960	735
Ekim	315.406.828	428.263	1 082
Kasım	495.649.524	443.020	1 119
Aralık	449.822.363	412.532	1 090
Toplam	4.976.176.604	6.281.972	792

2011 yılında bir önceki yıla göre, toplam turizm gideri artış göstererek 4.825 milyon dolardan 4.976 milyon dolar'a yükselmiştir. Çıkış yapan vatandaşların ziyaretçi başına ortalama harcama oranları ise kasım ayında en yüksek değerlere ulaşmıştır. Bu oranları aralık ve ekim ayları takip etmiştir.

Tablo 3: 2012 Yılı I. Dönem (Ocak-Mart) Aylık Turizm Geliri (TÜİK, 2012).

Yıl 2012	Turizm Gideri (\$)	Çıkış Yapan Ziyaretçi Sayısı	Kişi Başı Ortalama Harcama (\$)
Ocak	899.552.705	1.374.401	655
Şubat	823.626.158	1.209.064	681
Mart	1.076.565.387	1.635.696	658
Toplam	2.799.744.250	4.219.161	664

Ocak, şubat ve mart aylarını kapsayan I. dönem turizm geliri, geçen yılın aynı dönemine göre % 9,7 azalarak 2.799.744.250 dolar olmuştur. Turizm gelirinin % 72'si yabancı ziyaretçilerden % 28'i ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlardan elde edilmiştir.

Tablo 4: 2012 Yılı I. Dönem (Ocak-Mart) Aylık Turizm Gideri(TÜİK, 2012).

Yıl 2012	Turizm Gideri (\$)	Giriş Yapan Yurt İçi İkametli Vatandaş Sayısı	Kişi Başı Ortalama Harcama (\$)
Ocak	237.946.820	415.816	572
Şubat	226.042.161	381.114	593
Mart	295.103.482	466.236	633
Toplam	759.092.463	1.263.166	601

Yurt içinde ikamet edip başka ülkeleri ziyaret eden vatandaşlarımızın harcamalarından oluşan turizm gideri, geçen yılın aynı dönemine göre % 36,6 azalarak 759.092.463 dolar olmuştur. Yurt dışını ziyaret eden vatandaşların kişi başı ortalama harcamaları ise 601 dolar olmuştur. Bu dönemde yabancı ziyaretçilerin kişi başı ortalama harcaması 594 dolar olmuştur. Yurt dışında ikamet eden çıkış yapan vatandaşların ortalama harcaması ise 943 dolar olmuştur. 2012 I. döneminde Türkiye'ye gelen çıkış

yapan ziyaretçilerin kişi başı ortalama harcama tutarı ise 664 dolar olmuştur (TÜİK, 2012).

2.5.1. Turizm Yatırımları

17635 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 16.3.1982 tarih ve 2634 sayılı “Turizm Teşvik Kanunu” ile ülkemiz turizm sektöründe kapsamlı teşvik politikasına başlamıştır. Takip eden yıllarda ilave maddeler eklenen teşvik kanunu ve diğer politikalar sonucu Türkiye’nin turizm gelirinde ve turist sayısında önemli artışlar olmuştur. 1982 yılından sonra, 1983–84 yıllarında 8/5353 sayılı kararname çerçevesinde yatırım indirimi, gümrük muafiyeti ve faiz farkı iadesi gibi teşvikler uygulanırken, 1985 yılında 84/8630 sayılı Kararname hükümleri çerçevesinde turizm özel önem taşıyan sektör yatırımları arasında sayılmış ve böylece yatırım indirimi ve yatırım kredisi kullanabilme imkânları açısından teşvik kanunlarına tabi olmuştur. Bu durum 1991 yılına kadar sürmüştür. 94/6411 sayılı Kararname ile yeni bir teşvik politikası oluşturulmuş ve sektörel tercihler yerine yöresel tercihler ön planda tutulmuştur. Dolayısıyla sanayi odakları ile KÖY’deki yatırımlar en etkin biçimde teşvik edilirken özel önem taşıyan yatırım konuları da oldukça daraltılmıştır. 96/8639 sayılı Kararname ile eğitim, sağlık, gazete ve dergi basım ve dağıtımı, uluslararası taşımacılık, havaalanlarında oluşturulacak turizm amaçlı terminal hizmetleri tesisleri, AR-GE, çevre korumaya yönelik yatırımlar ve turizm amaçlı altyapı yatırımları özel önem taşıyan sektörler sayılarak teşvik edilmelerine bölge ayrımı gözetmeksizin karar verilmiştir. Yukarıda bahsedilen bu teşviklerin yanında sektöre 1998 yılında KDV istisnası, yatırım indirimi, %100 gümrük muafiyeti, sektörde çalışanların vergilendirilmesinde indirim gibi teşvikler uygulanmıştır. Bunun neticesi olarak turizm gelirleri artmıştır (Yıldız, 2007:165-166).

2001 yılına kadar turizm yatırımlarında yavaşlama gözlemlenmektedir. 1992 yılında 219.940 olan işletme belgeli yatak sayısı 2001 yılında 230.248 gibi düşük bir artış gerçekleşmiştir. Ancak, 2001 yılından sonra yatırım belgeli tesislerin büyük çoğunluğunun işletme belgesine geçmesi ile birlikte önemli bir artış kaydedilmiş 2005 sonunda işletme belgeli yatak sayısı 483.330’a çıkarak önemli bir artış göstermiştir (Toker, 2007:84).Tablo 5’te Türofed’in Mart 2011’de yayınladığı raporuna göre 2000-2010 yılları arası bakanlıktan belgeli konaklama tesisleri ve yatak sayıları verilmiştir.

Tablo 5: Bakanlıktan Belgeli Konaklama Tesisleri ve Yatak Sayısı (2000-2010) Yılları (TÜROFED, 2011:21).

Yıl	İşletme Belgeli Tesis Sayısı	İşletme Belgeli Yatak Sayısı	Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	Yatırım Belgeli Yatak Sayısı
2000	1.824	325.168	1.300	243.794
2001	1.998	368.819	1.237	229.047
2002	2.124	396.148	1.138	222.876
2003	2.240	420.697	1.130	242.603
2004	2.357	454.290	1.151	259.424
2005	2.412	483.330	1.039	278.255
2006	2.475	508.632	869	274.687
2007	2.514	532.262	776	254.191
2008	2.562	565.277	774	259.515
2009	2.525	567.470	772	258.287
2010	2.712	649.256	860	248.292

“Dünya seyahat pazarında en hızlı büyümelerden birini yakalayan Türkiye, belgeli yatak sayısını da önemli miktarda artırmıştır. Son 10 yılda işletme belgeli yatak sayısını 325 binlerden 650 binlere taşıyan Türkiye’nin yatırımdaki yatak sayısı da 250 binlere ulaşmıştır”(TÜROFED, 2011:21).2002 yılında 396.148 işletme belgeli yatak kapasitesine sahip olan Türkiye 2011 yılında 680.323 yatak kapasitesine ulaşarak %71,7 oranında önemli bir artış kaydetmiştir. Yatırım belgeli konaklama tesisleri ile birlikte toplam yatak kapasitesi 945.048’e yükselmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012:10).

Tablo 6’da bakanlıktan belgeli tesislerin tür ve sınıflarına göre dağılım bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 6: Bakanlıktan Belgeli Tesislerin Tür ve Sınıflarına Göre Dağılımı (TÜROFED, 2011:21).

Tesis Türü / Sınıfı	Ocak 2011	Tesis Türü / Sınıfı	Ocak 2011
5* Otel	319	Golf Tesis	3
4* Otel	521	Müstakil Apart	105
3* Otel	663	Özel Tesis	486
2* Otel	560	Pansiyon	52
1* Otel	69	Bar	10
Otel Diğer	3	Eğlence Yeri	61
Bileşik Tesis	24	Lokanta	541
Otel+Termal Tesis	4	Günübirlik Tesis	44
Tatil Köyü	70	Kamping	5
Termal Otel	29	Mola Noktası	17
Motel	14	Diğer Tesisler	26
Butik Otel	40		
TOPLAM: 3.666			

Bunların yanı sıra Türkiye turizm altyapısını desteklemek amacı ile 2011 yılında illere ve belediyelere bütçeden 128,5 milyon TL para ayırmıştır. 2011 yılında yurt dışı tanıtım bütçesi ise 155 milyon TL olmuştur. Ayrıca Türkiye 2011 yılında uluslararası alanda toplam 153 turizm fuarına katılım sağlamıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012:13).

Tablo 7’de mevcut turizm yatırımları ve 2023’e kadar Türkiye genelinde turizme yapılacak olan yatırım öngörülleri verilmiştir.

Tablo 7: Türkiye Geneli Mevcut Kapasite ve 2023 Yılına Kadar Öngörülen Turizm Yatırımları (TÜROFED, 2011:42).

Yatak ve Koltuk Kapasitesi	Mevcut Kapasite	Yeni Yatırım	Toplam Kapasite	Yeni Yatırım Tutarı(Milyon Dolar)
Konaklama*	1.000.000	500	1.500.000	13.000
Marina	25	40	65	2.000
Yat Bağlama Kapasitesi	10.000	20.000	30.000	
Golf Tesisleri	15	35	50	525
Uçak Sayısı	250	250	500	6.000
Uçak Koltuk Kapasitesi	45.000	55.000	100.000	
Kongre-Fuar, AVM, Spor ve Eğlence Merkezi				2.500
YATIRIM TOPLAMI				24.025
*Termal – Sağlık Dahil				

Anadolu'yu da kapsayan yeni yatırım planlarında 2023 yılına kadar konaklama ve havayolu ulaşımı dâhil çeşitli alanlarda toplam 24 milyar dolarlık yeni yatırımı gereksinim olduğu belirtilmiştir. Aynı dönemde 35 yeni golf tesisi için de 525 milyon dolarlık yatırım öngörülüyor. 2023 yılına kadar marina ve yat bağlama yerleri için de 2 milyar dolarlık yatırım öngörülmektedir. 2023 yılına kadar yapılması öngörülen yeni yatırımlar içinde konferans ve fuar merkezleri ile termal tesisleri de bulunmaktadır (TÜROFED, 2011:42).

Tüm bu verilerden anlaşıldığı üzere Türkiye son yıllarda turizm alanında önemli yatırımlar yapmıştır. Bu yatırım planlarına ara vermeden turizm yatırımlarının yeni alan ve türleri de kapsayarak Anadolu'ya yayılması ile bu alan için öngörülen yatırım projeksiyonun değiştiği anlaşılmaktadır.

2.5.2. Turizm ve Dış Ödemeler Dengesi

Uluslararası turizmin yarattığı döviz hareketleri turist gönderen ülkenin döviz talebini, turist çeken ülkenin ise döviz arzını arttırıcı bir rol oynar. Ancak, turizm sektörünün döviz arz ve talebini etkileyerek dış ödemeler bilançosu üzerinde olumlu etkiler yaratması, diğer bir ifadeyle sektörün net döviz kazancı yaratması bazı şartların oluşmasına bağlıdır (Bulut, 2000:78).

Durgun (2006:21)'e göre bu şartlar, şöyle sıralanır:

-Elde edilen dövizler için yapılan döviz girdileri (c) ile döviz gelirleri (r) arasındaki oran 1'den küçük olmalıdır. ($c/r < 1$).

-Turizm sektörünün döviz girdisi payının söz konusu ülkede turizm sektörü bulunmaması halinde, alternatif sektörlerin getireceği dövizden fazla olması gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde gerekli yatırımların yapılabilmesi için yatırım malları ve ara malların ithalatı hızla artmakta ve buna bağlı olarak döviz ihtiyacını karşılayamadığı için ticaret açığı meydana gelmektedir. Bu durumda görünmeyen ihracat olarak, turizmin döviz girdisi, ülkelerin dış ticaret açığını kapatmada etkili olmaktadır.

Ödemeler dengesi kavramı, bir ülkenin yıl içinde dış ülkelere yaptığı ödemeler ile dış ülkelere sağladığı gelirleri gösteren bilançodur. Gelişmekte olan ülkeler için döviz darboğazını aşmak, kısa sürede pazarlanabilir doğal kaynaklara sahip birkaç ülke dışında pek mümkün değildir. Bu ülkeler, yurt içi tasarruf ve ihracat oranlarını artıramamaktadır. Bu olumsuz etmenleri turizm haricinde kısa sürede çözüm üretmek olanaksızdır (Hussein Tunç ve Saç, 2008:119). “Örneğin; dış ticaret açığımızın 1978 ve 1979'da % 10'u, 1980 yılında ise % 6.9'u turizm gelirleri ile karşılanmıştır” (Sezgin ve Acar, 1991:43).

Tablo 8'de Türkiye'de turizm gelirlerinin döviz ve ihracat gelirleri içerisindeki yerini 1994-2008 yılları arası verileri gösterilmiştir.

Tablo 8: Turizm Gelirlerinin Döviz ve İhracat Gelirleri İçerisindeki Yeri 1994-2008 (Kozak vd., 2010:126).

Yıllar	Turizm Geliri	Mal İhracatı
1994	4,3	23,8
1995	5,0	23,1
1996	5,6	34,1
1997	7,0	26,6
1998	7,2	26,7
1999	5,2	19,5
2000	7,6	27,8
2001	8,1	31,3
2002	8,5	36,1
2003	9,7	47,3
2004	12,1	62,8
2005	13,9	73,4
2006	19,7	85,5
2007	17,2	107,3
2008	16,8	132,0

Turizme, başlangıçtan bu yana” ödemeler dengesine yönelik bir konu” olarak bakan Türkiye’nin turizm geliri 1963 yılında 7.659 milyon dolardır. Bu miktar, 1972’te 100 milyon doları, 1985’te de bir milyar ABD dolarını aşmıştır. Zaten turizm gelirlerinin gerçek anlamdaki yükselişi bu tarihten sonra gerçekleşmiştir. 2008 yılındaki turizm geliri ise 21,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Kozak vd., 2010:126).

Bütün araştırmalardan görülüyor ki turizm hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel dinamiklerini olumlu yönde etkileyerek katma değer yaratan istihdam artırıcı bir sektördür. Dünyada hızla gelişen bu sektör Türkiye içinde milli gelire olan katkısının yanında döviz geliri ile ödemeler dengesine katkısı ve iş imkanları sağlaması ile oldukça önemli bir sektördür.

2.5.3. Turizm ve Milli Gelir

Turizm talebini etkileyen faktörlerden biri de milli gelir ekonomik faktörler sınıfına girmektedir. Bir ülkenin milli gelirinin artması turizm talebini de arttıracaktır. Zira milli gelirin artması ile kişi başına düşen milli gelirin miktarını da arttıracaktır. Bununla birlikte toplumun ekonomik refahı yükselmiş olacaktır (Şıkyazar, 1992:15-16).

Turizmin bölge ekonomisine katkısı katma değer yoluyla olmaktadır. Turistik mal ve hizmet üretiminin milli gelir üzerinde yarattığı katma değer etkisi diğer sektörlerin üretimden yüksek olduğu için kalkınmada önemli bir yeri vardır (Çeken, 2008:300). Ayrıca diğer sektörlerle kıyaslandığı zaman ülkeler için yatırım miktarında rakamsal olarak daha az bütçe gerektirmektedir.

Turizm milli ekonomi için önemli bir ek ihracat kaynağı olarak görülmektedir. Ekonomik büyüme göstergeleri ve turizm geliştikçe turistlerin yabancı ülkelerde alışverişe ayırdıkları bütçe miktarı da artmaktadır. Turistler böylece ihracat kaynağı yaratmış olurlar (Sezgin ve Acar, 1991:45).

“Özellikle gelişmiş batı toplumlarında turizm gelirlerinin yüksek olmasına rağmen, turizm gelirlerinin GSMH içindeki payı düşüktür. Bu oran gelişmekte olan ülkelere nazaran biraz daha yüksek çıkmaktadır. Bu durum gelişmiş ülkelerin ekonomilerinden kaynaklanmaktadır” (Oktayer vd., 2007:28).

Turizm sektörünün Türkiye ekonomisindeki yerini söyleyebilmek için, turizm gelirlerinin GSMH içindeki aldığı paya bakılması gerekmektedir. Yabancı ziyaretçi sayısı ve turizm gelirinde 2-3 kat artışı yakalayan Türkiye turizminin ekonomik ve sosyal hayat içindeki payı da yükseldi. 2000 yılında ulusal hâsılanın % 3-3,5'i kadar gelir üreten sektör, 2010 tamamlandığında

aldığı payı % 5 dolaylarına çıkardı. Diğer yandan turizm gelirin ihracat gelirlerine oranı da % 15-20 bandında seyretmiştir (TÜROFED, 2011:6).

“Turizm gelirlerinin, GSMH içindeki payının %5 veya daha yukarı oranlar göstermesi o ülkenin bir “turizm ülkesi” olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir” (Ongan, 1995:54).

TÜROFED (2011:6)’e göre Turizmin GSMH’ deki payı %4.2, İhracattaki payı %18 olmuştur.

Tablo 9’da 2000-2010 yılları arasında Türkiye’de turizm gelirlerinin, GSMH’ler ve turizm gelirlerinin ihracat gelirlerinin içindeki paylarını göstermektedir.

Tablo 9: Turizm Gelirinin GSMH ve İhracat Gelirleri İçindeki Payı (TÜROFED, 2011:6).

Yıllar	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı	Turizm Gelirlerinin İhracat İçindeki Payı
2000	3,8	27,3
2001	6,9	25,9
2002	6,5	23,5
2003	5,5	27,9
2004	5,2	25,9
2005	5	24,7
2006	4,3	19,8
2007	4,5	17,3
2008	4,2	16,6
2009	4,3	20,8
2010	4,2	18,0

Yabancı turist sayısı ve turizm gelirinde 2-3 kat artış yakalayan Türkiye de turizmin ekonomik ve sosyal hayat içinde aldığı pay da yükseliş gösterdi. 2000 yılında milli hasılanın % 3-3,5'i kadar gelir üreten sektör, 2010 tamamlandığında ise aldığı payı % 5 dolaylarına çıkarmıştır. Öte yandan turizm gelirinin ihracat gelirlerine oranı da % 15-20 bandında seyretmiştir (TÜROFED, 2011:6).

2.5.4. Turizm ve İstihdam

Turizm sektörü hizmet yoğunluğuna dayalı bir sektör olduğu için, bu sektörde istihdam önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Turizm, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel dinamiklerini olumlu yönde etkileyen yarattığı katma değer ve istihdam ile dünyada en hızlı gelişen sektör konumundadır. Ülkemiz açısından turizm sektörü, milli gelire olan katkısının yanı sıra sağladığı döviz geliri ile ödemeler dengesine katkısı, etki alanına giren iş kolları ve yarattığı istihdam ile büyük bir öneme sahiptir (Yılmaz ve Karadeniz, 2008:214).

Hacıoğlu ve Kaşlı (2008:101)'e göre, bu anlamda turizm sektörü ülke ekonomilerine üç farklı istihdam sağlamaktadır.

Doğrudan İstihdam: Turizm sektöründeki tesislere gelen turistlerin ihtiyacını karşılayan otel, motel, restoran gibi yerlerde çalışan personeldir.

Dolaylı İstihdam: Turistik arzı destekleyen, tesisleri yapan inşaat sektörü, yiyecek-içecek üretim tarım ve sanayi sektörü, ticaret sektörü gibi alanlarda çalıştırılan personeldir.

Ek İstihdam: Turizmden elde edilen gelirin harcanması sonucunda oluşan ve uyarılmış istihdam" olarak da bilinen istihdam türleri sağlamaktadır.

Turizm ve seyahat sektörü dünyada en fazla iş imkanı sağlayan sektörlerden biri görülmektedir. Turizm sektörü dünya genelinde 212 milyon kişiye istihdam imkânı sağlayarak küresel işgücünün %10,6'sını oluşturmaktadır (Yıldız, 2007:145).

Ülke genelindeki işsizlerin dağılımında da turizm önemli bir yer teşkil etmektedir. Yıldan yıla değişmek kaydıyla, sektördeki işsizler, Ülke genelinin yüzde 8-9'unu oluşturmaktadır (TÜROFED, 2011:34).

Tablo 10: Turizmde Çalışanların Türkiye İstihdamındaki Payı (TÜROFED, 2011:34).

Yıllar	Payı %
2000	3,6
2001	3,70
2002	3,87
2003	4,02
2004	4,44
2005	4,73
2006	4,90
2007	5,15
2008	4,99
2009	5,32
2010	5,21

Turizmde çalışanların Türkiye geneli istihdamındaki payı da son on yılda %3'lerden %5'in üzerine çıkmış, önemli bir artış göstermiştir. Çoğunluğu niteliksiz iş gücüne sahip olan Türkiye için bu rakamlar oldukça sevindiricidir.

3. YEREL KALKINMA VE TURİZM

Turizm doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi yönünde toplum da bir ilginin doğmasını sağlar. Ayrıca altyapı ve üstyapı olanaklarının geliştirilmesine olanak tanıyarak yörede hizmet standardını artırabilir. Turizm endüstrisi, öğrenilmesi kolay yeni ve çeşitli işler sağlayarak yerelde vasıfsız iş gücü için geniş istihdam olanakları sağlamaktadır.

Yerel kalkınmanın sağlanmasında itici sektörlerden biri olan turizm bir yandan ekonomik kalkınmayı hedeflerken diğer yandan da tarihi ve kültürel alanların korunması ve restore edilmesi, çekiciliği olan ekolojik alanların korunmasını hedefleyip kültürel zenginliklere dikkat çekerek kültürel geçmişe olan ilgiyi artıracaktır.

3.1. Kalkınma Kavramı

Kalkınma tüm ülkelerin ortak amacı olup, bundan dolayı da değişik biçimlerde tanımları olan bir kavramdır. Kalkınma kavramı çok yönlü dinamik bir yapıya sahip kavram olduğu için tek değişmez bir tanımı yoktur. Bu tanıma yönelik araştırmacılar farklı ifadeler kullanmışlardır. Bu bağlamda kalkınma kavramına ilişkin farklı bilim dallarından araştırmacıların tanımlamalarına ve kalkınma süreci elemanlarına yer verilecektir.

Ekonomi ansiklopedisine göre “Kalkınma bir ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek toplum refahının artması olarak tanımlanmıştır” (Aydın, 2010:10).

İnsan yönelimli tanımlama yapan Seerse göre: “Kalkınma insan kişiliğinin gerçekleştirilmesi için gerekli koşulların yaratılması” anlamına gelmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak kalkınma insanların yoksulluk, işsizlik

ve eşitsizliğinde meydana gelen bir azalma olarak değerlendirilebilir” (İnan, 2007:24).

Ayrıca kalkınma toplumda yaşanan sosyal değişimlerin genel bir süreci anlamına da gelmektedir. Zira ülkeler ve toplumlar sürekli bir değişim süreci yaşarlar ve gelişirler. Bu süreç içerisinde kaynakların dağılımı, üretim teknikleri, kurumsal yapı, toplumsal değerler, insanların tutum ve davranışları değişmekte ve belirli bir yön içerisinde gelişmektedir. Ayrıca insanların gelenekleri ve yaptıkları uğraşlar statik değildir, sürekli gelişirler ve farklı formlar içerisinde yeniden şekillenirler. Bu bakımdan kalkınma, sosyal değişim sürecini etkilemek için yapılan olumlu müdahalelerle çok yakından ilişkilidir. Kalkınma mevcut durumdan hareket ederek, değişime girmeyi tavsiye eden dinamik bir kavramdır (Tolunay ve Akyol, 2006:118).

Kalkınma, olgusu üretim ve kişi başına düşen milli gelirin artmasıyla birlikte toplumda ekonomik ve sosyokültürel yapının da gelişmesi yönünde ilerlediği sürece anlamlı olacaktır. Zira kalkınma olgusuna bütüncül bir bakış açısı sergilenemediği durumda kalkınmadan söz edilemez ancak ekonomik bir büyümeden söz edilebilir. Çünkü ekonomik büyüme sadece sayısal ölçülebilen miktar artışını ifade etmektedir.

Tolunay ve Akyol, (2006:118)’e göre kalkınma sürecinin üç elemanı bulunmakta ve bunlar ülkelerin kalkınma uğraşlarında eş zamanlı olarak yürütülmektedir. Bu elemanlar:

Ekonomik Kalkınma (Economic Development): İnsanların gereksinimi olan mal ve hizmetlerin gelişmiş bir ekonomik yapı içerisinde üretilmesiyle, insanların refah ve mutluluğu artacaktır.

Sosyal Kalkınma (Social Development): Sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi için yapılan ve ağırlıklı olarak hizmet yönü ağır basan kalkınma konularıdır. Bunlar; sağlık, eğitim, altyapı, şehirleşme, çevre sorunları gibi konuları içermektedir.

İnsan Kalkınması (Human Development): Bireysel ve toplumsal olarak tüm insanların, sahip oldukları potansiyellerini kalkınma için kullanmaları ve ülkenin olumlu yönde gelişmesinde yapıcı rol oynamalarının sağlanmasıdır.

İnsan kalkınmasında toplumun bireylerinin eğitime büyük önem verilmektedir. Eğitime küçük yaşlardan başlayarak çağdaş insan yetiştirme yönünde yapılmalıdır. Gelişmiş ülkelerde (GÜ) ilköğretim 8-12 yıl arasında yapılmasına rağmen, az gelişmiş ülkeler (AGÜ)'lerde, 3-5 yıl arasındadır.

Kalkınma sürecinde ülkeler arasında ve aynı ülkenin şehirleri arasında farklılıklar görülebilir. İçinde bulunulan doğal ve beşeri şartlar bu farklılıkları yaratan nedenlerden bazılarıdır. Bir ülkede kalkınma hamlesine başlanıldığında, öncelikle ekonomik gelişme gerçekleşmekte ve ardından sosyal kalkınma gerçekleştirilerek, bu ikili birbirlerini tamamlamaktadırlar. Görüldüğü üzere kalkınmada ekonomi ve toplum arasında bir uyum ve etkileşim söz konusudur.

3.2. Yerel Kalkınma Kavramı

Çalışmanın bu bölümünde “yerel kalkınma” kavramının anlamı, kısaca incelenmiştir. Bu tez konusu olduğu için ileriki bölümde konuya ilişkin örneklerle ayrıntılı olarak yer verilecektir. Yerel kalkınmada temel ilkeler ve yerel kalkınmaya yönelik insan odaklı yaklaşımda, temel unsurlara yer verilecektir.

Son yıllarda bölgesel kalkınma ve özellikle “yerel kalkınma” anlayışı ulusal kalkınma anlayışına oranla daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Yerel kalkınma anlayışı, yerel dinamiklerin harekete geçirilerek yerel toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine de uygun olarak gelişim süreci sağlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Pektaş, 2010:7).

Marshall, yerel kalkınmayı, bir ağacın kademeli olarak organik gelişimine benzer şekilde ele almıştır. Bu ağacın gövdesi, temel endüstridir. Dalları tedarikçi endüstriler, alt dalları üreticilerin ürettiklerini teşkil eder. Yerel kaynaklar ve global talebin yanı sıra, firma içi üretim ve diğer yerel kurumlarla bağlantılı olarak eğitim şartları, iş eğitimi ve kalite kontrol ise bu ağacın toprağını besler. Marshall'cı teori, yerel kalkınmanın birincil olarak

bilgi tabanına, ikincil olarak doğal kaynak tabanına bağlı olduğunu vurgulayarak yerel iş gücü piyasaları ve firma ağlarının rolü üzerinde durmuştur (Çetin, 2006: 128).

Avrupa Birliği (AB) mevzuatına göre ise yerel kalkınma, “bölgede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla yerel düzeyde sunulan fırsatları azami düzeye çıkarmaktır. AB yerel kalkınmanın önemini kabul etmiş, özellikle istihdam yaratılmasına yaptığı katkıyı vurgulamıştır” (Pektaş, 2010:7).

Genel anlamda, yerel kalkınma için bir tanımlama yapıldığında, yerele özgü kaynakların ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan ele alarak bugününü ve yarınını şekillendiren kamu ve özel sektör iş birliği ile yörede, planlı ve programlı uygulamalar sonucunda mevcut durumu geliştirerek belirlenen hedeflere ulaşılmasıdır. Kısaca yerelde yürütülen ekonomik ve sosyal gelişim politika uygulamaları da denilebilir.

Ulusal kalkınmanın bir alt basamağını bölgesel kalkınma, bölgesel kalkınmanın alt basamağını da yerel kalkınma oluşturmaktadır.

“Bölgesel planlama ve kalkınma anlayışı ile ilgili ilk uygulama ABD’de Tennessee’de başlatılmıştır. Avrupa’da ise II. Dünya Savaşı’nın yıkıcı etkileri ve teknolojik gelişmeler sonucu bölgeler arası farklılıkların daha da belirginleşmesi üzerine gündeme getirilmiştir” (Arslan, 2005:279).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında yerel kalkınmanın daha çok iktisadi büyüme, gelir ve istihdam gibi kavramlarla ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu yaklaşıma göre yerelde yaşayanların esenlik ve refahı iktisadi kalkınmanın ayrılmaz parçaları olan istihdam, gelir, üretkenlik ve verimlilik artışı gibi ölçütlere bağlıdır (Şahin, 2009:36).

“1960’lı ve 1970’li yıllara gelindiğinde geleneksel iktisadi büyüme yaklaşımı sorgulanmaya başlanmış salt iktisadi vurguyla ele alınmasını eleştiren farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır” (Şahin, 2009:36).

Küreselleşme ile bölgesel entegrasyonlar ekonomik sınırları ortadan kaldırarak ulusal ekonomileri hem büyük çapta hem de davranışsal olarak yeniden yapılandırmaya başlamıştır. Uygulanan neo-liberal politikalar, kamu öncülüğündeki ulusal kalkınma kavramını ve politikalarını aşındırırken buna karşıt olarak yerel ekonomileri ve yerel kalkınma çabalarını ön plana çıkarmaya başlamıştır (Yıldız, 2007:6-7).

Türkiye’de kalkınma çabaları planlı dönemde ayrıntılı biçimde hazırlanan ve uygulamaya konan: “Birinci (1963-1967), İkinci (1968-1972), Üçüncü (1973-1978), Dördüncü (1979-1983), Beşinci (1985-1989), Altıncı (1990-1994), Yedinci (1996-2000), Sekizinci (2001-2005), Beş Yıllık Kalkınma Planları ile Dokuzuncu Kalkınma Planı’nı (2007-2013) bölgesel kalkınma konusu değişik biçimlerde yer almıştır” (Aşgın, 2009:7).

Bölgesel kalkınma, geçmişte olduğu gibi, merkezi yönetimle hükümetin müdahalesine dayanan tavandan tabana bir yaklaşım yerine günümüzde yerel, bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası aktörlerin katılımıyla gerçekleşebilecek bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geçmişte ülkemizde kalkınma planlarında yerel inisiyatif sürekli göz ardı edilmiş, merkezden planlanan ve yürütülen bir kalkınma yaklaşımı uzun yıllar tercih edilmiştir. Günümüzde ise bir yandan küreselleşme süreci ile birlikte yerel değerlerin ve yerel aktörlerin önem kazanması, diğer yandan ise Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi kuruluşların kalkınmada yerel aktörlere önem vermesi ile birlikte, yerel kalkınma tekrar gündeme gelmiştir.

Dünya Bankasının kalkınma yaklaşımında: “Yerel sahiplenme olmadan kalkınma politikalarının sürdürülebilir olmayacağı, kalkınmanın kamu idareleri, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliklerini gerektirdiği ve bir ülkenin gelecekteki kalkınmasını desteklemek için, bir yandan makroekonomik ve finansal hususlara, diğer yandan yapısal, sosyal ve beşeri hususlara odaklanılması gerektiği vurgulanmıştır” (Şen, 2008:365).

Yerel kalkınmada yerel aktörlerin söz konusu alanlarda gelişimin sağlanması için kendi güçlerini birleştirmeleri ve koordine olmaları yerel kalkınmanın sağlanabilmesi bakımından çok önemlidir. Yerel kalkınmanın ve refahın sağlanması ve sürdürülebilir kılınması amacıyla belediyelere önemli görevler yüklenmiştir.

Yönetişim” olarak adlandırılan ilgili aktörlerin ortak yönetim anlayışı sergilemelerini savunan gelişme, “*Paydaşların* yönetime aktif katılımını” gerektirmektedir. Ancak “*Yerel Yönetişim*”, kent paydaşları arasında sağlıklı ilişkilerin tesisi ve paydaşların mutluluğunu esas almalıdır. Bu da fiziksel, sosyal ve kültürel alanlarda olduğu gibi ekonomik alanda da “Birlikte Yönetim” anlayışını gerektirmektedir (Kaya, t.y.:31).

Yerel kalkınma sürecinin sağlıklı işletilebilmesi için gerekli ilkeler vardır. Bu ilkeleri şöyle sıralayabiliriz. Yerel aktörlerin işbirliği, yerel girişimcilerin kapasite ve becerilerinin geliştirilmesi, kamunun öncülük ve rehberlik yapması, kent planlarının yerel kalkınma anlayışına göre yeniden gözden geçirilmesi, işgücü kalitesinin artırılması, yerelin ekonomik durum analizi yapılarak faaliyetlerin bu bilgiler ışığında yürütülmesi sürecin sağlıklı ilerleyebilmesi ve sürdürülebilirliği bakımından önemlidir.

Şahin, (2009:38)’e göre, yerel kalkınmanın sağlıklı ilerleyebilmesi için bu süreçte bazı evrensel değer ve ilkeler şöyle sıralanmaktadır:

Yerel kalkınmaya ilişkin değer ve ilkeler yerele ilişkin belirgin bir duruşu temsil edebileceği gibi yerelin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak demokrasi, eşitlik, hakçılık, özgürlükçülük ve dayanışma gibi evrensel değerleri de içerebilir. Bireyler ve kurumlar da kendi etkileri doğrultusunda belli bir vizyon ortaya koyabilirler. Burada yerel kalkınmada kimin ortaya koyduğu vizyonun izlendiği önemli bir sorudur. Bu sorunun cevabında yerel ve bölgesel kalkınmanın yönetim ve yönetim biçimi önem taşımaktadır.

İçinde bulunulan 21. Yüzyılda adil ve insan odaklı yaklaşımlar kalkınmanın çok boyutlu ve insani yönünü ele almaktadır. Yerel kalkınmanın temel ilkelerinden olan bu yaklaşımlar bireyleri kapsayıcı ve bütünleştirici bir etki yaratacaktır.

Göymen, (2010:132-133) yerel kalkınmanın temel ilkelerini şöyle özetlemektedir:

İnsan Odaklı Olma: Yerel kalkınma “insan odaklı” olmalıdır. Salt büyümeyi amaçlayan, büyümenin bireylere ve topluma nasıl yansıdığını ihmal eden yaklaşımlar yeterli değildir.

Eşitlikçi ve Kapsayıcı Olma: Yerel kalkınma mümkün olduğu kadar “eşitlikçi ve kapsayıcı” olmalıdır. Belediyeler kalkınmanın öncülüğünü üstlenirken sonuçların toplumun değişik katmanlarını nasıl etkilediğini izlemeli ve gerektiğinde kalkınma sürecinden eşit pay almayan kesimleri gözetici, pozitif ayırıcı politikalar uygulamalıdır.

Çok Boyutlu Olma: Yerel kalkınma “çok boyutlu”(ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel) bir süreçtir ve bu boyutlar arasında bir süreçtir arasında bir “tamamlayıcılık etkisi” yaratılması gözetilmelidir.

Günümüzde yerel yönetimler demokrasinin okulu olarak tanımlanmaktadır. Demokrasi ise kişisel özgürlüklere ve tasarımlara bir saygıdır. Öyleyse yerel yönetimler yerel kalkınma alanında üstlenmiş olduğu bu misyonla siyasi ve yanlış davranmamaya özen göstermelidir. Zira çeşitlilik ve çoğulculuk olmadan demokrasi varlığını sürdüremeyecektir.

“Yerel kalkınmaya ilişkin değer ve ilkeler teknik ve akılcı bir yaklaşımın yanı sıra görüşler, değerler, etik tartışmalar ve en temelde yerel kalkınmanın “ne olduğu” değil “ne olması gerektiği” tartışması ile ilgilidir” (Şahin, 2009:38).

Bir yerelin kaynaklarını doğal kaynaklar iklim, çevre, peyzaj, tarihi alanlar, ticaret alanları vb. ve sosyo-kültürel kaynaklar kültür, sanat, festivaller, spor vb zenginliklerden oluşturmaktadır. Tüm bu zenginliklerle İnsan odaklı yerel kalkınma modelinin gerçekleştirilebilmesi için önemli temel unsurlar vardır.

Kaya, (t.y.:4) göre, “insan odaklı yerel kalkınma modeli” altı temel unsur içermektedir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Fiziki Kalkınma: Yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için, kentin ihtiyacı olan altyapı, planlama ve denetim faaliyetlerini kapsar.

Yerel kalkınmanın gerçekleşebilmesi ve daha sağlıklı ilerleyebilmesi için, yerelin altyapı olanaklarının geliştirilmesi kilit rol oynamaktadır. Kentlerin altyapıları tamamlanmadığı sürece sürdürülebilir kalkınmanın sağlanamayacağı bir gerçektir.

Sosyal Kalkınma: Kentlilerin sosyal refah seviyelerinin artırılması için gereken tesisleşme ve etkinlikleri, kişisel ve kolektif düzeyde sosyal ve beşeri ilişkileri, sosyal dayanışmayı, karşılıklı saygıyı artırmaktır. Bir başka ifadeyle, sosyal sermayenin güçlendirilmesidir. Bugün artık herkes kabul etmektedir ki, gelişmişlik için ve rekabet için entelektüel sermaye kadar mali sermaye kadar sosyal sermaye de önemli kavramlar arasında yer almaktadır.

Kültürel Kalkınma: Kent kültür hayatının gelişimi için tesisleşme ve etkinlikleri, eğitim düzeyinin yükseltilmesini, kültürel etkinliklerin ve bunlara katılan bireylerin artmasını kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını anlıyoruz. Yani bir yandan entelektüel sermayenin geliştirilmesi, diğer yandan bize miras kalan kültürel ve doğal mirasın korunması kültürel kalkınma yaklaşımının temelini oluşturuyor.

Zira yerelde kültürel gelişimin sağlanması ve eğitim düzeyinin artırılması yönünde atılan adımlar, yörede bulunan kültürel ve doğal varlık değerlere ilişkin halkta farkındalık bilincinin oluşturulmasını sağlamaktadır. Yörede bu bilince ulaşmış olan bireylerde koruma güdüsü bu süreçten sonra kendiliğinden gelişmiş olacaktır.

Ekonomik Kalkınma: Kent ekonomisinin geliştirilmesi için planlama, teşvik ve organizasyonlar ile istihdama yönelik eğitim ve organizasyonları. Kent ekonomisinin, ticaretinin ve istihdam sahalarının geliştirilmesi yoluyla refah artışının sağlanmasıdır. Kentler içinde yaşayanların geçimlerini sağlayabildikleri mekanlar olabilmelidir. Özellikle günümüzde gelişen, değişen ve karmaşılaşan ekonomik hayat karşısında tarafların birlikte karar almaları ve uygulamaları yoluyla kentlerimizin ekonomik gelişmeleri sağlanmalıdır.

Siyasal Kalkınma: Siyasal hayatın gelişimi için, kentlilerin yönetime katılım mekanizmalarının geliştirilmesi ve katılıma teşvik çabalarını kapsar. Burada kastedilen yerel aktörlerin katılımcı yöntemlerle karar mekanizmalarına katılımlarının sağlanmasıdır.

Zaten yerel kalkınma sürecinde ideal olan yerel aktörlerin katılımcı yöntemlerle karar süreçlerine dâhil edilmesi ve katılımları sağlanarak bu sürecin ilerlemesidir.

Etkin Yönetim: Kent kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı için kalite-verimlilik odaklı, katılımcı, performansa dayalı ve stratejik planlamaların yapıldığı, Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımının gerçekleştirilmesini kapsamaktadır. Etkinlik, verimlilik, kalite odaklı bir yönetim ve bu yönetimin aynı zamanda bugün adına iyi yönetim dediğimiz katılımcı yönetim teknikleriyle entegre bir biçimde uygulanması, bu uygulamanın sadece belediye yönetimi ile sınırlı kalmayıp, o yereldeki valilik veya kaymakamlık gibi merkezi idarenin o bölgedeki tüm kurum ve kuruluşlarının sivil toplum örgütlerini de kapsayan bir çerçeveye oturtulması gerekmektedir.

Çünkü günümüzde toplumlar kaynak kullanıcıların bu kaynakları ne kadar etkin ve verimli bir şekilde kullandıklarını sorgulamaya başlamış ve kıyaslama yapmaya başlamışlardır.

Birbiriyle bütünleşmiş ve uyumlu projelerden oluşan bir yerel kalkınma programından sürdürülebilir sonuçlar alınabilmesi için bütün unsurlar baştan doğru kurgulanmalıdır. Çünkü uygulamaya bakıldığında bu şekilde kurgulanmayan programların sekteye uğradığı görülmüştür. Kısıtlı kamu kaynaklarını kullanan yerel yönetimlerin bu konuda daha hassas davranması beklenmektedir. Toplumun ortak menfaatlerini gözetmeden atılan her adım programların sosyal boyutunu yetersiz kılmaktadır.

Sosyal toplumcu bir yerel yönetim ve yaşanabilir kentler için Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği (TMMOB, 2009:20)'inin önerileri şöyledir:

Yerel yönetimler, siyasal katılımın ve doğrudan demokrasinin geliştirildiği toplumsal süreçlerin alanı olarak ele alınmalıdır. Böylesi bir yerel yönetim alanının yaratılması öncelikle halkın örgütlü katılım ve denetiminden geçmektedir. Ayrıca halkın siyasal temsiline değil, siyasetten dışlanmasına dayanan ve örgütsüzleşmesini dayatan mevcut sürece karşı, halkın demokratik katılım ve denetim kanallarının açıldığı yeni bir siyasal ortamın yaratılmasının önemine inanmaktadır ve bunları şöyle ifade etmektedir.

Bu doğrultuda;

- Toplumsal çıkarların korunmasında,
- Kente karşı sorumluluk duyulmasında,
- Kentli bilincinin sağlanmasında,

- Doğaya karşı sorumlulukların yerine getirilmesinde,
- Bilginin paylaşılmasında,
- Kent yöneticilerinin denetlenmesinde,
- Kentsel hizmetlerin ihtiyaçlar ve haklar ekseninde ele alınmasında,

Etkin ve üretken bir politikanın hayata geçirilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

3.3. Turizmin Kalkınmaya Olan Etkisine İlişkin Örnekler

Turizm sektörü bölgesel kalkınma ve kaynakların etkin kullanımı açısından oldukça önemlidir. Ayrıca bölgesel dengesizliğin giderilmesinde aktif rol almaktadır. Çünkü tarım ve sanayide yeterli kaynağı ve gelişme imkanına sahip olmayan bölgeler zengin turistik kaynaklarını planlı ve etkili bir turizm politikaları uygulamaları sonucunda turistik yönden dengeli bir şekilde kalkınmaları sağlanmış olacaktır (Çeken, 2008:298).

Ayrıca turizm hareketi toplumun değişim sürecini başlatarak dışa açılımında etkili ve kısa süren bir süreci başlatacaktır. Bunun yanı sıra pazar ekonomisine olan bağımlılığı artıracığından hayat standartlarında ve harcamalarda yükselme eğilimi gösterir. Değişim göstererek dış çevre ile ilişkilerin gelişmesine, belli kalıplaşmış kapalı değer yargılarından sıyrılmasına zemin hazırlar. Yeni koşullar yaratarak toplumda sosyo-ekonomik değişimi gerçekleştirir (Berber, t.y.: 209).

Turizm, sektörü ekonominin diğer sektörlerine oranla ülkenin geri kalmış ya da az gelişmiş bölgelerinde ekonomik gelişmeler için daha etkili ve kısa sürede çözüm üretmek yöre insanına alternatif fırsatlar sunmaktadır. Çünkü bu tür bölgelerdeki çiftçilik ya da balıkçılık gibi meslek grubunda çalışan insanlar üretmiş oldukları ürünleri turizm sektörüne kolayca pazarlayabilirler. Diğer yandan turizm sektörünün gelişmesi ile bu tür bölgelerde yerel el sanatları, hediyelik eşya ve yerelde alınan hizmetlerin gelişmesine yol açacaktır. Bu durumda, bölgeye olan yatırımlar

artıracağından maddi bir kaynak ve teşvik sağlayacaktır. Ayrıca yerel halk bölgede bulunan turizm işletmelerine yönelik yöreye özgü mal ve hizmetleri sunma olanağı bulacaktır. Bu ve buna benzer faaliyetlerin artması ile bölge ekonomisine önemli katkılar sağlanmış olacaktır (Bahar, 2007:8).

Çeken, (2008:298-299)'e göre, herhangi bir bölgenin turizm bakımından gelişebilmesi ve kalkınma düzeyinin gerçekleştirilebilmesi için aşağıdaki faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir:

- Bölgenin kültürel değerlerinin (arkeolojik eserler, anıtlar, folklor ve festivaller) analizi yapılmalı,
- Bölgenin Enfrastrüktür (iklim durumu, doğal örtüler ve turizme elverişli arazi durumu) ön analizi yapılmalı,
- Bölgede bulunan mevcut tesislerin (otel, motel pansiyon) durumu ve yenilerini ilave edebilme durumu,
- Bölgede bulunan, turizmle doğrudan ve dolaylı olarak özel mallar ve hizmetler üreten ve pazarlayan kuruluşlar,
- Bölgede kamu yatırımlarının durumu,
- Bölgeye yönelik uluslararası turizm talebinin analizi,
- Bölgede bulunan yerel halkın turizmi algılama düzeyi,
- Bölgede bulunan tesislerden yörede oturanlara iş imkanı sağlama durumu,
- Turizm sektörünün bölgedeki diğer sektörlerle olan ilişkisi,
- Bölgedeki sivil toplum örgütlerinin varlığı,

Burada bahsedilen faktörler bir turizm bölgesinde gerçekçi bir şekilde analiz edilir ise turizm sektörünün bölgesel kalkınmada olan etkinliği artacaktır. Ancak bölgenin turizm potansiyelinin bir bölgesel proje çerçevesinde diğer potansiyel varlıklarla birlikte değerlendirilmesi sureti ile bölgede turizm sektörünün bölgesel kalkınmaya olan etkinliğini artırmış olacaktır.

Kızılcahamam'ın yerel kalkınmasında termal turizmi ön planda olmuş ve ilçe ekonomisine katkılar sağlamıştır. Bu kapsamda ağırlıklı olarak Termal turizmine yönelik başarı sağlamış dünyadan ve Türkiye'den bazı örneklerle yer verilmesinde fayda bulunmaktadır.

Kaplıcalar, Avrupa'daki sağlık kavramı üzerindeki etkilere güzel bir örnektir ama 1996'dan sonra bir kriz içine girmiştir. Amerikan sağlık kavramının Avrupa'ya kabul süreci sırasıyla geleneksel Avrupa sağlık kavramının değişmesi ve sosyal (mali) destek sisteminden sonra gerçekleşmiştir. Kaplıcalar, geleneksel Avrupa tatil bazlı sağlık sistemi olarak bu zorunlu değişimlere ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Bütün kaplıcalar bu konuda başarılı olamamıştır. Alman kaplıcalarına ait kısa bir örnek bu zorlukları anlamamızda bize yardımcı olacaktır (Nahrstedt, 2004:191).

Bismarck'ın (Alman şansölyesi, 1871-1890) sosyal sigorta kanunu kaplıcaları işçi sınıfının yararlanabileceği düzeye getirmiştir.      işçi hareketi Almanya'da önemli bir sonuca neden olmuştur. Her işçi, her üç yılda bir dört ila altı hafta arasında, tedavi ve  nlem amaçlı olarak, kaplıcalardan yararlanma hakkı elde etmiştir. Yeni bir Roma kaplıca  ağı başlamıştır. 1989'da dünya ekonomisindeki küreselleşme ile birlikte son bulmuştur. Günümüzde ise kaplıcaları içeren küresel tatil bazlı sağlık kültürü  ağı gelişmeye başlamıştır (Nahrstedt, 2004:192).

Dünyada termalizm olanakları özellikle, Almanya, Avusturya, İtalya, Macaristan, Romanya ve Fransa gibi ülkelerde modern tıbbın emrinde ve diğer tedavi imkanları ile bütünleşmiş bir şekilde günden güne önemini arttırmaktadır. Bu gibi ülkeler en büyük gelir kaynaklarından olan termal turizmden elde etmektedir.

‐Termal turizm amaçlı olarak senede Almanya ve Macaristan'a 10 milyon kişi, Rusya'ya 8 milyon kişi, Fransa'ya yaklaşık 1 milyon, İsviçre'ye 800 bin kişi gitmektedir. 126 milyon nüfuslu Japonya'nın Beppu şehrine sadece 13 milyon kişi termal turizm amaçlı olarak gitmektedir‐ (Tunçsiper ve Bezirgan, 2010:2).

Almanya, Macaristan, Japonya, Fransa, İsrail gibi ülkelerde sosyal güvenlik sistemlerinin desteği ile kaplıca turizmi topluma hizmet veren sosyal bir yaklaşım anlayışını içinde barındıran turizm sekli olmuştur.

Almanya: Termal turizm Almanya'da oldukça önemli bir sektör haline gelmiştir. Almanya, Avrupa termal turizm pazarının yaklaşık %50'sini elinde bulundurmaktadır. 263 adet resmi belgeli termal tesis bulunan Almanya'da toplam yatak kapasitesi 750.000'i, ziyaret eden turist sayısı ise 7 milyonu bulmaktadır. Almanya'nın Stuttgart kentinde bulunan Das Leuze kaplıcalarını yaz aylarında günde 8.000 kişi ziyaret etmektedir. Bu rakam yıllık ortalama 3.000 kişi/gün olmaktadır (Tunçsiper ve Bezirgan, 2010:2).

İtalya'da 360'a yakın kaplıca merkezi bulunmaktadır. Ülkeye yılda yaklaşık 600.000 ziyaretçi gelmektedir. Termal turizm ülke için oldukça önemli gelir kaynaklarından biridir. Almanya'dan sonra en çok turist çeken ülkelerden biri olan İtalya volkanik dağlar ve aktiviteleri nedeni ile ülkenin birçok şehrinde termal kaplıca merkezleri bulunmaktadır. Doktor tavsiyesi olduğu durumlarda, sigorta şirketleri tedavi masraflarının tümünü veya bir kısmını karşılamaktadır (Jeotermal Dergi, 2011).

"İtalya'da 200'ün üzerinde nitelikli termal turizm tesisi bulunmaktadır. İtalya'da termal turizme özellikle önem verilmiş, bu konuda konferanslarla her yönüyle ele alınmış, incelenmiş ve yapılması gerekenler belirtilmiş, birçoğu da gerçekleştirilmiştir" (Terzioğlu, 2009:9).

Macaristan: Macaristan'da tedavi edici toplam 120 kaplıca merkezi bulunmaktadır. Her yıl ülkeye gelen turistlerin %22'si bu merkezlere gitmektedir. Sadece Budapeşte'de 80'den fazla kaplıca merkezi bulunmaktadır. Ayrıca bu ülkede, hekim teşhisi ve raporu olması kaydıyla sosyal sağlık ve sigorta sistemi, tedavi masraflarının tamamını veya bir kısmını karşılamaktadır (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2012:5).

Rusya: Rusya'da çok sayıda gelişmiş kür merkezleri bulunmaktadır. Rusya'nın yanı sıra diğer **Baltık ülkelerinde** de (Estonya, Letonya, Litvanya) gibi ülkelerde tedavi amaçlı kaplıcalar yer almaktadır. **Bulgaristan'**nda çok eskiye dayanan bir termal geçmişi vardır. Karadeniz sahilleri boyunca dizilmiş

yaklaşık 300 adet termal kaplıca merkezi bulunmaktadır. Bu kaplıcaların çoğu günümüz modern otellerin içinde yer alan merkezlerde hizmet vermektedir. Akdeniz ülkelerinden olan **Tunus, Fas ve İsrail**'de de kaplıcalar bulunmaktadır (Aksu ve Aktuğ, 2011:7).

Fransa'da 104, **İspanya**'da 128 civarında termal tesis bulunmaktadır. **Avusturya**'da devlet bütçesinin neredeyse üçte biri termal sulardan sağlanmakta olup Avrupa pazarının %10'unu oluşturmaktadır. **Romanya** ise hem termal turizm açısından uzun bir geçmişe hem de termal kaynaklar açısından oldukça zengin bir ülke olma özelliğine sahiptir (Aksu ve Aktuğ, 2011:7).

Bu gibi ülkelerde turizmin en büyük gelir kaynaklarından birini termal turizm oluşturmaktadır.

ABD'deki Arkansas eyaletinde ise 55 bin kişinin yararlanacağı termal tesislerin yapılmış olduğu, Hawai'de turizmi 12 aya yaymak için termal sulardan yararlanılarak yeni kurulan tesisler ile termal turizm ağırlıklı uygulamalara başladığı bilinmektedir. Amerika'da yaklaşık 10.000 yıldır kullanılan, Kızılderili kültüründen gelen termal turizm amaçlı 210 adet kaplıca vardır. Bu kaplıcalardan yılda 4,5 Milyon kişi yararlanmaktadır (Jeotermal Dergi, 2011).

Dünyada kaplıca kaynaklarından Roma döneminden Osmanlı dönemine kadar pek çok uygarlığın termal ve kaplıca kaynaklarından yararlandığı bilinmektedir. Türkiye'de de bin yıllardır geleneksel yaklaşımla günümüze kadar gelen kaplıca turizmi son yıllarda hem toplumun hem de yatırımcıların ilgisini çekerek gündemde kalmaya ve popülaritesini arttırmaya devam etmektedir.

Avrupa Kaplıcalar Birliği (ESPA)'ne göre, Türkiye termal kaynak bakımından Avrupa'da üçüncü Dünya'da yedinci sıradadır. Türkiye'nin de dünyada yukarı doğru yükselen bu eğilimden önemli bir pay alabileceği görülmektedir" Tunçsiper ve Kaşlı, 2008:121). Türkiye'de 46 şehirde yaklaşık 190 kaplıca merkezi bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığından termal turizm amaçlı, turizm yatırım sertifikası alan (Sağlık Bakanlığı tarafından uygun birer tedavi merkezi olarak onaylanmışlardır) 10 merkezde yatak sayısı 2461 iken turizm işletme ruhsatı alan 30 merkezdeki yatak sayısı 8562'dir. 16,000 yatak kapasiteli yaklaşık 156 merkez ve yerel yönetim tarafından belgelenmiştir (Emir ve Saraçlı, 2011:59).

9. Beş Yıllık Kalkınma Raporu Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Enerji Hammaddeleri Alt Komisyonu'na bağlı olarak hazırlanmış olan Jeotermal Çalışma Grubu Raporu'na göre, 2013 yılında Türkiye'nin Termal Turizm hedefleri aşağıdaki biçimde belirlenmiştir:

- Termal turizm kullanımının 2013 yılında 1100 MW'ta ulaşması beklenmektedir.
- 2013 yılında termal turizm yatağı kapasitesi 250.000 yatağa çıkmalıdır.
- 2013 yılında termal turizmde hedef 250.000 yabancı ve 15 Milyon yerli termal turist olmalıdır.

Buna göre; yerli termal turistten beklenen ekonomik katkı;

10 Milyon kişi x 1000 USD = 10 Milyar USD (Termal tedavi süresi 15 gün olarak alınmıştır. 5 Milyon kişi x 400 USD = 2 Milyar USD (Termal tedavi süresi 3 gün, hafta sonu vb) Toplam 12 Milyar USD yabancı termal turistten beklenen ekonomik katkı ise;
250.000 kişi x 2500 USD = 625 Milyon USD (Termal tedavi süresi 15 gün olarak alınmıştır) olarak belirlenmiştir" (Taktak ve Demir, 2010:22).

Termal turizmin diğer turizm türleri ile birlikte planlandığında yöreye yapmış olduğu ekonomik katkılar kuşkusuz büyük olacaktır. Termal turizmi, kültür turizmi, doğa turizmi vb. turizm türlerini bir arada çeşitlendirerek kalkınmaya etki sağlayacağı gibi ayrıca bireylere koruma ve geliştirme bilinci oluşturacaktır. Bu örneklerle Türkiye'den başarıya ulaşan birkaç örnek verebiliriz.

Afyon Örneği: Afyonkarahisar, termal turizm, kaplıca denilince ilk akla gelen illerden birisidir. Hem kaplıca sayısı hem de sularının yüksek derecede olması nedeniyle tercih edilmektedir. Kaplıcaların şehir merkezine yakın olması ve kaplıcaların etrafında bulunan turistik tesislerin fazlalığı diğer tercih nedenleri arasındadır. Sağlık turizmi yönünden oldukça şanslı olan Afyonkarahisar'da 5 tane kaplıca bulunmakta olup, tümü Turizm Bakanlığı tarafından "Turizm Merkezi" ilan edilmiştir. Türkiye genelinde "Pilot Bölge" seçilerek altyapı çalışmalarına hız verilmiştir. "Geleceğin Termal Başkenti" olarak nitelendirilmektedir. Termal merkezleri şunlardır: Gazlıgöl Termal

Turizm Merkezi, Hüdai Termal Turizm Merkezi, Heybeli Termal Turizm Merkezi, Ömer-Gecek Termal Turizm Merkezidir (Taktak ve Demir, 2010:22).

Taktak ve Demir (2010:22)'in Termal Otel Geliştirme: Afyonkarahisar Örneği konusunda yaptığı araştırmada Afyonkarahisar'ın turizm potansiyelinin dört temel ayağı bulunmaktadır. Bunlar;

Termale dayalı sağlık ve dinlenme turizmi, kültür turizmi, eko turizm ve alışveriş turizmi biçiminde sınıflandırılabilir. 2010 yılı itibariyle 3 önemli termal otel sağlık tesisleri ile hizmet vermekte olup, birçok otel de inşa halindedir. Otellere sıcak sutaşıma amacıyla büyük bir jeotermal boru hattı planlanmaktadır. Proje tamamlandığında Afyonkarahisar Orta Anadolu'nun en önemli balneoloji merkezi haline gelecektir.

Gönen Örneği: Çetin (2011:327)'in Turizmin Mekânsal Değişime Etkileri konusunda yaptığı araştırmada 1982 sonrasında izlenen politikalar turizm teşvik yasası ile bunu takiben termal kaynaklarında bu yasa kapsamına alınmasıyla pansiyon işletmeciliği yaygınlaşmıştır. Bunun sonucunda pansiyonlar ucuz konaklama arzı oluşturarak, alt gelir grubu ziyaretçiler için alternatif konaklama olanakları sunmuştur. Böylece Gönen'e yönelik ziyaretçi çeşitliliği daha da genişlediği görülmüştür.

Tunçsiper ve Kaşlı (2008:132)'in Termal Turizmin Ekonomik Etkileri konusunda Gönen üzerine yaptığı araştırmaya göre;

Turizm hareketlerinin yöreye ekonomik olumlu sonuçlar sağladığı ailelere düşen gelirlerin miktarında artış görüldüğü verileri elde edilmiştir. Ayrıca elde edilen gelirler birçok sektöre dağılmış yörede adil bir kalkınma sağlanmış yerel kalkınmada önemli mesafeler alınmıştır. Yapılan araştırmada, özellikle yiyecek-içecek işletmelerinin, günlük ihtiyaçları taze ürün, meyve, içecekler ve et ürünlerini dana-kuzu Gönen'den satın aldıkları ortaya konulmuştur. Yiyecek-İçecek işletmelerinin faaliyetleri birçok işletmeyi doğrudan etkilemiştir. İşletmelerin Gönen'den satın alım kararlarının ortaya çıkmasında "Gönen'e destek olma", "ürün kalitesi", "ulaşım kolaylığı", "ürün fiyatı" gibi faktörlerin etkili olduğu da araştırma sonuçlarıyla ortaya konulmuştur.

Aslında Gönen'de uygulanan tam anlamıyla bir yerel kalkınma örneğidir. Bahsedildiği üzere yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için yörede bulunan turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin yerelden

yani yöre halkından karşılanması gerekmektedir. Böylece yörede bulunan pek çok sektör turizmin sağlayacağı ekonomik kalkınmadan faydalanacaktır.

Beypazarı Örneği: 2000’li yılların başında küçük tarımsal ve tarihi bir kent olan Beypazarı içinde yaşamın devam ettiği Osmanlı döneminden kalma ahşap evlerin restorasyonu ile toplumsal ortaklık konusunda Türkiye’de nadir örneğine rastlanan bir girişimi başlatmıştır. Beypazarı iç turizmde adından başarıyla söz edilen bir kent durumuna gelmiştir. Bu süreçte kentin ekonomik hayatında kısa zamanda bir canlılık yaşanmış şehir fiziksel olarak bir dönüşüm içine girmiştir.

Beypazarı’nda düzenlenen festivaller, şenlikler, sergiler, konserler, doğa yürüyüşleri gibi kültürel ve sosyal faaliyetler de hem yörenin kimliğinin ön plana çıkarılmasında hem de turizmin gelişmesinde önemli olmuştur. Bu faaliyetler aynı zamanda yörenin ekonomik ve sosyo-kültürel gelişimine de önemli katkılar sağlamıştır.

Daha önceden turizm geliri ve istihdamı olmayan ilçede, 2005 yılında belediye başkanının yaptığı bir araştırmada Beypazarı’nda 1500 aile sadece turizmden geçinir hale gelmiştir (Yavaş, 2011).

Yerel yönetimin öncülüğünde yerel halk, özel sektör ve diğer aktörlerin ortaklığı ile turizmi canlandıran ve geliştiren girişimlerin başlatıldığı süreçte Türkiye’nin talep gören önemli yerel turizm destinasyonlarından biri durumuna gelmiştir. Kültürel mirasın önemi vurgulanarak farkındalık yaratılmıştır. Yörede bulunan tarihi ahşap evlerde yaşayanların gelenekleri korunarak restore edilmiştir. Kentin görünümü değişmiştir. İyi yönetilen tanıtım ve kampanyalarla yöreye gelen turist sayısında artış görülmüştür. Medyanın gösterdiği ilgi ile yerel yöneticiler önemli bir tanıtım kampanyasını da başarı ile yürütmüşlerdir.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Materyal

Araştırma alanı olarak Ankara'nın ilçelerinden, Ankara'ya 80 km. uzaklıktaki Kızılcahamam seçilmiştir. Araştırma alanında ilçenin turizm potansiyeli ile "Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi" incelenmiş ve alternatif turizm potansiyeli ile mevcut turizminin geliştirilmesi için yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur. Araştırma sahası olan Kızılcahamam'da yaşayanlar; geçimlerini ağırlıklı olarak turizmden sağlamaktadır. Bölgeye ilişkin daha detaylı bilgi elde edinebilmek amacıyla bölgeye farklı zamanlarda ziyaretler yapılmıştır.

Araştırmanın materyali;

- Araştırma alanına 26.05.2011, 13.07.2011, 09.08.2011, 10.10.2011, 22.12.2011 ve 22.01.2012 tarihlerinde yapılan ziyaretlerden elde edilen doküman ve fotoğraflar,
- Kızılcahamam'da 13.07.2011 tarihinde yapılan Kültür Sanat ve Su Festivali'ne katılan ziyaretçilerle yapılan mülakatlardan elde edilen veriler,
- 26.05.2011, 13.07.2011, 10.10.2011, 22.12.2011, 22.01.2012 tarihli ziyaretlerde Kızılcahamam Belediye Başkanı, Coşkun ÜNAL ile yapılan sözlü görüşmelerden elde edilen bilgiler,
- Kızılcahamam'da faaliyet gösteren 6 otel işletme müdürleri ile 09.08.2011 tarihinde yapılan mülakatlardan ve yine ilçede faaliyet gösteren 7 farklı sektörden esnafla 22.12.2011 tarihinde yapılan mülakatlardan elde edilen veriler,
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığının Soğuksu Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı,

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletmeler Genel Müdürlüğü ve Bakanlık Kütüphanesi ile T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü ve Kızılcahamam Belediyesinden elde edilen dokumanlar,
- Kızılcahamam Belediyesi Jeopark Proje koordinatörü Muzaffer EKER ve Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Prof.Dr. Nizamettin KAZANCI ile yapılan sözlü görüşmeler esnasında ulaşılan; Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm projesine ilişkin dokumanlar,
- Gazi Üniversitesi Turizm Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Prof.Dr. Dilaver TENGİLİMOğLU ile yapılan sözlü görüşme esnasında ulaşılan; Türkiye’de sağlık turizmi, kaynakların etkin kullanımı ve ülke ekonomisine katkısı konusundaki dokumanlar ve
- Ankara Tempo Tur Genel Müdür Yardımcısı İhsan ALBOğA ile yapılan sözlü görüşme esnasında iletilen bilgiler oluşturmaktadır.

Bütün bunların yanı sıra;

- 18.10.2011 ve 29.10.2011 tarihinde Ankara Ticaret Odası Başkanı, Salih BEZCİ,
- 13.12.2011 tarihinde Beypazarı eski Belediye Başkanı, Mansur YAVAş,
- 10.10.2011 tarihinde Kızılcahamam Kaymakamı Mustafa  İT ve
- 10.10.2011 tarihinde Kızılcahamam’da faaliyetini sürdüren STK’lerin den Avcılar Derneği, Turizm ve Kültür Danışma Derneği, Demirciler Marangozlar ve Oto Sanatkârları Odası, Sanayi Sitesi, Kasaplar Odası ve Ziraat Odası ile yapılan sözlü görüşmelerden elde edilen veriler de tez çalışmasında oldukça yönlendirici olmuştur.
- Ayrıca 16.12.2011 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek’le zaman yetersizliğinden dolayı yapılan yazışmadan yararlanılmıştır.

Tüm bu görüşme ve ziyaretlerin yanı sıra konuya ilişkin detaylı bir literatür taraması yapılmış, ayrıca çeşitli internet kaynaklarından da yararlanılmıştır.

4.2. Yöntem

Araştırma, turizmin yerel kalkınmaya etkisi kapsamında ele alınarak odaklanılacak yer ise Ankara' ili, Kızılcahamam ilçesidir. Çalışma konusu ile ilgili olarak ana geçim kaynağı olan turizmin Kızılcahamam'ın yerel kalkınmasındaki etkisini, ilçenin mevcut turizmini ve turizm potansiyelinin önemini ortaya koyabilmek amacıyla incelemeler yapılmıştır.

Turizmin yerel ekonomiye olan katkısının artırılabilmesi ve yerel kalkınmaya olumlu etki sağlayabilmesi, turizmin bütüncül bir bakış açısı ile ele alınması ve akılcı yönetimi sayesinde mümkün olduğu için tek bir grupta mutabık kalınmamıştır.

Bu çalışmanın ana temeli yarı yapılandırılmış soru formuyla hazırlanmış niteliksel derinlemesine mülakatlardan gelen veriler üzerine oturmaktadır. Bunun yanı sıra yukarıda materyal kısmında değinilen diğer sözlü görüşmeler den elde edilen niteliksel veriler, 13.07.2011 tarihinde Kültür Sanat ve Su Festivali'ne katılan ziyaretçilerle yapılan mülakatlardan elde edilen veriler de yönlendirici olmuştur. Nitel araştırmalar belli bir standart süre ile sınırlandırılmamıştır. Bunun amacı ise araştırma sonucuna kadar daha fazla veri elde edebilmek ve derinlemesine mülakatlar yapılarak konuya ilişkin daha sağlıklı verilere ulaşmaktır. Verilerin toplanması Yıldırım ve Şimşek (2008: 98)'in belirtmiş olduğu gibi nitel araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular nicel araştırmada olduğu gibi dışarıdan nesnel olarak gözlemlenebilen gerçeklerden çok araştırmaya katılan bireylerin algılarıdır. Bir nitel araştırmacının görüştüğü bireyin söylediklerinin tamamıyla doğru olduğunu ya da olayları tam olarak yansıtabildiğini kanıtlaması çoğu zaman

mümkün olmayabilir. Ayrıca, her insanın kavramsal düşünme biçimi bir diğerinden farklı olabilir ve bu durumun nitel araştırmacıyı yanlış algılamaya ve yorumlamaya götürebilir. Sonuç olarak, nitel araştırma sonuçlarının genellenmesi ve doğruluğunun tam olarak saptanması mümkün değildir.

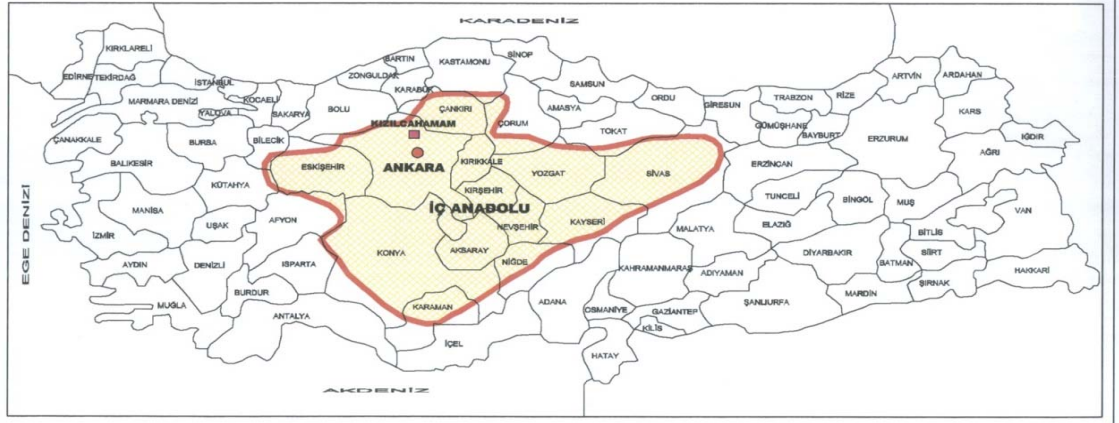
Derinlemesine mülakatların sonuçlarını analiz ederken toplanan verilerin özgün 'orijinal' formuna mümkün olduğu kadar sadık kalınmıştır. Böylece toplanan veriler betimsel bir yaklaşım ile aktarılmış gerek görüldüğü yerlerde doğrudan alıntı yapılmıştır.

5. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ

5.1. Coğrafi Konum

“Araştırma alanı olarak incelenen Kızılcahamam İç Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri arasında geçiş kuşağında Ankara’nın bir ilçesi Ankara’ya 80 km. uzaklıkta yer almaktadır. Kuzeyde Gerede ve Çerkeş, güneyde Kazan ve Ayaş, doğusunda Çubuk ve batısında Çamlıdere, Güdül ilçeleri yer alır. İçinde yaylaları, gölleri barındıran Kızılcahamam, doğası, tarihi ve kültürü ile tipik bir Anadolu ilçesidir” (Küçük, 2011).

Şekil 2:Kızılcahamam’ın Türkiye Haritasında ve Bölgesindeki Konumu (SMPUDGP, 2008).

Şekil 2 ve 3’e bakıldığında Kızılcahamam Ankara’nın kuzeyinde yer alır ve İç Anadolu ile Batı Karadeniz’e sınırını oluşturur.

belirgin olarak görülürken, ilçe merkezinde artan bir ferdiyetçilik hâkimdir” (Kızılcahamam Belediyesi, 2011).

Osmanlı döneminde Yabanabad olan İlçe merkezi 1915 de Pazar'dan şu an bulunulan yere taşınmış ve ismi 1933 de Kızılcahamam olarak değiştirilmiştir. Kızılcahamam ilçesi 1711.87 km² ' lik alan üzerine kurulmuş olup, merkezinin rakımı 975 metredir (Kızılcahamam Kaymakamlığı, 2011).

Kızılcahamam, İç Anadolu ve Karadeniz bölgesi geçiş zonunda bulunduğu için her iki bölgenin iklim ve bitki özelliklerine sahiptir. Kırık ve dağlık bir fiziki yapıya sahip olmasından dolayı çam ve meşe ormanları ile kaplı yüksek dağlar, dağlar üzerinde Yemişen, Hıdırlar, Miyala, Salın, Eldelek, Başköy ve Yıldırım gibi eşsiz güzellikte yaylaları, bulunmaktadır. Bu yükseklikler arasında fazla sayıda akarsuya sahiptir.

5.2. Doğal Oluşumlar

Kızılcahamam doğal oluşum ve doğal varlıklar açısından da çok çeşitlilik göstermektedir. Burada Kızılcahamam'da bulunan ve öne çıkan bazı örneklerle yer verilecektir.

Kızılcahamam'da yer şekillerinin oluşumu bakımından çeşitlilik görülmektedir. İlçe, Köroğlu volkanik kütesinin güneydoğu uzantısının üzerinde yer almaktadır. Özellikle ilçe merkezi çevresindeki plato üzerinde volkanik yükselmeler sonucu ortaya çıkmış olan tepeler, andezit ve bazalt bloklardan oluşmaktadır. Bu bloklar kaymaya elverişli tüfler, silisli yataklar ve lav akıntılarından meydana gelmiştir. Lav ve tüfler arasındaki kırıklar, sıcak zaman içerisinde su kaynaklarının yeryüzüne çıkmasını sağlamıştır. Ülkemizdeki diğer sıcak su kaynaklarının çıktığı bölgelerde olduğu gibi ilçe de bu özelliğinden dolayı deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır (Can, 2008:12).

Burada Kızılcahamam'da bulunan ve turizm değerleri bakımından öne çıkan bazı örneklere yer verilecektir:

Abacı Peribacaları: İlçe merkezine 20 km uzaklıkta yer almaktadır. Asıl kütlesi 16-11 milyon yıl (Orta Miyosen) yıl yaşındaki tüfler aşınmadan dolayı oluşan "Doğal Sanat" eserleridir. Peribacaları yaklaşık son yüz bin yıl içinde oluşmuştur (Eker, 2011: 49).

Karagöl; ise İlçeye 35 km uzaklıkta Karagöl çamlık tepelerle çevrili gölalanı oldukça geniş bir düzlükte yer alan ziyaretçilere hayranlık uyandıran tipik bir krater gölüdür.

Eldelek; Osmanlı döneminde, saray için doğan ve şahin gibi avcı kuşların yetiştirildiği bölgede kayalıklar görkemli ve oldukça yüksektir.

"Beşkonak Bazalt Sütunları; (Sabun Kayalar)Çerkeş karayolu üzerinde yer almaktadır. Bazaltlar "üçüncü zamanda" da (Tersiye; 20-25 milyon yıl önce) oluşmuş volkanik patlamalarla magmadan yeryüzüne çıkmış silis yönünden fakir, demir ve magnezyum yönünden zengin altıgen prizma şeklinde oluşan lav kayalardır" (Eker, 2011: 49).

Eker 2011: 49)'e göre, Bacılar Bazalt Sütunları, Balcılar köyü Yukarı mahalle içinde dere kenarında görsellik sergilemektedir. Bazaltlar 20-25 milyon yıl önce volkanik patlamalarla magmadan yeryüzüne çıkmış silis yönünden fakir, demir ve magnezyum yönünden zengin altıgen prizma şeklinde lav kayalardır. Balcılar bazalt sütunları düzenli sütunlara sahip ve çapları da 50-70 cm arasında değişmektedir.

Beşkonak Fosil Yatakları; İlçe Beşkonak köyü havzasında, fosilleri bulunan mikroskobik bitki ve hayvan organizmaları tatlı ve tuzlu göl veya deniz sahasında yaşamış. Miyosen göl faunasına ait balık, kurbağa,

sürünge, böcek fosilleri ile floraya ait yaprak, sap ve tohum fosillerinden oluşmaktadır.

Fosil Ağaç; Kuzcapınar mevkiinde yaklaşık 1000m² genişliğinde bir alanda, vaktiyle gölsel bir bölgede bulunan ağaçların silişleşerek fosil haline gelen gövdeleri mevcuttur. Milli Parkın en güzel Jeositidir. Miyosen döneminde çam ve meşe ormanına ait bazı ağaçların silişleşmesi ürünüdür. Yörenin asıl kayaları tuf, aglomera, lav kilaşı, marn olup, silisifiye seviyelerle birlikte tipik bir volkanosedimanter istif oluşturlar (Kızılcahamam Belediyesi, 2011).

5.2.1. Mağaralar

Bölgede küçük doğal mağara ve erime sonucu meydana gelen inler barınak, ibadet yeri ve depolamak gibi amaçlar için kazılan mağaralar bulunmaktadır. Bunların bazıları arkeolojik ve kültürel değer taşımaktadır.

Alicin Kanyonu: Ali Cin deresi, Çamlıdere Barajı çıkışında, E-89 otoyolu üzerinde, vadinin yamacında ve yerden 70 metre yükseklikte oyulmuş mağaralardır. Kale, profesyonel dağcıların tırmanabileceği özellikte bir fiziki yapıya sahiptir. Manastır olarak bilinen bu yapı, Trabzon'da bulunan Sümela Manastırına benzer tarzda inşa edilmiş ancak dini veya sosyal hiçbir iz ve işaret bulunmamaktadır (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:28).

İğmir Köyü Mağaraları: "Pazar köyün 4 km. üstünde bulunan iğmir köyü içindeki kayalıklarda birçok mağara bulunmaktadır. Hangi döneme ait olduğu bilinmeyen bu mağaraların Roma-Bizans dönemine ait olduğu sanılmaktadır" Eker, 2011:80).

Mahkeme Ağacın Yeraltı Şehri: İlçeye 18 km. uzaklıkta ve Çeltikçi yolu üzerinde eski bir yerleşim yeridir. Bazı mağaralardaki Hristiyan motifleri ve kullanım şekli, kilise olduğu yönündeki düşünceleri güçlendirmiş. Mağaranın ilk sakinlerinin Roma'nın hışmından kaçan ilk Hristiyanlar olduğu sanılmaktadır (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:25).

1992 de Kültür Bakanlığınca 1. Derece sit olarak tescil edilen bölgede 20 civarında ve kayıtsız çok sayıda yerleşim yeri bulunmaktadır. M.S. 2. Asırdan başlayarak, Anadolu Rum halkı tarafından yapılmış yeraltı yerleşim yerleridir. Adeta bir yer altı şehri kimliğinde, konut, depo, şapel ve imalathanelerden oluşmaktadır (Eker, 2012).

Mahkeme Ağacin Yeraltı şehri'ne yönelik, Kültür ve Turizm Bakanlığı Koruma Bölge Kurulu'nun 30. Eylül 2011 tarih ve 37 sayılı kararı ile mağaraların müze denetiminde ve yerel imkanlarla temizlenebileceğine dair izin çıkmış ve 19 Aralık 2011 Pazartesi günü temizlik çalışmalarına başlanmıştır (Jeopark Ankara, 2012). Mahkeme Ağacin Yeraltı şehrinde Kızılcahamam kaymakamlığı ve belediye başkanlığınca temizlik çalışmaları halen devam etmektedir.

Kızılcahamam Belediyesi Jeopark Koordinatörü (Eker 2012)'den' alınan bilgilere göre, Türkiye'de bir ilk olarak Kızılcahamam & Çamlıdere Jeoparkı isim ve logosunun tescili 25.10.2011 tarihinde yapılmıştır.

5.3. Soğuksu Milli Parkı

Kızılcahamam'ın en önemli korunan alanı Soğuksu Milli Parkı'dır. Milli Park; bilimsel ve estetik bakımdan ulusal ve uluslararası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme, eğlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır. Kızılcahamam sınırları içerisinde yer alan ve Kızılcahamam'a bitişik, 1959 yılında tesis edilen Soğuksu Milli Parkı, Türkiye'de ilan edilen ikinci Milli Parktır.  evre ve Orman Bakanlığı ile Ankara Büyükşehir Belediyesi ile 2003 yılı içerisinde imzalanan protokol ile Soğuksu Milli Parkı saha ve tesisleri işletmeciliği Ankara Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir (Erdoğan, 2010:847).

Şekil 4: Soğuksu Milli Parkı Kuyu Başı Piknik Alanından Bir Görünüm
(Orijinal 26 Mayıs 2011).

Soğuksu Milli Parkında doğal peyzaj elemanlarının oluşturduğu kompozisyon; Sarıçam (*Pinus sylvestris*), Karaçam (*Pinus nigra*), Köknar (*Abies bornmülleriana*), Meşe (*Quercus sp.*) ağaçlarının oluşturduğu Orman Peyzajını teşkil eder. Ayrıca flora ve fauna içerisinde yer alan canlılar için yaşam ortamlarının fiziki hazırlayıcıları olan dağ ve hidroloji (su varlığı) peyzajları da doğal peyzaj elemanlarının önemlileri arasında yer almaktadır. Soğuksu Milli Parkının sahip olduğu doğal özellikler, insan, hayvan, bitki, mikroorganizma, su, hava ve toprak ile anakaya ve minerallerin bireysel gelişimleri ve karşılıklı ilişkilerinin oluşturduğu bir etkileşimin sonucudur. Bunların her biri ayrı olarak ele alınacak derece de zengin ve işlevsel öneme sahiptir. İç Anadolu stepinden kuzey Anadolu'nun gür ve ormanlık bölgelerine geçiş kuşağında; diğer bir ifadeyle Karadeniz (Avrupa-Sibiry) bitki topluluğu ile İran-Turan bitki alanı (Bozkırlar) arasında geçiş kuşağında yer alan Soğuksu Milli Parkında bulunan başlıca doğal kaynak değeri olarak Orman Peyzajı gösterilebilir (UDGP, 2008:143).

Şekil 5: Soğuksu Milli Parkı'ndan Bir Görünüm (Orijinal 26 Mayıs 2011).

Bu orman alanlarında nesli dünya çapında tükenmekte olan, 1 metreye varan boyu ile, 3 metreye ulaşan kanat açıklığı ve 10 kilodan fazla ağırlığı ile Avrupa'nın en yırtıcı kuşu olan Kara akbabanın yaşama ve üreme alanları yer almaktadır. Ayrıca Soğuksu Milli Parkı'nın içerisinde 1. Derece doğal sit alanı alan jeolojik açıdan önemli olan fosil ağaçlar bulunmaktadır. Alanda; 113 mantar türü, 116 karayosunu ve iletim demetli bitkilerden de 74 familyaya ait 428 tür ve tür altı takson tespit edilmiştir. Milli Park içinde; 3 iki yaşamlı türü, 10 sürüngen türü, 128 kuş türü, tespit edilmiştir. Alanda, Türkiye'de 50-200 çift arasında bulunduğu tahmin edilen Kara akbabanın bilinen ikinci büyük kolonisi kabul edilen 7 çift olarak bulunmaktadır (Erdoğan, 2010:848).

Şekil 6: Kuş Varlığından Örnekler (Orijinal 26 Mayıs 2011).

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü uzmanları planda, ekolojik açıdan öneme sahip endemik bitki alanları, jeolojik açıdan önemli olan fosil ağaçların olduğu alanlar ve Kara akbabaların yaşama, yuvalama alanlarını barındıran orman alanları “mutlak koruma alanı”, mutlak koruma alanları ile ekolojik açıdan bütünlük arz eden alanlar “sınırlı kullanım alanı”, insan faaliyetlerinin yoğun olarak yaşanacağı alanlar “kontrollü kullanım alanı” olarak planlanmıştır (Erdoğan, 2010:849).

Şekil 7: Kurutulmuş Bitki Florası ve Taşlaşmış Ağaç Fosilleri (Orijinal 26 Mayıs 2011).

1993 yılında Kır Gazinosu olarak inşa edilerek ve bir süre bu kullanım şekline yönelik işletilmiştir. 2001 yılında başlatılan tadilat projesi ile “Ziyaretçi Tanıtım Merkezi” olarak düzenlenmiş ve 2003 yılında tamamlanmıştır. İçerisinde Milli Park’a gelen araştırmacılara ve ziyaretçilere Milli Park kaynak değerleri ile, flora ve fauna konularında olduğu gibi, turizm konularında da bilgiler vermektedir. Ayrıca bilimsel toplantı, eğitim semineri gibi çalışmalar da bu merkezde yapılmaktadır. Ziyaretçi merkezi zemin katında, birçok yaban hayvanının maketi ve ayak izleri bulunmakta olup, doğayı tanıyabilmeleri için ziyaretçiler ve özellikle çocuklar için yararlı bir merkezdir. Bilgisayar ortamından da doğayı tanıtıcı görüntüler ziyaretçilere sunulmaktadır. Ziyaretçi Merkezi üst katında yöresel yemekler sunan, bir dinlenme ve yeme içme mekanı da bulunmaktadır (SMPUDGP, 2008:134).

Şekil 8: Soğuksu Milli Parkı Ziyaretçi Merkezinden Görünüm (Orijinal 26 Mayıs 2011).

5.4. Tarihi Kalıntılar

Kızılcahamam yöresinde yapılan araştırmalarda; Paleolitik Döneme ait buluntulara rastlanmıştır. Bölgede Prof. Dr. Muzaffer Şenyürek'in yaptığı araştırmalarla yapılan kazılarda elde edilen bulgulara göre kalıntıların bölgenin yaklaşık on beş bin yıllık bir geçmişi olduğu düşünülmektedir. Hititler, Romalılar ve Bizanslıları yansıtan eserler, Selçuklu ve Osmanlı dönemi özelliklerini yansıtan eser ve kalıntılara dönüşmüştür (Kızılcahamam Gezi, 2011).

Kırmızı Ebe Türbesi: Taşlıca Köyü'ne, Akdoğan'dan ayrılan 5 km. lik bir yol ile gidilmektedir. Buradaki Oruç Gazi, Kırmızı Ebe türbeleri, Yalak Taşı ve Gelin Kayası ile ilgili menkıbe ve rivayetler söz konusudur. Kırmızı Ebe'nin türbesi köyün doğu çıkışında bir tepe üzerinde olup 2001 de hayırsever bir vatandaş tarafından restore edilmiştir. Kırmızı Ebe ve Oruç Gazi, Anadolu'nun İslâm-Türk ülkesi haline gelmesinde büyük emeği geçen

Horasan Erenlerindendir. Derviş Gazi de denilen bu Erenler, Türk ordularından daha önce gelip, Diyar-ı Rum olarak bilinen bu topraklara yerleşmişlerdir (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:22).

Oruç Gazi türbesi: Kırmızı Ebe'nin oğlu olan Oruç Gazi'nin türbesi köyün batı ucundaki diğer mezarlığın içinde bulunur. Türbede Oruç Gazi' den başka onun ailesine ait olduğu sanılan üç mezar daha yer almaktadır. Eski ve virane haldeki türbe, 2001 yılında klasik Selçuklu tarzında restore edilmiştir (Eker, 2011:46).

Ayran Taşı Türbesi: Eker (2011:46)'e göre, Askerlerin ayran içtiği taş yalak (Ayran Taşı) , köyün üst başındaki, Koru'nun Önü denilen mezarlık içinde yer almaktadır. 2001 de türbelerin restoresi sırasında bu Ayran Taşı da kafes içine alınmış yanına da menkıbe ve rivayetleri anlatan bir kitabe dikilmiştir. Ziyaretçiler türbe ve Gelin kayası ile beraber bu taş yalağı da görmek ve dilek tutarak, yanındaki bodur alıç ağacının dallarına bez bağlayarak dilek tutmaktadır.

Gelin kayası: Köyün güneyinde bir tepededir. Uzaktan bakıldığı zaman görünüşü at üzerinde bir gelin görünümündedir. Yanında gelinin sacayağı, odası, merdiveni ve vurulduğunda davul gibi ses çıkardığından, taş olan davulcunun davulu olduğu sanılan taşlar yer almaktadır. Düğünlerde davul çalmama âdetinin, geçmiş ulemanın eğlencede aşırıya kaçılmaması için koyduğu bir müeyyide veya Bizans devrinden kalma bir efsane olması muhtemel görünmektedir. Taşlıca köylüleri, bu “ davul çalmama” âdetine asırlarca uymuşlardır. Geçmişte, civar köylerden bazılarının, bu rivayete inanmayıp davul çaldıkları, ancak felç olup yatağa düştükleri anlatılmaktadır (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:24).

Yunus Dede Türbesi: İlçeye 5 km uzaklıkta Ankara-Bolu karayolu (D-750) üzerindedir. Yunus Dede, Şeyh Ali Semerkandi'nin talebesi ve mürididir. Kendi köyü olan Kızılcaören'de yaşadıktan sonra yine bu köyde defnedilir. Anlatılanlara göre Çamlıdere Şeyh Ali türbesini ziyaret edenler önce Yunus

Dede'yi sonrasında da Bardakçılardaki türbeyi ziyaret etmektedirler (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:24).

Üçbaş Köyü Abdülcemil Türbesi: Üçbaş köyü, ilçeye 10 km. uzaklıkta olup Köyün Doğu çıkışındaki türbe, 2007 yılına kadar metruk ve viran bir halde iken, köy muhtarlığı ve derneğin girişimi ile ilçe özel idaresi tarafından restore edilmiştir. Köyün 500 metre doğusunda eski Taşlıca yolu üzerinde ve üç mezarlıktan en küçüğünde yer almaktadır. Taşlıca köyündeki türbesinde defnedilmiş bulunan Kırmızı Ebe'nin oğlu ve Oruç Gazi'nin kardeşi olarak bilinen Abdülcemil Hazretleri'nin, Üçbaş'ta yerleşerek burada mücadele edip yaşadığı halk arasında anlatılan bir rivayet olarak yaşamaktadır (Eker, 2012).

Çeştepe Baba Kibel Türbesi ve Tümülüs: Çeştepe köyünün 2 km ilerisinde Yukarı Çeştepe denilen yerde eski bir yerleşim yerinde yer almaktadır. Kibel Baba, Klasik Osmanlı döneminde gelip geçen yolcuların barınması ve yemek yemeleri için bir zaviye açmıştır. Türbesi günümüzde köy halkı tarafından kervansaray olarak tabir edilen harabenin yanında yer alır. Mezarın hemen bitişiğindeki camiin girişinde, Bizans devrine ait bir sütun başlığı sağında üzerinde Osmanlıca ibare bulunan mermer taşlar bulunmaktadır. Çeştepe köyünün içinde ise antik dönemden kalma 30 metre yüksekliğinde bir Tümülüs yer almaktadır (Eker, 2011:79).

Otacı Şeyh Abdurrahman Türbesi: "Şeyh Abdurrahman, 13. asırda (1210 – 1270) yaşamış ve çevrenin iskanı, eğitim ve öğretimi için çaba göstermiş bir mutasavvıftır. Aynı zamanda bir hekim olan Şeyh Abdurrahman, şifalı bitkilerle hazırladığı ilaçlarla hastaları tedavi etmiştir. Köy adını bu özelliğinden dolayı tedavi eden anlamına gelen Otacı adını almıştır" (Kızılcahamam Gezi, 2011).

Kızılcahamam Evi: Yapımı 1925 yılında gerçekleştirilen bu yapı ilçe merkezinde yer almaktadır. Zamanında, tipik ahşap bir kasaba evi olarak yapılan evin orijinal yapısının bozulmasıyla oluklu kiremitleri, yakın bir zamanda Marsilya kiremitleri ile değiştirilmiştir (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:22).

Gökdere: Eker (2011:52)'e göre, Köy Mezarlığı yanında 10 km. uzunluğunda vadi boyunca devam eder. 6. Km. yol ayrımında bir tepe üzerinde Roma devrine ait olduğu sanılan zamanla tahrip edilmiş bir lahit (Kaya Mezar) bulunmaktadır.

Hambar Kaya: Kayanın yüksekliği 50 m. Uzunluğu ise 200 m dir. Araziye hakim bir mevkide bulunmaktadır. Roma-Bizans devrinde, barınak olarak kullanıldığı sanılan bu kaya daha sonraki devirlerde ise kanun kaçaklarının sığındığı bir yer olarak kullanılmıştır (Eker, 2011:55).

Saray Köyü Bedesteni: Saray, ilçeye 8 km uzakta yer almaktadır. Köy içinde tamamı tuğladan yapılma ve Roma döneminden kalma harabeleridir. Karşıda Ortaçağ Bizans dönemine ait bedesten ve dükkânlar yer almaktadır. Evlerin altlarında duvarlarda düz işlenmiş eşik taşları, odanın kuzey duvarında ise üzerinde yarı at, yarı insan figürlü bir taş bulunmaktadır (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:27).

Ağsar Kalesi: Kale, Alicin mağaraları ile dik açılı çizecek şekilde, Çeltikçi, Kurumcu ve Çamlıdere Barajı arasında sarp bir mevkide bulunur. 300 m. Yükseklikte kayalığın zirvesinde bulunan kalenin hangi döneme ait olduğu bilinmemektedir. Ancak duvar işçiliğindeki estetik detaylar Frigya dönemini çağrıştırmaktadır. Ağsar Kalesi'nden önceki zirvenin kuzey yamacında halkın Müslüman kalesi olarak bildiği harabede ilkel ve kaba biçimde örülmüş yaklaşık 100 metrekare genişliğinde bir duvar yer almaktadır (Eker, 2011:64).

Başköy Kalesi: Başköy, ilçeden 35 km. uzaklıkta, köyün doğusundaki kale 10 km. mesafede yer almaktadır. Zirvedeki kale duvarları 1,5 – 2 metre genişliğinde harabelerden oluşmakta ve mağaralar kaleden 300 metre aşağıda bulunmaktadır. Volkanik bir kütlenin içine oyulmuş 5 katlı mağaraların Osmanlı döneminde güvenlik amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:31).

Sey Kaplıcası: Havuzlarının Roma Döneminde üstü açık olarak yapıldığı ve Osmanlı imparatorluğu döneminde bunların üzerlerinin kapatıldığı da düşünülmektedir. Roma döneminde yapılan havuzun kesme taş kaplama ve moloz dolgulu olarak inşa edildiği bilinmektedir. 1977 yılında hamamın bir onarım geçirmesi gerektiği saptanmış, bunun için gerekli karar ve izinler de

alınmıştır. Hamamın çevresinde bulunan Roma dönemi kalıntılarına zarar verilmeden restorasyona başlanmış fakat bu çalışma sonuçlandırılmamıştır. Kaplıca (Hamam) ve çevresindeki arkeolojik kalıntılar, Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunun 7.2.1994 tarih ve 3393 sayılı kararı ile 2863 ve 3386 sayılı yasalar doğrultusunda I. Derece Arkeolojik Sit olarak ilan edilmiştir ve kaynak koruma alanı sınırları oluşturulmuştur. Bu karar kapsamında; koruma alanı içerisinde yapılacak her türlü projelendirme ve uygulama için Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün görüşünün alınmasına da karar verilmiştir (Göyün ve Akpınar, 2003:113).

Eski Hamam: Halk arasında “Roma hamamı” olarak bilinen yapı Büyük Kaplıca yanında yer almaktadır. Gövdesi yatık silindir şeklinde iken, Cumhuriyet sonrası ortada yerde bulunan girişe geniş bir duvar olarak örülmüştür. Önceleri birbirine bağlı yedi bölümden oluşurken, bugün ancak üç bölümü ayakta kalabilmiştir. Diğer bölümler ise yeni kaplıcanın inşası sırasında yıkılmıştır (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:21).

Roma Hamamı: Bugün Büyük Kaplıca arkasında belediye Termal pansiyonlarının bahçesinde bulunan ve halk arasında Roma Hamamı olarak bilinen bu eser uzun yıllar boyunca tadilatlar geçirmiştir. Ancak 1941 yılına kadar aktif olarak kullanılan bu tesis, aynı yıl Büyük Kaplıcanın hizmete girmesi ile kaderine terk edilmiş. 2011 yılı içinde Kızılcahamam Belediyesince restore edilip aynı yılın Temmuz ayında hizmete sunulmuştur. Tesisin dış kısmı Kayrak taşı ile döşenip doğal bir görünüm kazandırılmıştır (Eker, 2011:90).

Çeltikçi ve Pazar Osmanlı çeşmeleri: Çeltikçi' de bir ve Pazar' da bir kaç tane olmak üzere Osmanlı döneminde yapıldığı anlaşılan çeşmeler yer almaktadır. Bu çeşmelerin özel herhangi bir ismi olmayıp halk arasında da Osmanlı çeşmesi olarak bu çeşmeler 19. asırdan kalan tarihi dokulardır (Eker, 2011).

Atatürk Çamı Çevresi: “Atatürk Çamı Alanı Soğuksu Milli Parkı içerisinde tarihi değer ifade eden tek yerdir. Burada oturup çay içen Atatürk, alanı Ankara'nın akciğeri, olarak yorumlamıştır” (Turan, 2007:65).

Bu alan, temiz havası, doğal güzelliği gerekse tarihi önemi bakımından ‘Atatürk Çamı’ olarak bilinen kısım; Temmuz 1934 tarihinde Atatürk’ün Kızılcahamam’ı ziyareti sırasında uğrayıp dinlendiği yerdir.

Şehitler Anıt Ağacı: İlçe merkezinde yer almaktadır. Büyük bir sedir ağacının yaprak ve gövdelerine, terör nedeniyle şehit olmuş askerlerimizin künyeleri asılmış, ağacın yanlarına temsili iki nöbetçi asker yerleştirilmiştir. Kızılcahamam Belediyesi tarafından yaptırılan ve 29 Ekim 2009 tarihinde açılan ilçenin en çok ziyaretçi alan mekanlarından biri olan Şehit Ağaç anıtında bugün 6670 künye asılıdır (Eker, 2011:44).

Pazar Selçuklu Camii: Roma döneminde kilise olan Selçuklular tarafından camiye çevrilen yapının, kapı ve pencereleri sonra yeniden düzenlenmiştir. Üzerinde kabartma figürler bulunan taşlar duvar yapımında kullanılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle turizme açılmıştır. Camii yörede geçmiş den izler taşıyan önemli kültür varlıklarından birisidir. Camii Selçuklu dönemi yaklaşık 13. asırdan günümüze kadar ayakta kalabilmiştir (Eker, 2011).

Çeltikçi Osmanlı Camii: Çeltikçi’de Osmanlı tarzı mimari özellikler gösteren evlerin etrafını süslediği eski bir camidir. Caminin hangi tarihte yapıldığına dair kesin bir bilgi yoktur. Ancak taşıdığı mimari özelliklerinden yola çıkarak, 19. yüzyıl Osmanlı dönemine ait olduğu düşünülmektedir. Dikdörtgen planlı caminin eskiden içinde bulunan minaresi, 1960’lı yıllarda dışarı alınmıştır. Önceleri ahşap olan minare sonradan taş bir yapıya dönüştürülmüştür. Cami ahşap tavanlı ve üstü dıştan beşik çatıyla örtülmüştür. Birkaç kez onarım gören camiye sonradan yeni bir giriş eklenmiş ve asıl giriş kapısına bu yeni girişten sonra ulaşılmaktadır. Camii 2010 yılında yapılan restorasyon çalışmalarıyla onarılan ve korunmaya çalışılan mimari özellikleriyle ziyaretçileri ağırlayan tarihi bir değer olarak ayakta durmaktadır (Kızılcahamam Gezi, 2011).

Hacı Ali Efendi Camii Pazar: Kızılcahamam-Pazar Köyü'nde bulunan cami, Şorba eşrafında Hacı Osman Efendi'nin oğlu Hacı Ali Efendi tarafından yaptırılmıştır. Cami giriş kapısında bulunan Türkçe kitabe "Hacı Ali Efendi Camii, Rumi 1318-1320" yazılıdır. Cami içinde Nakkaş Ahmed Mucuri Efendi'nin imzasındaki tarihte ise yapımının 1323/1905 yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır. Hacı Ali Efendi Camii, XVII-XIX. Yüzyıl Osmanlı mimari geleneğinin, XX. Yüzyıl başlarında uygulanmış, en güzel örneklerinden birisidir. Mimarı bilinmemektedir. Cami, kare planlı, kubbeli büyük bir yapıdır. Caminin kalem işlerini ve hat yazılarını Nakkaş El-hac Ahmed Mucuri Efendi 1903-1905 (1321-1323 hicri) yılları arasında iki senede tamamlanmıştır. Cami, 2007 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılmıştır (Erdoğan, 2010:320).

Sey Hamamı Camii: Kızılcahamam'a 18, Güvem'e 3 km mesafede bulunan Seyhamam'ı Kaplıcaları'nın, Haçlı Seferleri sırasında, Alman Orduları tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir. Eski ismi Kilise olan köye ismini veren eski Bizans kilisesi Candaroğlu beylerinden İskender Bey zamanında (XV. asrın ikinci yarısı) yıkılmış ve aynı yere bir cami inşa edilmiştir. Bu cami geçmişte bir kaç defa restorasyon geçirmiş olup, 2007 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından aslına uygun olarak restore edilmiştir. 12. asırda haçlı seferleri sırasında kilise olarak yapılmış ve Selçuklular tarafından camie çevrilmiştir (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:29).

Mahkemeağacın Köyü Camii: Mahkemeağacın köyünde bulunan cami, kilise mağaralarla bitişik olarak yer almaktadır. Ardında kilise mağaralar sıralanmış olan caminin tarihine ve kim tarafından yapıldığına dair bilgiler bulunmamaktadır. Geçmişte Rum yerleşkesi olan bu bölgedeki caminin önceleri kilise olma ihtimali oldukça yüksektir. Caminin hemen önünde bulunan yazıt dikkati çekmektedir. Bu yazıt caminin kiliseden çevrilme olduğuyla ilgili düşünceleri netleştirmektedir. Küçük pencereleri ve oldukça derin cam oyuklarıyla kilise olma olasılığını vurgulayan ahşap süslemeleriyle ziyaretçilere hayranlık uyandırmaktadır (Kızılcahamam Gezi, 2011).

Yenice Mahallesi Camii: İlçe merkezinin nakledilmesi ile 1920 den önce yapıldığı düşünülmektedir. Yapı önceleri 2 pencereli, tahta minareli 2-3 saf cemaat alabilen küçük bir cami iken, 1944 depreminde hasar gördüğü için yıkılarak geniş bir şekilde inşa edilir ve 1949 da ibadete açılmıştır. Zamanla

camii kapasitesi bakımından ihtiyaca cevap veremez hale gelince 1960'dan sonra 4 metrelik ilave bir bölüm eklenerek genişletilmiştir. Camii sit alanı içine alınmış mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir (Eker, 2000:246).

Kızılcahamam'da bulunan fakat daha detaylı bilgilerine ulaşamayan diğer tarihi camileri de şöyle sıralayabiliriz; Berçin Yayalar Camii 1885, Beşkonak köyü camii 1860, Salın köyü Camii 1890, Başköy camii, Hıdırlar köyü camii 1775, Semer köyü camii 1877, Üyücek köyü camii 1895, Yıldırım Ören köyü camii 19.asır başı, Yukarı Karaören köyü camii 18. Asır ortası olarak Kızılcahamam'da geçmişten günümüze aktarılan tarihi camilerindendir (Eker, 2011).

5.5. El Sanatları

Köklü bir geçmişin ürünü ve zengin çeşitliliğe sahip olan el sanatları, kültür varlıklarımız içinde önemli bir yere sahiptir.

El işleri, örgü ve dantel işi burada hâlâ devam ettirilen el sanatlarındandır. Anadolu'da yaygın bir el işçiliği olan dantel ve örgü yöreye özgü motifler hünerli ellerde rengârenk iplerle hayat bulmaktadır. Yöre kadınlarının marifetiyle yöreye özgü motifler sürdürülerek yöresel kültürü somutlaştırmada önemli bir rol almaktadır. Bu ürünler Belediye tarafından düzenlenen "Yerel Ürünler Teşhir Merkezin" de sergilenmekte ve satışa sunulmaktadır. Yörede el sanatlarını yaşatma ve geliştirmenin yanı sıra meslek edindirme amacıyla açılan el dokuması giyim ve dekoratif el sanatları kursiyerleri tarafından üretilen ürünler raflarda yerlerin almaktadır. Böylece halkın uğraşları farklı boyutlara taşınarak yöre kültürüne ait değerler somutlaşarak ve korunarak sürdürülmektedir (Kızılcahamam Gezi, 2011).

Şekil 9:Kızılcahamam Belediyesi Yerel Ürünler Teşhir ve Satış Merkezi
(Küçük, 2011).

“Kızılcahamam’da el sanatlarının geliştirilmesine yönelik bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar 300 hanıma 6 ay süreli mesleki eğitim kursu İŞ-KUR'un desteğiyle açılmıştır. Daha sonra KOSGEB getirilerek, hanımlara parasal destek verilmiş ama verimli bir sonuç alınamadığı için çalışma tamamlanamamıştır” (Küçük, 2011).

5.6.Yöresel Yemekler

Yabanabad halkı geçmişinde zor hayat şartlarında ve hayvancılıkla yoğun uğraşlar verilmesi nedeniyle sürekli hareket etmeye bağlı ekonomik mecburiyet yöre halkını zengin ve görsel bir mutfaktan mahrum etmiştir. Genelde tahıl ve hayvansal ürünlere bağlı kolay hazırlanabilen geleneksel beslenme tarzını benimsemişlerdir. 1995 yılından bu yana artan talebe bağlı olarak özgün bölge mutfağı yemek çeşitleriyle ve otantik restoranları bölgeye has zengin hamur işleri, bal ve et ürünlerle ziyaretçilere farklı lezzetler sunmaktadırlar. Bazlama, gözleme, kül çöreği, cevizli çörek, kapama, kavurma, mantı, sarma, hoşmerim ve ev baklavası oldukça rağbet gören

yemeklerdir. Bunun yanında zengin flora ürünleri, kekik, ısırgan otu, kuşburnu, papatya, semizotu gibi doğal sağlık bitkileri de beslenme alanında alternatifler lezzetler sunmaktadır (Eker, 2011:32-33)

Kızılcahamam Belediyesi Jeopark Koordinatörü Eker (01.22.2012)'den alınan bilgilere göre, Ayrıca ilçede öne çıkan tatlarla yönelik Kızılcahamam belediye başkanlığı yöreye özgün bazı yiyeceklerin tescilini yaptırmak üzere 25.11.2011 tarihinde Türk Patent Enstitüsüne başvuru yapmıştır.

Patent için başvurusu yapılan bu yiyecekler; Kızılcahamam Bazlaması, Kızılcahamam Güveci, Kızılcahamam Höşmerimi, Kızılcahamam Çoban Kavurması, Kızılcahamam Kapaması olarak başvuru yapılmıştır.

5.7. Ekonomik yapı

Kızılcahamam Ziraat odasından alınan bilgilere göre ilçenin tarımsal ürünleri, tarla ürünleri, yaş sebze ve meyve üretimi yapılmaktadır.

İlçede hayvancılık ve hayvansal ürünler üretilmektedir. Üretilen hayvanlar ilçede ya da ilçe dışında mezbahalarda ve kurbanlık olarak değerlendirilmektedir. Kanatlı hayvanlar ilçede üretildikten sonra ilçe dışındaki kesimhanelere gönderilmektedir. İlçede süt ürünleri de ilçe ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Üretilen sütler ilçe dışındaki ruhsatlı işletmelere gönderilmekte, bir kısmı ise aile işletmelerinde değerlendirilerek ekonomiye kazandırılmaktadır. Ayrıca ilçede bal üretimi de yapılmaktadır. Üretilen bal ilçe dışında bulunan işletmelere perakende pazarlanmaktadır.

Ankara Kalkınma Ajansı (2011:181)'e göre, Kızılcahamam sadece termal turizm ve doğa turizmi alanlarında sınırlı kalmamakta; Tarımsal üretim altyapısı da geliştirilebilir. Tarımsal üretim altyapısı gelişme alanları olarak; Jeotermal seracılık geliştirilecek ve işletmelerin rekabet gücü öncelikle artırılacak alanlar arasında yer almaktadır.

Bütün bunların yanı sıra Orman işletmesinin yaptırdığı gençleştirme projesi yaşlı olan meşeleri kesilerek mangal kömürü haline getirilmesi ile tüketicilerin beğenisine sunmaktadır. Bu çalışma kalıcı olmasa da ilçe ekonomisine ve dolayısıyla ilçede birçok ailenin geçimine katkı sağlamaktadır.

Kızılcahamam'da sanayi kapasitesi olarak ise, Küçük Sanayi Sitesi, ilçenin Ankara çıkışında olup, burada yaklaşık yüz iş yeri faaliyet göstermektedir. Sanayi Sitesinde çeşitli oto motor, kaporta, boya, elektrik, lastik tamir ve oto yıkama işleri, sıcak ve soğuk demir, kereste ve doğrama, soba, kazaltı kaynak makinası imalatı yapılmaktadır. Sitede oto yedek parçacı, lokanta, market, fırın mescit ve Çıraklık Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Sanayi Sitesinde kum ocağı elek bantları, şişe yıkama makineleri, hidrolik ve pres torna tezgahları, profil bükme makineleri, beton makinesi takımı ve köprü ayağı kalıpları, alüminyum doğrama ve plastik pencere doğrama üretilmektedir. Sıcak demirci ustaları tarafından da keser, balta, nacak, keski, çivi, kısmen nal imalatı, çeşitli markalarda tüfek ve tabanca tamiri yapılmaktadır. Marangoz ve doğrama atölyelerinde kapı, pencere, mutfak dolabı, parke döşeme ve vestiyer gibi çeşitlilik arz eden ahşap ürünleri imal edilmektedir (Erdoğan, 2010:878).

Kızılcahamam'da Termal su ile kurutulan sebze ve meyve fabrikası bulunmaktadır. İç ve dış pazara hitap eden bu fabrika tüketicilere sağlıklı besinler sunmaktadır. Ürünler güneş görmeden tamamen suyun buharıyla kurutulmaktadır. Ancak, üreticiler termal suyun azalması endişesi ile kapasiteyi düşük tutmaktadır (Ünal, 26 Mayıs 2011).

Yüz yıllardır insanların dört mevsim beslenme ihtiyaçlarının çeşitlendirilmesi ve ihtiyaçların giderilmesi amacı ile yapılan geleneksel sebze ve meyve kurutma yöntemine Kızılcahamam elindeki kaynakları kullanarak farklı bir yöntem uygulamaya başlamıştır. Termal suyla kurutma yöntemi yiyeceklerin raf ömrünü uzatan aynı zamanda niteliğini kaybetmeden kurutarak farklı bir bakış açısı geliştirmiştir.

Kızılcahamam Maden Suları; Soğuksu Milli Parkı içerisinde "Altın Memba Suyu" ile Kızılcaören Köyü'nde ise "Köyümsu" olarak iki adet memba suyu fabrikası faaliyetini sürdürmektedir. Ayrıca Kızılcahamam Maden Suyu

ve Askop Maden Suyu adında Acısu Deresi'nde iki adet maden suyu şişeleme tesisi bulunmaktadır (Erdoğan, 2010:879).

1957 yılından bu yana faaliyet gösteren Kızılcahamam Maden Suları, günümüz teknolojisini yakından takip ederek yatırımlarını sürdürmüştür. 36.000m² açık alan üzerine kurulu 20.000m² kapalı alanda 80.000 şişe/saat üretim kapasitesi ile Ülkemizin en büyük şişeleme tesislerinden biri haline gelmiştir (Kızılcahamam Madensuyu, 2011).

“Kızılcahamam maden suları, dünyadaki benzerleri arasında önemli bir sırada yer almaktadır. Sıcaklığı 18,5°C, radyoaktivitesi 8,7 eman, PH değeri 6,2 dir” (Ankara Valiliği, 2006:80).

5.7.1. Kızılcahamam'da Yerel Kalkınma Dinamiği Olarak Turizm Sektörü

“Kızılcahamam Çevresi, Bakanlar Kurulu'nun 7.11.1985 Tarih ve 85/10036 Sayılı Kararı ile “Turizm Bölgesi” ilan edilmiştir 2.Kızılcahamam Turizm Bölgesi, Ankara'nın 80 km. kuzey-batısında, Kızılcahamam Merkez İlçe İmar Planı sınırları ile mücavir alan sınırları arasında kalan alanı kapsamaktadır” (SMPUDGP, 2008:7). Turizm Bölgesi Soğuksu Milli Parkı'nı da içine almaktadır

“Ankara 2011-2013 Bölge Planına göre; Turizm geliştirme alanlarından biri olan Kızılcahamam'da mevcut turizm potansiyelleri, Termal turizmi ve Doğa turizmi öne çıkmaktadır. Termal Kaynak, Milli Park, Treking, Kamping, Yayla Turizmi olarak yer almaktadır” (Ankara Kalkınma Ajansı, 2011:182).

İlçede 4500 yatak kapasiteli 14 tesis bulunmaktadır. Kızılcahamam Belediye Başkanı Coşkun Ünal tarafından; hedefin 2023 yılında 15.230 yatak kapasitesine ulaşılması olduğu aktarıldı. Bazı tesislerin yapımı ise halen devam etmektedir (Ünal, Mayıs 26 2011).

İlçeye gelen turistlerin yıllara göre gelişimini ortaya koyabilmek için saha çalışmaları ve otel yöneticileriyle yapılan mülakatlar esnasında istatistiki olarak verilen bir kurum bilgisine ulaşılammıştır. Bu konuda herhangi bir istatistik tutulmadığı aktarılmıştır.

Ankara Kalkınma Ajansı İstatistiklerle Ankara 2011 çalışma verilerine göre; “2009 yılında ilçede işletme belgeli tesislere geliş sayısı 35.748 geceleme 79.980 olmuş, ortalama kalış süresi 2,2 doluluk oranları ise %26,43 olmuştur” (Ankara Kalkınma Ajansı, 2011:97).

Kızılcahamam’a özgün ve genel tarzda yemek yenilebilecek 25 adet restoran ve kafeterya (Ek 2) bulunmaktadır. Yiyecek-içecek işletmeleri daha çok Soğuksu Milli Parkı civarında yer almaktadır. Bunun yanı sıra Büyük Kaplıca civarında yöresel ürünler sunan ve kadınlar tarafından işletilen restoranlar mevcuttur.

Tabi güzellikleri, ormanları, Soğuksu Milli Parkı, şifalı kaplıcaları, çamur banyoları, maden suları memba suları, soğuk suları, tarihi eserleri ile önemli değerlere sahip olan ilçe turizm açısından da çok önemli bir konuma sahiptir. Festivalleri, kültürel ve sanatsal programları, yarışmaları, gezinti yerleri, iklimi, görünümü, hayatın canlılığı, ormanlarının güzelliği, kuş sesleri ile ilçe, turizm açısından dikkat çekici bir yapıya sahiptir. İlçenin başlıca turizm etkinlikleri olarak; Kaplıca ve Termal Turizmi, İnanç turizmi, Spor turizm, Günübirlik rekreasyonel aktiviteler, olarak söyleyebiliriz.

5.7.1.1. Kaplıca ve Termal turizm

Termal turizm veya kaplıca turizmi; mineralize termal su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında, iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, mekanoterapi, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerin birleştirilmesi ile yapılan kür(tedavi) uygulamaları için meydana gelen turizm hareketi olarak tanımlanır (Tengilimoğlu vd. 2002:27).

Günümüzde hızla değişen ve gelişen dünyada insanların öncelikli ihtiyaçlarının giderilmesi ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyleri ile paralel bir şekilde ilerler. Kişilerde iş yükü, stres, hava kirliliği, gibi nedenlerden dolayı kaybedilen sağlığı ve yaşam koşullarını yeniden kazanma arzusu nedeniyle kaplıca ve termal turizmine yönelik eğilimler artmıştır.

Bilindiği üzere Kızılcahamam'da jeotermal su kaynakları oldukça zengindir. Kızılcahamam'da da kaplıca ve termal işletmeleri, turistlerin bu ihtiyaçlarını yıllardır karşılamaya çalışmaktadır. Ayrıca bazı işletmeler Sağlık Bakanlığından kaplıca ve termal uygulamalarına yönelik işletme izin belgesi almıştır. Kızılcahamam'da Sağlık Bakanlığından İşletme izin belgesi almış Kaplıca ve Termal tesisler tablo 11'de belirtilmiştir.

Tablo 11: Sağlık Bakanlığı'ndan İşletme İzin Belgesi Almış Kaplıca ve Termal Tesislerin Listesi (Avderen, 2011:58).

Ruhsat No ve-Tarihi	İşletme Adı/Türü	Oda Sayısı ve Yatak Kapasitesi
22.12.2004/32	Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü	5 Yıldızlı (Oda 97) (Yatak 197)
09.02.2005/36	Şifa Hayat Suyu Kaplıca Otel	(Oda 55) (Yatak 150)
09.02.2005/37	Ab-ı Hayat Termal Otel	3 Yıldızlı (Oda 93) (Yatak 205)
12.04.2005/45	Patalya Termal Resort Otel	4 Yıldızlı (Oda 156) (Yatak 312)
13.04.2005/46	Kızılcahamam Termal Otel ve Büyük Kaplıca	Yok (Oda 32) (Yatak 85)
18.06.2007/114	Akasya Termal Tatil Köyü	Yok (Oda 132) (Yatak 528)
14.04.2009/147	Kızılcahamam Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	(Oda 11) (Yatak 20)

Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre Kızılcahamam kaplıcalarının termal su özellikleri ve genel özellikleri tablo 12 ile 13'de verilmiştir.

Tablo 12: Termal Su Özellikleri (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011).

Fiziksel Özellikler	Renksiz, kokusuz, tortusuz, az gazlı
Kimyasal Özellikler	Flüorürlü, sodyum bikarbonatlı termominerali sudur.
Fiziko Kimyasal Özellikler	Ph: 7.03, İletkenlik 2571 milival.
Toplam Mineralizasyon	2374,88- 2859, 62 mg/lit.
Sıcaklık	37 - 41 °C

Tablo 13: Kızılcahamam Kaplıcalarının Genel Özellikleri (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011).

Su sıcaklığı	44-86.5°C
Kaynak akım değeri	60lt/sn
Ph değeri	7
Banyo kapasitesi	8640 kişi/gün/banyo
Kaplıca suyu	Bikarbonatlı, Klorürlü, sodyumlu, karbondioksitli ve arsenikli bileşkesi

Kızılcahamam'da bulunan bazı tesislerin tedavi edici özellikleri ve termal su özellikleri aşağıda verilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011).

Asya Termal Tatil Köyü; Kaynak 2374,88 mg/Lt. toplam mineralizasyona sahip, florürlü (2,92 mg/Lt), sodyum bikarbonatlı termominerali sudur. Hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde inflamatuvar romatizmal hastalıkların (romatoid artrit, ankilozan spondilit başta olmak üzere) kronik

dönemlerinde; kronik bel ağrısı, osteoartrit gibi noninflamatuvar eklem hastalıklarının; miyozit, tendinit, travma, fibromiyalji sendromu gibi yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde tamamlayıcı tedavi unsuru olarak, Ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi sonrası gibi uzun süreli hareketsiz kalma durumlarında mobilizasyon çalışmalarında, kronik dönemdeki seçilmiş nörolojik rahatsızlıklarda, cerebral palsy gibi hastalıkların tedavisinde rehabilitasyon amacıyla, stres bozukluğu, nörovejetatif distoniler örneklerindeki gibi genel stres bozukluklarında ve spor yaralanmalarında tamamlayıcı tedavi unsuru olarak; içme kürleri şeklinde florür içermesi nedeni ile osteoporozda, bikarbonatlı nitelikte olmasından ötürü üst gastrointestinal sistemin fonksiyonel rahatsızlıklarında yardımcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir.

Şifa Hayat Suyu Kaplıca Otel; Hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde inflamatuvar romatizmal hastalıkların (romatoid artrit, ankilozan spondilit başta olmak üzere) kronik dönemlerinde; kronik bel ağrısı, osteoartrit gibi noninflamatuvar eklem hastalıklarının; miyozit, tendinit, travma, fibromiyalji sendromu gibi yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde tamamlayıcı tedavi unsuru olarak, Ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi sonrası gibi uzun süreli hareketsiz kalma durumlarında mobilizasyon çalışmalarında, kronik dönemdeki seçilmiş nörolojik rahatsızlıklarda, cerebral palsy gibi hastalıkların tedavisinde rehabilitasyon amacıyla, stres bozukluğu, nörovejetatif distoniler örneklerindeki gibi genel stres bozukluklarında ve spor yaralanmalarında tamamlayıcı tedavi unsuru olarak; içme kürleri şeklinde florür içermesi nedeni ile osteoporozda, bikarbonatlı nitelikte olmasından ötürü üst gastrointestinal sistemin fonksiyonel rahatsızlıklarında yardımcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir.

Ab-ı Hayat Termal Otel; Hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde inflamatuvar romatizmal hastalıkların (romatoid artrit, ankilozan spondilit başta olmak üzere) kronik dönemlerinde; kronik bel ağrısı, osteoartrit gibi noninflamatuvar eklem hastalıklarının; miyozit, tendinit, travma, fibromiyalji sendromu gibi yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde tamamlayıcı tedavi unsuru olarak, Ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi sonrası gibi uzun süreli hareketsiz kalma durumlarında mobilizasyon çalışmalarında, kronik dönemdeki seçilmiş nörolojik rahatsızlıklarda, cerebral palsy gibi hastalıkların tedavisinde rehabilitasyon amacıyla, stres bozukluğu, nörovejetatif distoniler örneklerindeki gibi genel stres bozukluklarında ve spor yaralanmalarında tamamlayıcı tedavi unsuru olarak; içme kürleri şeklinde florür içermesi nedeni ile osteoporozda, bikarbonatlı nitelikte olmasından ötürü üst gastrointestinal sistemin fonksiyonel rahatsızlıklarında yardımcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir.

Patalya Termal Resort Otel; Hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde inflamatuvar romatizmal hastalıkların (romatoid artrit, ankilozan spondilit başta olmak üzere) kronik dönemlerinde; kronik bel ağrısı, osteoartrit gibi noninflamatuvar eklem hastalıklarının; miyozit, tendinit, travma, fibromiyalji sendromu gibi yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde tamamlayıcı tedavi unsuru olarak, Ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi sonrası gibi uzun süreli hareketsiz kalma durumlarında mobilizasyon çalışmalarında, kronik dönemdeki seçilmiş nörolojik rahatsızlıklarda, cerebral palsy gibi hastalıkların tedavisinde rehabilitasyon amacıyla, stres bozukluğu, nörovejetatif distoniler örneklerindeki gibi genel stres bozukluklarında ve spor yaralanmalarında tamamlayıcı tedavi unsuru olarak; içme kürleri şeklinde florür içermesi nedeni ile osteoporozda, bikarbonatlı nitelikte olmasından ötürü üst gastrointestinal sistemin fonksiyonel rahatsızlıklarında

yardımcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir. 2748,66 mg/Lt., toplam mineralizasyona sahip, florürlü (2,98 mg/Lt), sodyum bikarbonatlı kaynak çıkış sıcaklığı 59,3 °C' olan termominerali sudur.

Kızılcahamam Termal Otel ve Büyük Kaplıca; Hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde inflamatuvar romatizmal hastalıkların (romatoid artrit, ankilozan spondilit başta olmak üzere) kronik dönemlerinde; kronik bel ağrısı, osteoartrit gibi noninflamatuvar eklem hastalıklarının; miyozit, tendinit, travma, fibromiyalji sendromu gibi yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde tamamlayıcı tedavi unsuru olarak, Ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi sonrası gibi uzun süreli hareketsiz kalma durumlarında mobilizasyon çalışmalarında, kronik dönemdeki seçilmiş nörolojik rahatsızlıklarda, cerebral palsy gibi hastalıkların tedavisinde rehabilitasyon amacıyla, stres bozukluğu, nörovegetatif distoniler örneklerindeki gibi genel stres bozukluklarında ve spor yaralanmalarında tamamlayıcı tedavi unsuru olarak; içme kürleri şeklinde florür içermesi nedeni ile osteoporozda, bikarbonatlı nitelikte olmasından ötürü üst gastrointestinal sistemin fonksiyonel rahatsızlıklarında yardımcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir. 2859,62 mg/Lt., toplam mineralizasyona sahip, florürlü (3 mg/Lt), sodyum bikarbonatlı termominerali sudur.

Kızılcahamam kaplıcaları ziyaretçilerine yıllardır şifalı sularıyla hizmet vermektedir. Bu hizmetleri şöyle sıralayabiliriz: Şifalı kaplıcaları, çamur banyoları, maden suları ve memba suları. İlçenin başlıca turizm etkinlikleri kaplıca ve termal turizmi aktiviteleridir.

5.7.1.2. İnanç Turizmi

Kızılcahamam yerli ve yabancı turistler için inanç turizmi bakımından da zengin bir mirasa ev sahipliği yapar. Zira bölgede bulunan değerler hem dini hem de tarihi açıdan büyük önem arz eder. Kızılcahamam'ı ziyaret eden yerli turistler tarafından özellikle bu ziyaret yerleri büyük oranda talep görmektedir. Bu açıdan bakıldığında Kızılcahamam'ın inanç turizmi potansiyeli camiler, mağara kiliseler, türbeler, bulunmaktadır. Bunların önemli olanlarından bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz;

Pazar Selçuklu Camii, Çeltikçi Osmanlı Camii, Hacı Ali Efendi Camii Pazar, Sey Hamam Camii, Mahkeme Ağacın Köyü Camii, Berçin Yayalar Camii, Beşkonak Köyü Camii, Salın Köyü Camii, Başköy Camii, Hıdırlar Köyü

Camii, Semer Köyü Camii, Üyücek Köyü Camii, Yıldırım Ören Köyü Camii, Yukarı Karaören Cami'leridir.

“Mahkemeağacın Köyü Kaya kiliseler, Sey Hamamı, Güvem Köyü Kaya Yerleşmeler, Çeltikçi Beldesi Alicin Manastırı, Eğerli Başköy Kalesi, Çeltikçi Kalesi, Roma Hamamı olarak sıralayabiliriz” (Erdoğan, 2010:863).

Kırmızı Ebe Türbesi, Oruç Gazi Türbesi, Ayran Taşı Türbesi, Yunus Dede Türbesi, Gelin Kayası Türbesi, Yunus Dede Türbesi, Üçbaş Köyü Abdulcemil Türbesi, Çeştepe Baba Kibel Türbesi ve Otacı Şeyh Abdurrahman Türbesidir.

5.7.1.3. Spor Turizmi

Kızılcahamam'da bulunan bir başka etkinlik ise spordur. 16.700 tabela nüfuslu olan Kızılcahamam'ın 2. Ligde şampiyonluğa oynayan bir futbol takımı bulunmaktadır. Ayrıca birinci ligde oynayan bir bayan futbol takımı, iki güreş takımı mevcuttur. Müsabakalara katılan 100 kişilik bir tekvando takımı ve satranç takımı olan Kızılcahamam'ın bayanlarda ve erkeklerde voleybol takımları, basketbol takımları bulunmaktadır (Ünal, Ocak 22 2012).

Bunların yanı sıra 2.lig spor kulüplerinin hemen hemen bütün takımları haziran ayında kamp için Kızılcahamam'ı tercih etmektedirler. Yabancı ülkelerden de Birleşik Arap Emirlikleri, İran, Kuveyt, Mısır, Cezayir, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dan kamp yapmak amacı ile Kızılcahamam'ı tercih etmektedirler. Ayrıca Kızılcahamam 26.05.2011, tarihinde ilk kez düzenlenmiş olan Uluslararası Rıza Doğan güreş şampiyonasına da ev sahipliği yapmıştır. Şampiyonaya, Makedonya, Gürcistan, Almanya, Kosova, iştirak ederek Kızılcahamam, da uluslararası bir katılım sağlanmıştır (Küçük, 2011).

Şekil 10: Rıza Doğan Güreş Şampiyonasından Bir Görünüm (Küçük, 2011).

Kuzgun At Çiftliği: “At ve atçılık kültürünü insanlığa tanıtmak, yeni nesli ata mirası binicilik ve yetiştiricilik konusunda bilgi sahibi yapmak at sporunu yaygınlaştırmak ve sevdirmek, engelli çocukları atlar sayesinde terapi ve psikolojik yapılarını güçlendirmek amacı ile çalışmalar sürdüren “Kuzguncuk At Çiftliği” 2010 yılından buyana hizmet vermektedir” (Eker, 2011:103).

Ayrıca 2011 Türkiye Off-road Şampiyonası altıncı ayak yarışı Ankara Off-road Kulübü (ANDOFF) tarafından 22-23 Ekim tarihlerinde Kızılcahamam’da yapılmıştır” (TOSFED, 2012). Bu etkinliğin sponsorlarından biri olan Kızılcahamam belediyesi bu tür etkinliklerin ilçe turizmine katkı sağlayacağını öngörmektedir.

Bütün bunların yanı sıra Kurtboğazi, Bayındır, Eyrekkaya ve Akyer Barajları ile Üçbaş, Kurumcu, Karacaören, Kırköy, Pazar, Çeştepe göletleri ziyaretçilere sportif olta balıkçılığı gibi çeşitli seçenekler sunmaktadır. Bu etkinlikler dışında Kızılcahamam’da her yaş ziyaretçiye sıkılmadan aktivitelerin sürdürebileceği alanlara yönelik planlama çalışmaları devam

etmektedir. Kızılcahamam temiz havası ve temiz suyu nedeniyle öne çıkmaktadır. Bu nedenle spor kulüpleri farklı spor etkinlikleri ve kamp yapmak için Kızılcahamam'ı tercih etmektedirler. Kızılcahamam'da spor turizmi iyi planlama, yönetim ve etkin pazarlama yöntemleri ile ilerleyen zaman içinde gelecek vadeden yerel ekonomiye yarar sağlayabilecek önemli etkinliklerden biri olarak görülmektedir.

5.7.1.4. Günübirlik Rekreasyonel Aktiviteler

Teknolojinin gelişimi ve insanların modern hayata geçmesi ile hareketsizlik bireylere stresli bir iş yükü, oluşturmuştur. Bireylerin fiziksel ve ruhsal gelişimi açısından, sosyalleşme, yaratıcılık, kişisel becerilerin geliştirilmesi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, insanlar arası dayanışma gibi nedenlerden dolayı rekreasyonel aktivitelere ihtiyaç duyulur. Kızılcahamam'a gelen ziyaretçilere Soğuksu Milli Parkı yıllardır bu olanakları sunmaktadır. Ayrıca Soğuksu Milli Parkı Ziyaretçi Merkezi ile çoğu araştırmacılara ve araştırmalara ışık tutmaktadır.

Soğuksu Milli Parkı günübirlik 8000 ziyaretçinin gereksinimini karşılayacak donanım (piknik masası, piknik ocağı, çöp bidonu, çeşme, tuvalet ve yağmur sığınakları) bulunmaktadır. Günübirlik dinlenme ve piknik amaçlı kullanımların yanı sıra çadır ve karavanlı kamp yapma olanağı da vardır (Kültür ve Turizm Bakanlığı (1) t.y.:228).

SMPUDGP (2008:135-136)'a göre, Kızılcahamam'ın başlıca piknik ve rekreasyon alanları aşağıda özetlenmiştir. Kızılcahamam'da bulunan başlıca piknik alanlarını şöyle sıralayabiliriz;

Aşağı Soğuksu: Parkın girişini içeren bölgedir, aynı zamanda Milli Park İdare Binası'nın, Milli Park Ziyaretçi Merkezi'nin, Kır Gazinosu, büfeler, otoparkların ve çocuk bahçesinin bulunduğu gelişim yoğunluğu en fazla olan bölümü oluşturur.

Yukarı Soğuksu: Aşağı Soğuksu Mevkii'nin yaklaşık 1 km güneyinde, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2004 yılında düzenlenmiş günübirlik kullanıma açık bir bölge vardır ki; bu bölge 'Yukarı Soğuksu' olarak anılır. Çevre yolunu takiben Yukarı Soğuksu'dan sonra gelen, Patalya Termal Otelin de içinde bulunduğu ve "Bahçeyeri" olarak anılan bölge günübirlik kullanıma açık parkın diğer bir bölgesidir.

Bahçeyeri: Çevre yolunu takiben Yukarı Soğuksu'dan sonra gelen Patalya Termal Otel'i'nin de içerisinde bulunduğu günübirlik kullanıma açık bölgedir. Otel alanı Milli Park sınırları dışına çıkarılmıştır.

Kuyubaşı: Bahçe yeri gelişiminden sonra gelen, iki ayrı bölümden oluşan ve geniş kullanım kapasitesine sahip olan bölgedir. Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Dairesi tarafından; Ankaralıların hem piknik yaparak dinlenebilecekleri, hem de spor yapabilecekleri bir piknik alanı oluşturulmuştur. 5000 m² piknik alanında ailelerin çocukları için oyun parkı, piknik yapanların her türlü ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri tesisler inşa edilmiştir. Kuyubaşı mevkiinde bulunan alanda her türlü gereksinim düşünülmüş ve planlanmıştır. "Soğuksu Çevre Piknik Alanı" adı ile anılan alanda barbekülü kamelyalar, piknik masaları, Karadeniz mimarisinin güzel bir örneği olan serender, dekoratif amaçlı bir şelale, kuyular, köprü, çiçeklikler, kağnı arabası, top arabası, spor yapılabilecek yürüyüş bandı ve mekik tahtası bulunmaktadır. İçinde kuş evlerinin de bulunduğu alanda tamamen orman mantığına uyumlu ahşap ürünler kullanılarak var olan doku korunmuştur.

Gölderesi, Bostanlar Tarlası ve Göllü: Ayrıca Milli Park içerisinde günübirlik ve kamp alanı olarak kullanıma elverişli; ismiyle aynı adı taşıyan derenin vadisinde bulunan 'Gölderesi', ortalama 1400 m. rakımda bulunan 'Bostanlar Tarlası' ve 1500 m. rakımda yer alan 'Göllü' bölgeleri ziyaretçilerin hem günübirlik rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamakta, hem de kamp alanı olarak işlev görmektedir. Bunlardan 'Göllü' parkın en yüksek toplu kullanım

alanıdır. Bu alanlar kontrollü olmayıp, çok kısıtlı alanları kaplamakta (1000-1500 m²) ve yaklaşık 40-60 çadıra hizmet verebilmektedir.

Karaseki: Bir diğer estetik, bilimsel ve eğitsel açıdan önem arz eden bölüm ise parkın “doğal karakteri korunacak bölge” si olarak kabul edilmiş olan; parkın ve yörenin, doğal bitki örtüsünün karakteristik temsilcisi olan ‘Karaseki’ bölgesidir.

Kuzcapınarı: Milli park içerisinde en ilginç bölümlerden birisidir. Burada yerli bitki örtüsünün tarihi anıtı olan “fosil ağaç” olarak adlandırılan fosil ağaçlar bulunmaktadır. Bu alanlar gününbirlik rekreasyonel aktivitelere ev sahipliği yapmaktadırlar.

Kızılcahamam turizm olanaklarının çeşitliliği bakımından da oldukça zengindir. Kızılcahamam yıllardır sadece termal ve kaplıca turizmi kaynakları bakımından ele alınmış diğer alternatif kaynaklar dikkate alınmamıştır. Yörede alternatif turizm potansiyeli açısından değerlendirilmeye hazır olan turizm türleri şunlardır;

- **Kongre ve Festival Turizmi**

Kızılcahamam yakın zamana kadar sadece termal turizm ve günü birlik ziyaretlerle ev sahipliği yaparken günümüzde ise siyasi partilerin adeta vazgeçilmez toplantı ve seminer faaliyetlerini düzenledikleri cazibe merkezlerinden biri haline gelmiştir.

İlçede bulunan önemli turizm tesisleri bu talepleri karşılayabilecek olanaklar sunmaktadır. Ancak tesisler sadece konaklama tesisleri olarak düşünülmemelidir. Zira ilçede turizmin daha da ileri düzeylere taşınabilmesi için iyi bir planlama, tanıtım-pazarlama ve birlikte hareket edebilme olanakların geliştirilmesi açısından son derece önemlidir.

Kültür Sanat ve Su Festivali: Bölgede hasat sonu yapılan geçmişten günümüze kadar süregelen geleneksel etkinlikler düzenlenmektedir. 1962 den itibaren önce “Soğuksu festivali”, 1994 den sonra da “Su festivali olarak etkinlikler 2009 yılında “Kültür Sanat ve Su festivali olarak devam eder. Hasırlı çayırında düzenlenen eğlencede ata sporu güreş ve cirit oyunları ön plandadır. Sünnet ve Mevlidi ile başlayan şenlikler; palyaço, resim ve heykel sanatçılarının çalışmaları, Aşıklar şöleni, Atatürk’ün ilçeye gelişinin canlandırılması, çeşitli konserler, Türkiye ve farklı ülkelerden gelen folklor ekiplerinin oyunları ve yağlı güreşlerle sona ermektedir (Eker, 2011:30-31).

Şekil 11: Kültür Sanat ve Su Festivalinden Bir Görünüm (Orijinal13 Temmuz 2011).

Milli Park yolu boyunca uzanan yerel esnaf ve çeşitli il ve ilçelerden gelen esnaf sergileri ziyaretçilere çeşitli ürünlerini sergileme ve satış fırsatı sunar. Festival bir hafta sürer, oldukça hareketli ve renkli geçerken yerel halka önemli ekonomik getiri sağlamaktadır. Yerel yönetimin liderliğinde, halkın katılımı ile yaşanan turizmin geliştirilmesi ve geleneklerin yaşatılması için bu tür etkinlikler yerel halka ve ziyaretçilere oldukça renkli etkinlikler sergilemektedir. Kızılcahamam her yıl düzenlediği Kültür Sanat ve Su Festivali ile de gelenek ve göreneklerini yeni nesle aktararak aynı zamanda ziyaretçilerine de kültürünü tanıma ve tanıtmaya olanağı sunmaktadır.

Şekil 12: Kültür Sanat ve Su Festivalinden Satış Standından Görünüm
(Orijinal 13 Temmuz 2011).

Şekil 13: Kültür Sanat ve Su Festivali Fotoğraf Sergisinden Görünüm
(Orijinal 13 Temmuz 2011).

Şekil 14: Kültür Sanat ve Su Festival Ziyaretçilerden Bir Görünüm(Orijinal 13 Temmuz 2011).

- **Yayla ve Dağ Turizmi**

Bir yörede turizm aktiviteleri planlanırken o yöre iklim şartlarının turizm etkinliklerine uygun koşulları sağlaması birinci derecede önem taşır. Bu durumun tespiti için turizm mevsimini olanaklı kılan normal hava sıcaklığı, deniz veya göl suyu sıcaklıkları, bağıl nem ve güneşli günler, açık veya kapalı günler, kar yağışlı günler, kar kalınlığı, karın yerde kalma süresi gibi iklim verileri günlük, haftalık veya aylık olarak analiz edilir. Bu veriler kış turizmi ya da yaz turizmi etkinliklerinde önem arz etmektedir.

“İlçede, Soğuksu Milli Parkı, Güvem Karagöl mevkii ve bunların yanında Yıldırım, Işık, Karakiriş, Hıdır Dağları bulunur. Bunların üzerinde Yemişen, Hıdırlar, Miyala, Salın, Eldelek, Başköy ve Yıldırım yaylaları bulunur” (Eker, 2011:15).

Bölge insanının “yaylak” kültürünün bir devamı olan günümüzdeki yaylalar genellikle 1200 metre yükseklikte ve çevresi ormanlıktır. Bölgede her

yerleşmenin (köy) bir yaylası bulunmaktadır. En meşhur yaylalarından bazıları; Başköy, İğceler, Hıdırlar, Eldelek, Salın, Üyücek, yaylalarıdır

Ulucak, İyceler, Evegiren, Şahinler, Süleler, Kızılcaören, Kirazlı yaylaları da popüler yaylalar arasındadır. Çok zengin çam ormanlarıyla kaplı olan Ankara'nın en güzel yaylalarından biri olan Benli, Salın, Ulucak, Başköy yaylaları dağ ve doğa yürüyüşü yapmak için de oldukça elverişlidir. İlçenin bazı yaylaları çadırli kamping açısından Ankara'nın önemli potansiyel alanlarındandır. Salın yaylası bunlardan biridir. Bazı yaylalar yazın hayvan otlatmak amacıyla kullanılmaktadır.

• Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)

Kızılcahamam kuşların geçiş noktasında yer alan bir bölge olarak zengin ormanlık ve dağlık alanlara sahiptir. Bu özellikler kuş gözlemciliği için gelen ziyaretçilere fırsatlar sunmaktadır. Soğuksu Milli Parkında nesli tükenmekte olan heybetli canlı Kara Akbaba koruma altına alınmıştır (Ünal, 22 Ocak 2012).

Soğuksu Milli Parkı, Çamlıdere ve Kızılcahamam ilçelerini kapsamaktadır. Çıplak İç Anadolu platosunun kuzey ucunda yer alan ormanlık ve dağlık bir bölgedir. Bölgede milli park dışında kalan alanlarda kısıtlı ormancılık yapılmaktadır. Kara leylek, sakallı akbaba, küçük akbaba, kızıl akbaba, kara akbaba ve küçük kartalın üreyen popülasyonları ile önemli kuş alanı statüsü kazanır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, (1) t.y.:231).

“Dünya çapında nesli tehlike altında olan ve Avrupa'nın birçok bölgesinde sayısı hızla azalan Kara Akbaba, Aegypius monachus, türüne ait Türkiye'deki bilinen en büyük kolonilerinden biri Ankara Kızılcahamam'da bulunmaktadır” (KAD, 2012).

Kara akbabalar Türkiye'de genellikle Kızılcahamam ve Eskişehir çevresinde görülmektedir. Nesli tükenmekte olan kuş varlıklarının korunması için STK'lerin ve yerel yöneticilerin duyarlı davranması sevindiricidir.

Ayrıca leyleklerin göçleri, üreme biyolojileri ve ekolojileri üzerine araştırmaları yapılması amacıyla 2003 yılında Kuş Araştırmaları Derneği tarafından "Leylek Araştırma ve Halkalama Projesi" pilot düzeyde başlatılmıştır. Ankara Kızılcahamam'daki bu çalışmada 2003 yılında 22, 2004'te 27, 2005'te ise 21 leylek gözlem ve halkalama çalışması ile Türkiye halkası takılmıştır. 17 yuva düzenli olarak takip edilmiş, kullanılan yuva sayıları, her bir yuvadaki yumurta sayısı, yumurtadan çıkan ve uçmayı başaran yavru sayıları ile leyleklerin yuva davranışları kaydedilmiştir. Bu çalışmaya KAD üyeleri destek vermiştir. Leyleğin örnek tür olarak kullanılmasıyla yerel halkın doğa koruma çalışmalarına katılımının artırılması Projesi olan projeye Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara, Bursa ve Çorum İl Çevre ve Orman Müdürlükleri, Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı Şefliği, Kızılcahamam Belediyesi destek vermişlerdir (KAD, 2012).

Sürdürülebilirliği sağlandığı sürece kuş gözlemciliği her yaş grubundan olan insanlara doğa ve hayvan sevgisi konusunda bilinçlendirme fırsatlarını insanlığa sunabilecektir.

• Endemik Bitki Gözlemciliği

Doğan (2007:32)'de yapmış olduğu araştırmaya göre, Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı bölgesinden 2004 - 2006 yılları arasında toplanan ciğerotu örnekleri arasından 1 sınıfa ait 2 ordo, 4 familya, 4 tür tespit edilmiştir.

Soğuksu Milli Parkı sahasının yüksek kesimlerinde rastlanan ve trankiandezitler üzerinde büyüeyebilen parlak ve kırmızı renkli olan Kızılcahamam'a özgü bir lale türü bulunmaktadır. Laleler mayıs aylarında görülmektedir. Trankiandezitlerin kimyasal bileşenlerinin Kızılcahamam lalesi için önemli olduğu düşünülmektedir (Türk Jeopark, 2012).

Kızılcahamam çançiçeği, çok yıllık bir bitki olup temmuz ayında çiçek açmaktadır. Kızılcahamam-Işıkdağ arasında volkanik kaya çatlaklarında yetişen bir nokta endemiğidir. Toplam iki kilometrekareden daha dar bir alanda 250-300 bireyle temsil edilmektedir. Bitkinin doğal olarak yetiştiği alanlar, günümüzde koruma alanı niteliğinde değildir. Ancak tohumları gen bankasına aktarılan tür NGBB'de yetiştirilerek koruma altına alınmıştır. İlk kez 1983 yılında Prof.Dr. Adil Güner tarafından keşfedilen bitki 1985 yılında bilim dünyasına tanıtılarak Prof.Dr. Tuna Ekim şerefine adı verilmiştir." Dünyada 90 cins ve 2500 türle temsil edilen Türkiye'de bu aileden 6 cins ve 147 tür bulunmaktadır. Çançiçeği (Campanula), bu ailenin en büyük cinsidir.

Türkiye’de bunların sadece 112 türü bulunmaktadır ve 60’ı endemiktir (Çapacı, 2011).

Bölge her mevsim gözlenebilen, fauna ve florasının zengin alanlarına sahiptir. Soğuksu Milli Parkı alanı bu çeşitliliği ile araştırmacılara ışık tutar. Bu zengin fauna ve florası turizm açısından da değerlendirildiği takdirde ilçe turizmine önemli ölçüde katma değer sağlayacaktır.

- **Trekking**

Kızılcahamam’ı çevreleyen ormanların flora yönünden step ile orman zonu arasında bir geçit teşkil etmesi nedeniyle ekolojik ve biyolojik çeşitlilik bakımından ayrı bir özellik taşıyan Soğuksu Milli Parkı, doğa yürüyüşü yapmaya oldukça elverişlidir (Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphanesi, (1) t.y.:231).

Orman Bakanlığına bağlı Milli Park içinde 16 km. lik stabilize çevre yolu, dağ turizmi meraklıları için kamp, tırmanma ve yürüyüş alanları yanında oto-kros parkuru olarak kullanılabilecek alanlar bulunmaktadır (Kızılcahamam/Ankara, t.y.:19).

Ayrıca Kızılcahamam’da yapılacak olan rekreasyon projesi kapsamında yürüyüş ve koşu yolları hattı yapımı planlanmıştır. Yapımı planlanan bu hat başlama noktası ile bitiş noktası arası 12 km olacak şekilde planlanmaktadır (Ünal, 26 Mayıs 2011). Çevre kirliliği ve gürültü gibi nedenler bireylerin tercihlerini doğada yapılan bu tür etkinliklere yöneltmektedir.

- **Kültür Turizmi**

Kültür turizmi, uluslararası turizm pazarında yeni bir turistik ürün olarak bireylerin tarihi değerler hakkında bilinçlenmeleri sonucunda ön plana çıkmıştır. Türkiye sahip olduğu eşsiz tarihi ve doğal mirasının çokluğu ile dünyada kültür turizmi alanında zirveye adaydır.

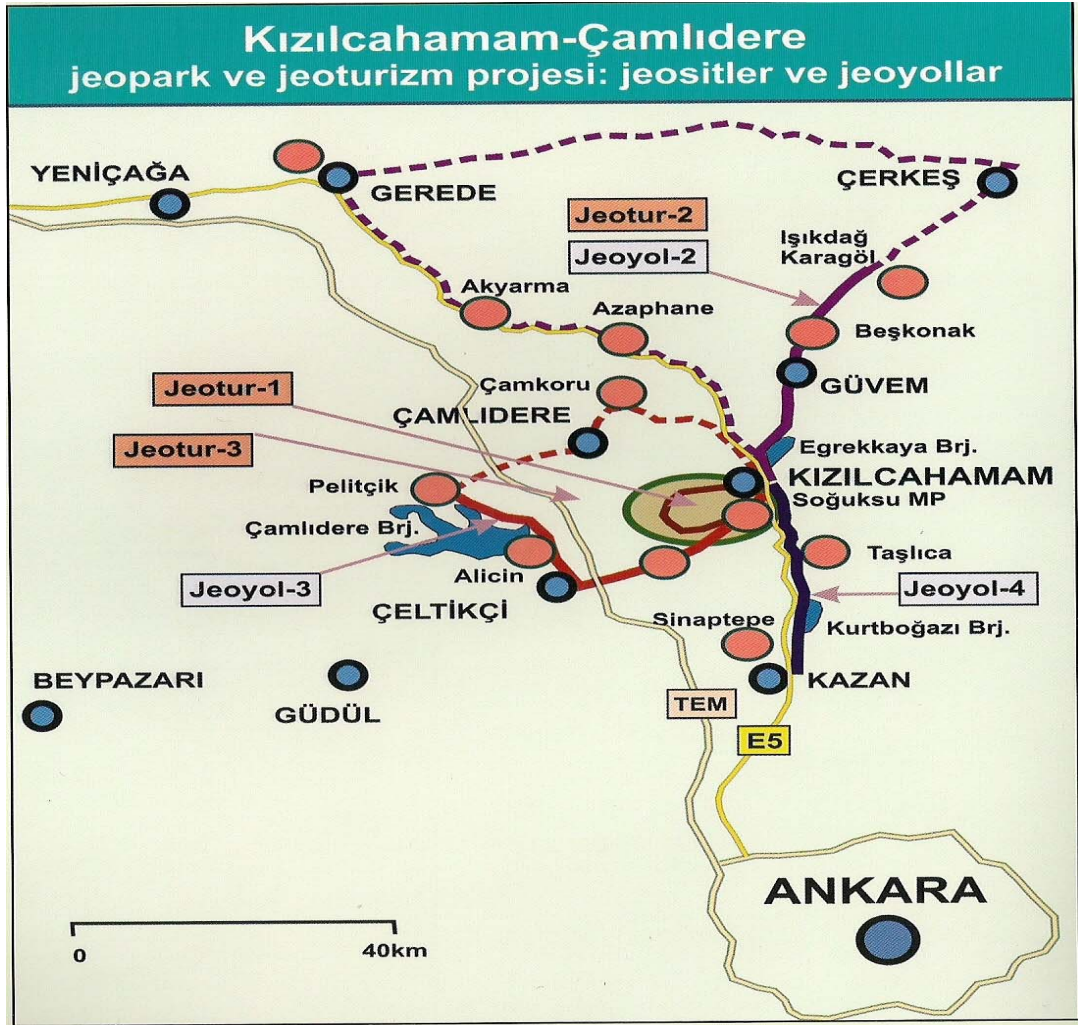
Başkent Ankara'nın ilçesi olan Kızılcahamam'da çevresinde geçmişten günümüze izler taşıyan zengin tarihi değerlere ev sahipliği yapar. Kültür turizmine yönelik ilçe de tarihi kalıntılar, camiler, kiliseler, yeraltı şehirleri, kaplıcalar, türbeler, çeşmeler, mağaralar, jeolojik fosiller ve doğal oluşumlar bulunmaktadır. Ayrıca 1965 den bu yana her yıl ilçede düzenlenen Kültür Sanat ve Su Festivali Kızılcahamam'da kültür turizminin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Zira Kızılcahamam kültür turizmine yönelik kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullandığında kuşkusuz turizm pazarını ve turizm gelirlerini önemli ölçüde artıracaktır.

- **Jeoturizm**

“Dünya Kültür Miras Listesi'nin önemli kısmını jeolojik kökenliler teşkil eder. UNESCO bu listeyi hazırlama kararı alınca "Avrupa Jeolojik Mirasını Koruma Topluluğu "ProGeo" kendiliğinden doğmuştur. Türkiye hariç her ülke jeolojik miras envanterini çıkarmış ve yayınlamıştır” (JEMİRKO, 2012).

2006-2009 yılları arasında, TÜBİTAK desteği ile Ankara Üniversitesi, JEMİRKO, MTA, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün işbirliği ile yürütülen “Milli Parklardaki Jeolojik Miras” projesinin çalışmaları sırasında, Kızılcahamam civarında çok sayıda jeosit olduğu görülmüş, bunların hem korumaları hem de yöreye ekonomik getiri sağlamaları için Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm Projesi geliştirilmiştir. Kızılcahamam Belediyesi projeye halkın katılımı ve desteği için bütün olanaklarını seferber etmiştir (Kazancı vd., 2010:4).

Milli Parklardaki Jeolojik Miras" projesi çalışmaları sırasında Kızılcahamam civarında çok sayıda jeosit (belirli bir jeolojik özelliğin kolayca anlaşılmasını sağlayan yer) görülmesi üzerine Ankara Valiliği, Ankara Üniversitesi, Kızılcahamam Belediyesi, Kızılcahamam Kaymakamlığı, Çamlıdere Kaymakamlığı ve Jeolojik Mirası Koruma Derneğince (JEMİRKO) "Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm Projesi" hazırlanmıştır (WOWTURKEY, 2012).

Şekil 16:Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm Projesi: Jeositler ve Jeoyollar Haritası (Kazancı, vd.2010).

Kızılcahamam'ın jeoturizmin geliştirilmesine yönelik Jeopark ünitelerinin 23'ünün de açılması müzelerin bitirilmesi yerel yönetimin hedefleri arasında yer almaktadır (Ünal, 22 Ocak 2012).

Kızılcahamam'da jeolojik mirasa ilişkin farkındalığın oluşturulması ve alternatif turizm çeşitliliğinin kazandırılması yörede mevcut turizm türlerinin dışında da jeolojik mirası ile ekoturizm yaklaşımıyla doğa turizmi için potansiyel varlığını göstermektedir. Jeoturizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından da diğer turizm türlerin de olduğu gibi etkin yönetim, tanıtım ve planlamaları gerekli kılmaktadır.

6. ARAŞTIRMA BULGULARI

6.1. Yarı Yapılandırılmış Soru Formuyla Derinlemesine Mülakatlardan Elde Edilen Veriler

Araştırma konusu “Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği” konusudur. Araştırmada iki ayrı grupta mülakat yapılmıştır. Kızılcahamam da faaliyetini sürdüren 6 Otel İşletme müdürleri ve 7 farklı sektörden Yerel İşletmecilerle mülakatlar yapılmıştır.

6.1.1. Mülakat Yapılan Oteller ve Yerel İşletmelerin Künyeleri

Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü ön büro ve satış sonrası hizmet müdürü Süleyman ÇINAROĞLU, Patalya Termal Resort Otel işletme müdürü Okan AKÇA, Soğuksu Termal Otel müdürü Kazım BOSTANCI, Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca Otel müdürü Hikmet GÜMÜŞ, Başak Termal Hotel müdürü Murat ARSLAN, Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri işletme müdürü Hikmet FİDAN ile mülakatlar yapılmıştır.

7 farklı sektörden yerel işletmecilerden As Taksi durağının işletme sahibi Hüseyin GÜLŞEN, Otobüs Terminal müdürlüğü görevini yapan Ali DEMİRHAN, Gümüşsoy yerel ürünler satış yeri işletme müdürü Aynur GÜMÜŞSOY, Ankara Konak Restoran işletme çalışanı Zekai DEMİRBAŞ, Bizim Kasap işletme sahibi Ali VURAL, Gül Hediyeelik işletme sahibi Burak GÖKMEN, İrkay Petrol Opet işletme çalışanı Yusuf CEBECİ ile mülakatlar yapılmıştır. Yapılan bu mülakatlar doğrultusunda değerlendirmeler yapılacaktır. Araştırma kapsamında, Mülakat yapılan otelleri ve işletmeleri kısaca tanıtmak gerekir ise;

Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü, 2003 yılından bu yana hizmet veren Sağlık Bakanlığından işletme izin belgesi almış kaplıca ve termal tesis, devre mülk ve otel olarak hizmet veren otel 5 yıldızlı, 1800 yatak kapasiteli

450 apart suit odası ve 94 odalı 200 yatak toplamda 588 oda 2200 yatak kapasiteli olan tesis %50 doluluk oranlarına sahiptir. Kızılcahamam ilçe merkezine hâkim bir konumda doğa ile iç içe ve ilçe merkezine beş dakikalık yürüyüş mesafesinde yer almaktadır.

Patalya Termal Resort Otel, 1997 yılından bu yana hizmet veren Sağlık Bakanlığından işletme izin belgesi almış kaplıca ve termal otel 4 yıldızlı toplamda 156 oda 312 yatak kapasiteli %60 doluluk oranlarına sahiptir. Tesis Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı içinde çam ormanlarıyla kaplı dağlar arasında, dört mevsim doğa ile iç içe yer almaktadır.

Soğuksu Termal Otel, 2003 yılından bu yana hizmet veren 38 odalı 76 yatak kapasiteli yaz kış %100 doluluk oranlarına sahip olan otel Kızılcahamam Belediyesine ait bu otel ilçe merkezinde ve çam ormanlarının karşısında yer almaktadır.

Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca, 1996 yılından bu yana hizmet veren turizm işletme belgeli 3 yıldızlı toplamda 93 odalı 205 yatak kapasiteli ramazan ayı hariç %30 doluluk oranlarına sahip olan otel ilçe merkezinde yer almaktadır.

Başak Termal Hotel, 2010 yılından bu yana hizmet veren turizm işletme belgesi olan 4 yıldızlı 110 oda 274 yatak kapasiteli yaz kış %20 doluluk oranlarına sahip olan otel ilçe merkezinde yer almaktadır.

Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri, 2010 yılından bu yana hizmet veren 34 odalı 78 yatak kapasiteli yazın %100 kışın ise %50 doluluk oranlarına sahip olan işletme bir yanı çam ormanlarına diğer yanı da ilçe merkezine uzanmaktadır.

As Taksi, 1990 yılından bu yana 22 yıldır ilçede hizmet vermeye devam etmektedir.

Otobüs Terminali, uzun yıllardır hizmet veren terminal 2009 yılında yenilenerek Kızılcahamam'a hizmet vermeyi sürdürmektedir.

Gümüşsoy Yerel Ürünler satış yeri, 2010 yılından bu yana hizmet veren ve işletme sahibi ilçede ilk kadın işletmeci olarak hizmet vermeyi sürdürmektedir.

Ankara Konak Restoran, 2007 yılından bu yana yöresel lezzetleri ile ziyaretçilerine yöre mutfağını tanıma ve tanıtmaya fırsatını sunmaktadır.

Bizim Kasap, 1951 yılından bu yana hizmet veren işletme 2001 yılından bu yana da dededen toruna görevi devralan toplam 61 yıldır hizmet vermektedir.

Gül Hediyeelik, 2009 yılından bu yana el sanatları ve hediyelik ürünleri ile ilçede hizmetini devam ettirmektedir.

İrkay Petrol Opet, 2005 yılından bu yana ilçeye ve E-5 yolunu kullanan tüm araçlara hizmet vermektedir.

6.1.2.Otel Yöneticileri ile Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Veriler

Otel yöneticileri ile Yarı Yapılandırılmış Soru Formu (Ek 1)kullanılarak yapılan Derinlemesine Mülakatlarda alınan cevaplar; aşağıdaki alt başlıklar altında incelenmiştir:

- Otel yöneticilerinin görev ve deneyimleri
- Otellerin Kızılcahamam'da hizmet süresi
- Otel doluluk oranları
- Turist profili ve Kızılcahamam'a geliş amaçları

- Turistlerin konaklama süreleri
- Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih etme nedenleri
- Otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına yönelik etkisi
- Otellerinin termal turizminin gelişimine yönelik katkısı
- Otellerde yerel halkın istihdam oranları
- Kızılcahamam'da termal turizmne yönelik sorunlar

Araştırma bulguları, mülakat yapılan kişilerin kendi dilinden aktarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra çalışma nitel araştırmanın gereği olarak yorumlama sürecinden geçmiştir. Çalışmada mülakat yapılan otel işletme yöneticileri ile işletme adları ve işletmedeki pozisyonları kısaltmalar şeklinde verilecektir.

(AKTTKÖSSHM) Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü Ön büro ve Satış Sonrası Hizmet Müdürü (Süleyman Çınaroğlu) (S.Ç.)

(PTROİM) Patalya Termal Resort Otel İşletme Müdürü (Okan Akca) (O.A.)

(STOM) Soğuksu Termal Otel Müdürü (Kazım Bostancı) (K.B.)

(HAHMKOM) Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca Otel Müdürü (Hikmet Gümüş) (H.G.)

(BTHOM) Başak Termal Hotel Otel Müdürü (Murat Arslan) (M.A.)

(KBPEİM) Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri İşletme Müdürü (Hikmet Fidan) (H.F.)

Araştırmanın bu bölümünde otel yöneticilerinin söylemleri birlikte ele alınmıştır. Bunun nedeni, otel yöneticilerinin Kızılcahamam'da yerel sosyo-kültürel ve ekonomik değişimi ilk gözlemleyen ve bu deneyimi yaşayan aktörlerden olmalarıdır. Yaşadıkları deneyimler ışığında yapmış oldukları değerlendirmeler aynı zamanda birer tespit niteliği taşımaktadır. Bu bilgiler tablo 14'de verilmiştir.

- Otel Yöneticilerinin Görev ve Deneyimleri

Tablo 14: Otel Yöneticilerinin Görev ve Deneyimleri (09.08.2011).

İşletme Adı	Yönetici Adı ve İşletmede Pozisyonu	Mesleki Deneyimleri
Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü	Süleyman Çınaroğlu <u>Ön büro ve Satış Sonrası Hizmet Müdürü</u>	(17) yıldır turizm sektöründe çalışıyor
Patalya Termal Resort Otel	Okan Akca <u>İşletme Müdürü</u>	(16) yıldır turizm sektöründe çalışıyor
Soğuksu Termal Otel	Kazım Bostancı <u>Otel Müdürü</u>	(3) yıldır turizm sektöründe çalışıyor
Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca	Hikmet Gümüş <u>Otel Müdürü</u>	(10) yıldır turizm sektöründe çalışıyor
Başak Termal Hotel	Murat Arslan <u>Otel Müdürü</u>	(3) yıldır turizm sektöründe çalışıyor
Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri	Hikmet Fidan <u>İşletme Müdürü</u>	(14) yıldır turizm sektöründe çalışıyor

Otel yöneticilerinin sektörde çalışma sürelerine baktığımız zaman tablodan da görüldüğü üzere, turizm sektöründe oldukça deneyimli ve çalışma süreleri uzun yıllara dayanmıştır.

- **Otellerin Kızılcahamam'da Hizmet Süresi**

Tablo 15: Otellerin Kızılcahamam'da Hizmet Süreleri (09.08.2011).

İşletme Adı	İşletmenin Hizmet Süresi
Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü (*****)	(2003) yılından bu yana (9) yıldır ilçede turizme hizmet veriyor
Patalya Termal Resort Otel (****)	(1997) yılından bu yana (14) yıldır ilçede turizme hizmet veriyor
Soğuksu Termal Otel (Yok)	(2003) yılından bu yana (10) yıldır ilçede turizme hizmet veriyor
Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca (***)	(1996) yılından bu yana (16) yıldır ilçede turizme hizmet veriyor
Başak Termal Hotel (****)	(2010) yılından bu yana (1) yıldır ilçede turizme hizmet veriyor
Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri (Yok)	(2010) yılından bu yana (1,5) yıldır ilçede turizme hizmet veriyor

Kızılcahamam da hizmet veren bu otellere bakıldığı zaman otellerin sektörde çalışma sürelerinin tablo 15'den anlaşıldığı üzere, ilçede turizme yönelik uzun yıllardan bu yana hizmet vermektedirler.

- **Otel Doluluk Oranları**

Tablo 16: Otellerin Doluluk Oranları (09.08.2011).

Otel Adı	Doluluk Oranı	Yatak Kapasitesi
Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü	Genel olarak (%50)	(2200) yatak
Patalya Termal Resort Otel	Genel olarak (%60)	(312) yatak
Soğuksu Termal Otel	Yaz Kış (%100)	(76) yatak
Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca	Ramazan hariç (%30)	(205) yatak
Başak Termal Hotel	Yaz Kış (%20)	(274) yatak
Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri	Yaz %100 Kış (%50)	(78) yatak

Kızılcahamam'da otellerin doluluk oranlarına baktığımız zaman tablodan da anlaşıldığı üzere doluluk oranlarının yaz kış az olmadığı görülmektedir. Özellikle belediye otellerinin diğer otellere nazaran doluluk oranlarının daha yüksek olduğunu görüyoruz. Bunun nedeni ise diğer otellere göre daha ekonomik olduğu sonucuna varabiliriz. Ayrıca yatak kapasiteleri diğer otellere göre az olduğu için odaların daha kolay pazarlanabilmesi diyebiliriz.

- **Turist Profili ve Kızılcahamam'a Geliş Amaçları**

Tablo 17: Turist Profili ve Kızılcahamam'a Geliş Amaçları (09.08.2011).

Otel Adı	Yaş ve Cinsiyet	Meslek ve Gelir Grubu	Geliş Amaçları
Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü	(Orta yaş ve orta yaş üstü) (Erkekler)	(Siyasiler ve Bürokratlar) (orta ve üst gelir grubu)	Kongre ve Eğitim
Patalya Termal Resort Otel	(18-65 yaş) (Aileler)	(Özel sektör, kamu çalışanları ve sporcular) (orta ve üst gelir)	Toplantı, seminer spor ve kürüstler
Soğuksu Termal Otel	(20-50 yaş) (Erkekler)	(Bürokratlar, özel sektör çalışanları ve sporcular)	Termal, doğa, seminer ve kamp
Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca	(Orta yaş ve orta yaş üstü) (Erkekler)	(Kamu ve özel sektör çalışanları) (Orta ve üst gelir)	Eğitim, toplantı, seminer ve sağlık
Başak Termal Hotel	(40-60 yaş) (Çiftler)	(Emekliler) (Orta gelir grubu)	Sağlık için
Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri	(50-60 yaş) (Aileler)	(Emekliler) (Alt gelir grubu)	Sağlık için

Kızılcahamam'da ziyaretçilerin genel olarak çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Ayrıca çalışan ve emekli ailelerde ilçeyi ziyaret

etmektedirler. Kızılcahamam'da turist profili ve ziyaretçi geliş amaçlarına baktığımız zaman tablodan da anlaşıldığı üzere, 18-65 yaş arası ziyaretçilerden oluşmaktadır. Bunların geliş amaçlarına bakıldığında geliş amaçlarının yaş ve meslek ile yakından ilgili olduğunu görmekteyiz. Kamu ve özel sektörden çalışan kesimler kongre, eğitim, toplantı, seminer, sağlık, için gelirken sporcular doğa, spor ve kamp için gelmektedir. Emeklilere bakıldığı zaman genellikle sağlık için gelmektedirler. Gelir grubunun değişim gösterdiği ve her gelir grubundan ilçenin ziyaretçi aldığı görülmektedir.

- **Turistlerin konaklama süresi**

Tablo 18:Turistlerin Konaklama Süreleri (09.08.2011).

Otel Adı	Ziyaretçi Kalış Süreleri
Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü	(3 ile 5 gece)
Patalya Termal Resort Otel	(1.7 gece)
Soğuksu Termal Otel	(7 gece)
Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca	(3 gece)
Başak Termal Hotel	(2 gece)
Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri	(10, 21 gece)

Ziyaretçi kalış sürelerinin tablo 17'den anlaşılabacağı gibi az bir süre olmadığını görmekteyiz. Buradan da şöyle bir sonuca varabiliriz; tablo 16'da görüldüğü gibi Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistlerin ağırlıklı olarak termal turizm için geldiği sonucuna varabiliriz. Başka amaçlar için gelenlerin de kalış süresi içinde termalden yararlanma fırsatı bulacağı da düşünülebilir.

- **Turistlerin Kızılcahamam'ı Tercih Etme Nedenleri**

(AKTTKÖSSHM) Süleyman Çınaroğlu (S.Ç.) Birinci sebep termal turizmi olarak görüldüğünü dile getirmiştir. Diğer sebepler ise Ankara'ya yakın olması, Temiz havası, Soğuksu Milli Parkı'nın cazibesi doğa turizmi, günü birlik piknikçiler olarak ziyaretçi tercih sebeplerini sıralamıştır. (PTROİM) Okan Akca (O.A.) Nemsiz ve kuru havası, termal suyu, ayrıca Soğuksu Milli Park'ı için Kızılcahamam'ı tercih edildiğini vurgulamıştır. (STOM)Kazım Bostancı (K.B.) Jeotermal kaynaklar ziyaretçi geliş nedenlerinin ilk tercihleri arasında olduğu bilgisini aktarmıştır. Ayrıca doğal güzellikler, temiz havası ve kamp için ilçeyi tercih ettiklerini aktarmıştır. (HAHMKOM) Hikmet Gümüş (H.G.) Seminer, toplantı, sağlık, doğa, kuş gözlemciliği ve milli parklar gibi çok çeşitli etkinlikler nedeniyle ziyaretçilerin ilçenin tercih edildiğini dile getirmiştir. (BTHOM) Murat Arslan (M.A.) Genel tercih sebepleri Kızılcahamam'ın doğası ve oksijenin bol olmasından dolayı tercih edildiği bilgisini aktarmıştır. Diğer geliş nedenleri ise ilçenin kültürel yapısının bozulmaması ve yerelliğini koruması olduğunu aktarmıştır. Ayrıca geliş tercihleri arasında sağlık amaçlı Kızılcahamam'ı ziyaret ettiklerini dile getirmiştir. (KBPEİM)Hikmet Fidan (H.F.) Sağlık için tedavi amaçlı tercih edenlerin çoğunlukta olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca doğası ve tarihi yerler için Kızılcahamam'ın tercih edildiği bilgisini aktarmıştır.

- **Otellerin Kızılcahamam'ın Kalkınmasına Yönelik Etkisi**

(AKTTKÖSSHM) Süleyman Çınaroğlu (S.Ç.) Termal otellerin ilçenin kalkınmasında etkili olduğunu dile getirmiştir. Bu konudaki karşılaşılan zorlukları şöyle açıklamıştır. Termal turizm için gelen ziyaretçilerin termal konusunda yeterince bilinçli olmadığını dile getirdi. Bunun dışında personelin turizm konusundaki eğitimsizliği nedeniyle profesyonel hizmet verilemediği konusundaki sıkıntılara değinmiştir. Turizme yönelik ilgi gruplarına gerekli eğitimin verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. (PTROİM) Okan Akca (O.A.)

Termal otellerin Kızılcahamam'da istihdamı sağlayarak ilçenin kalkınmasına katkıda bulunduğunu düşünüyor. Karşılaştıkları zorlukları özetle halkın turizme yönelik eğitimsiz ve bilinçsiz olduğunu bundan dolayı zorluklar yaşandığını vurgulamıştır. Bu sorunlara yönelik halkın ve esnafın eğitilmesini ve turizm bilincinin oluşturulması gerektiği sözlerini eklemiştir. (STOM) Kazım Bostancı (K.B.) Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına katkı yaptığını düşünüyor. Konuya yönelik her hangi bir sorunla karşılaşmadıklarını dile getirdi. Kızılcahamam'da yatırımlarda geç kalındığını düşünüyor. Bütün otellerin ortak akılda birleşerek proje üretmelerini öneriyor. (HAHMKOM) Hikmet Gümüş (H.G.) Kızılcahamam'da halkı üretime katabilecek fabrikalar olmadığı için halkın geçimini turizmden sağladığına vurgu yapmıştır. İlçede otellerin yerel halkın büyük bölümünün istihdamını sağladığını dile getirdi. Ayrıca konaklayan müşterilerin ilçe esnafından alışveriş yaptığını ve ilçe ekonomisinde hareketlilik yarattığını açıkladı. (BTHOM) Murat Arslan (M.A.) Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasında motor rolünü üstlendiğini ve termal turizmi, maden suyu, doğası ilçede kalkınmanın % 50'sini oluşturduğu görüşünde. Kızılcahamam'ın yeterince tanıtılmadığını düşünüyor. Ayrıca yerel halkın turizm konusunda eğitilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Kızılcahamam'da mevcut turizm potansiyelinin tanıtılması ve geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmasını önerildi. Avrupa şehirleri ile kardeş şehir girişimleri yapılmasını dile getirdi. (KBPEİM) Hikmet Fidan (H.F.) Turizmin Kızılcahamam halkının önemli gelir kapısı olduğu görüşünde. İlçeye gelen turistlerin ekonomiyi desteklediğini düşünüyor. Turizmin ilçede istihdam yarattığına vurgu yapmıştır. Karşılaştıkları zorlukları şöyle açıklamıştır. Yurt içi ve yurt dışı misafirler sadece tedavi amaçlı geldiğini ve otel olarak sadece konaklama hizmeti verebildikleri için diğer hizmetlerde yetersiz kaldıklarını vurgulamıştır. Özellikle personelin dil ve turizm eğitim eksikliğinden kaynaklanan sorunların çözülmesi gerektiği görüşünde. Otellerin ortak akıl yürüterek birlikte hareket etmesi gerektiğine ve bunun önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

- **Otellerin Termal Turizminin Gelişimine Katkısı**

(AKTTKÖSSHM) Süleyman Çınaroğlu (S.Ç.) Termal turizmin gelişimine yönelik projeleri şöyle açıklamıştır. İlçede düzenlenen aktivitelerin festival, konser, tanıtım ve reklamların sponsorluklarını üstlendiklerini dile getirdi. Ayrıca işletmede çalışan personelin büyük bir bölümünü yerel halktan temin ederek ilçede istihdam artışı sağladıklarını vurgulamıştır. Bunun yanı sıra personelin ve yerel halkın turizme yönelik eğitim çalışmalarında yer aldıklarını dile getirdi. Otel olarak belediye ile ilçede termal su arama ve çıkartma amaçlı çalışmalarında da bulunduklarını aktardı. Konuya ilişkin her hangi bir zorluk yaşanmamış. Yerel yönetimler, STK'lar ve turizmcilerin ilçede yaşanan sorunlara yönelik birlikte hareket etmelerinin olumlu sonuçlar doğuracağını düşünüyor. (PTROİM) Okan Akca (O.A.) Projelerinin olduğunu Kızılcahamam'ın gelişimi ile otelin gelişiminin paralel olduğu düşünüyor. Projeleri olarak turizm lisesine katkıları olduğunu söylemiş ve ayrıca ilçede düzenlenen festivallerde sponsor olduklarını dile getirmiştir. Proje ortakları olarak Belediye ve STK'lar olduğunu açıklamıştır. Bu konuda hiçbir sorunla karşılaşmadıklarını açıklamıştır. Belediye başkanı, STK'lar, mülki idare ve özel sektör olarak Avrupa'da örnek projelerden birini Kızılcahamam'a uyarlayabileceklerini, sponsorluk hizmetleri sağlanarak Avrupa birliği ve devletten destek alınabileceğine vurgu yapmıştır. Almanya'da uyku terapisi hizmetinin olduğunu Kızılcahamam'da da bunun geliştirilebileceğini aktardı. Ayrıca Avrupa termal oteller birliği ile çalışmalar yapılması gerektiğini önermiştir. (STOM)Kazım Bostancı (K.B.) Otel belediyenin oteli mevcut kaplıcanın sezonda yeterli olmadığı için alternatif kaplıca projeleri var. Ayrıca yer temin ederek yatırımcıyı yeni tesisler yapması konusunda bilgilendiriyorlar. Bir zorlukla karşılaşmadıklarını dile getirdi. Devletin Kızılcahamam termal turizmine yönelik destek verdiği sürece ilçede turizmin daha iyi bir yere gelebileceğini aktardı. (HAHMKOM)Hikmet Gümüş (H.G.) Projelerinin olduğunu bu projelerin özellikle sağlık turizmini geliştirmeye dönük olduğunu ve proje ortaklarının olmadığına vurgu yapıldı. Reklam ve tanıtım yetersizliğinin işlerini zorlaştırdığını açıkladı. Reklam ve tanıtım

faaliyetlerinin etkinleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca önceliklerin belirlenip devlet desteğini alarak hareket edilebileceğini düşünüyor. (BTHOM) Murat Arslan (M.A.) Projeleri var. Diğer otellerden farklı olmaya çalıştıklarını yöresel tatlar sunmak istediklerini dile getirdi. Bayramlarda kültürel ve inanç turizmine yönelik çalışmalar yaptıklarını ayrıca bazı hastanelerle hareket ederek fiyat indirimi yaptıklarını vurgulamıştır. Bireysel çalışmalar yaptıklarını açıkladı. Görüş farklılıkları sebebiyle önceliklerin farklı olması gibi nedenlerden dolayı zorluklar yaşadıklarını aktardı. Otellerin birlikte projeler üretmesini tanıtım ve pazarlama gibi organizasyonların birlikte yapılmasını önerdi. (KBPEİM) Hikmet Fidan (H.F.) Otel belediyenin oteli olduğunu ve Belediyenin Kızılcahamam termal turizmi ve doğaya yönelik projelerinden söz etmiştir. Bütün doğal kaynaklara ilçenin sahip olduğunu bu kaynakların işlenmesi konusunda özellikle devletin desteğine ihtiyaçları olduğunu vurgulamıştır. Neler yapılmalı noktasında ise işletmenin misafir ihtiyaçlarına yönelik yetersiz kaldığı hizmetlerin işletme tarafından sağlanması için eksikliklerin giderilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

- **Otellerde Yerel Halkın İstihdam Oranları**

Tablo 19:Otellerde Yerel Halkın İstihdam Oranları (09.08.2011).

İşletme Adı	Yönetici Adı	İstihdam Oranları
Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü	Süleyman Çınaroğlu	%90
Patalya Termal Resort Otel	Okan Akca	% 100
Soğuksu Termal Otel	Kazım Bostancı	% 100
Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca	Hikmet Gümüş	% 90
Başak Termal Hotel	Murat Arslan	% 100
Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri	Hikmet Fidan	% 100

Kızılcahamam'da işletmelerin istihdam oranlarına baktığımız zaman tablo 19'dan anlaşılacağı gibi otellerin personel ihtiyaçlarını yerel halktan temin ettiklerini görmekteyiz. Buradan da otellerin ilçedeki işsizliği büyük ölçüde azalttığı sonucunu çıkartabiliriz. (AKTTKÖSSHM) Süleyman Çınaroğlu (S.Ç.) Bu konuda bazı zorluklarla karşılaştıklarını dile getirmiştir. Turizm sektöründe çalışan personelin eğitimsiz ve deneyimsiz oluşu karşılaştığımız zorluklardan biridir. Bu açığı hizmet içi eğitimlerle kapatmaya çalıştıklarını bunun da önemli bir zaman kaybına yol açtığını ifade etmiştir. Bu zorlukların üniversitelerin turizm bölümlerinin açılarak nitelikli personel yetiştirmesi ile çözülebileceğini belirtmiştir. (PTROİM) Okan Akca (O.A.) Personele yönelik sorun yaşamadıklarını personeli kendilerinin eğittiğini açıklamıştır. Turizm meslek yüksekokullarına önem verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. (STOM)Kazım Bostancı (K.B.) Küçük yer olmasından dolayı hatır için bazen turizm bilinci olmadığı halde eğitimsiz ve deneyimsiz personeli çalıştırmak zorunda kaldıklarını ifade etmiştir. Sorunlara yönelik

önerilerini şöyle dile getirmiştir. Üniversitelerin turizm bölümlerinin açılarak eğitim seviyesi arttırılmalı. Ayrıca halka turizm konusunda eğitim verilmesi gerektiğini bunların sağlanması halinde işletmelerin nitelikli personel çalıştırabileceğini vurgulamıştır. (HAHMKOM) Hikmet Gümüş (H.G.) Personel ihtiyacını turizm meslek lisesinden karşıyorlar konuya ilişkin sorun yaşanmadığını dolayısıyla personeli eğitmek için ek bir çaba sarf etmediklerini belirtmiştir. Eğitime ağırlık verilerek üniversitelerin turizm ve sağlık bölümlerinin sektöre nitelikli personel yetiştirmesini önemle vurgulamıştır. (BTHOM) Murat Arslan (M.A.) Sorun yaşamadıklarını ama yerel yönetimler turizme yönelik sertifikalı eleman yetiştirirse ilçenin turizm sektöründe daha verimli sonuçlar elde edeceğini ifade etmiştir. (KBPEİM) Hikmet Fidan (H.F.) Yerel halkla çalışmaları her hangi bir soruna neden olmamış. Öneriler olarak nitelikli personel ihtiyacını karşılayabilmek için çalışanlara yönelik etkili eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

- **Kızılcahamam'da Termal Turizme Yönelik Sorunlar**

(AKTTKÖSSHM) Süleyman Çınaroğlu (S.Ç.) Kızılcahamam'da ısınmak için jeotermal su kullanıldığı için bu durumun su kesintilerine neden olduğunu dile getirdi. Jeotermal sistemine yönelik iyileştirme çalışmalarının tamamlanmasına hız verilmesini, proje aşamasında olan doğalgaz yapımı ve sonlandırılmasına yönelik çalışmaların hızlandırılmasını temenni etmiştir. (PTROİM) Okan Akca (O.A.) Turizm bilgisinin ve bilincinin olmadığını ifade etmiştir. İlçede yaşanan en büyük sorunun ise halkın turizm eğitimsizliği olduğunu dile getirmiştir. (STOM) Kazım Bostancı (K.B.) Devletin desteğine ihtiyaç duyduklarını, yerel yönetimin kısıtlı imkanlarının yetersiz kaldığını vurgulamıştır. Sosyal aktivitelerin yetersiz kaldığını işletmelerin yetersizliğine dikkat çekmiştir. Kızılcahamamlı işadamların ve devletin desteğine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca siyasi partiler Kızılcahamam için ortak akıl yürütebilirler açıklamasını yapmıştır. (HAHMKOM) Hikmet Gümüş (H.G.) Sorunların başında eğitimsizlik olduğunu altını çizmiştir. Personel eğitimi, yerel halkın eğitimi ve gelen ziyaretçinin eğitimsiz olduğunu vurgulamıştır.

Bunu şöyle açıklamıştır. Sağlık turizmi için gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun bilinçsiz olduğunu belirtti. Bu sorunların çözümü olarak bütün ilgi gruplarının eğitime ağırlık verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Tanıtım ve broşürlerle desteklenerek ziyaretçinin tedavi süresince ne yapması gerektiğini bunun sonucunda da daha iyi sonuç alınacağını dile getirdi. (BTHOM) Murat Arslan (M.A.) Sorunların bilgisizlikten kaynaklandığına değinmiştir. Termal turizmin hala halka anlatılamadığı görüşünde. Termal turizme yönelik halkın bilinçlendirilmesi için broşür katalog vb. kaynakların herkesin anlayacağı bilgileri vermesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca turiste, personele ve yerel halka toplu eğitimlerin verilmesi önerilmiştir. (KBPEİM) Hikmet Fidan (H.F.) Rehberlik hizmetlerinin yetersiz kaldığını belirtti. Ayrıca bu hizmeti verecek donanımlı personel eksikliği ve araç sıkıntısı çekildiğini ifade etmiştir. Bunların dışında önceki yıllarda sağlık turizmi için gelen ziyaretçilerin bütün masraflarını devletin karşıladığını bunun konaklama süresine olumlu etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Şu anda devletin bu ücretin çok az kısmını karşılıyor olması konaklama süresini düşürmüştür. Ziyaretçilerin kısıtlı imkanları nedeniyle tedavi süresini tamamlamadan ayrılmak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Eskiden olduğu gibi sağlık için gelen ziyaretçileri devlet sevkle göndermesi gerektiğini belirtti. Bu uygulamanın sağlık turizmini geliştireceğini ve kişilerin tedavilerini tamamlayabileceğini vurguladı.

6.1.3. Yerel Esnaf İle Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Veriler

Yerel Esnaf ile Yarı Yapılandırılmış Soru Formu (Ek 2) kullanılarak yapılan Derinlemesine Mülakatlarda alınan cevaplar; aşağıdaki alt başlıklar altında incelenmiştir:

- Turistlerin ilçeye geliş zamanı
- Yerel esnafa turistlerin sağladığı katkılar

- Yerel esnafın ilçedeki turizm gelişimini değerlendirmesi

Araştırma bulguları, mülakat yapılan kişilerin kendi dilinden aktarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra çalışma nitel araştırmanın gereği olarak yorumlama sürecinden geçmiştir. Çalışmada mülakat yapılan esnafların işletme adları ve işletmedeki pozisyonları kısaltmalar şeklinde verilecektir.

(ATDİS) AS Taksi Durağı İşletme Sahibi (Hüseyin Gülşen) (H.G.)

(KOTM) Kızılcahamam Otobüs Terminali Müdürü (Ali Demirhan) (A.D.)

(GYÜSYİM) Gümüşsoy Yerel Ürünler Satış Yeri İşletme Müdürü (Aynur Gümüşsoy) (A.G.)

(AKRİÇ) Ankara Konak Restoran İşletme Çalışanı (Zekai Demirbaş) (Z.D.)

(BKİS) Bizim Kasap İşletme Sahibi (Ali Vural) (A.V.)

(GHİS) Gül Hediyeçlik İşletme Sahibi (Burak Gökmen) (B.G.)

(İPOİÇ) İrkay Petrol Opet İşletme Çalışanı (Yusuf Cebeci) (Y.C.)

Araştırmanın bu bölümünde yerel esnafın söylemleri birlikte ele alınmıştır. Bunun nedeni, esnafın Kızılcahamam'da yerel sosyo-ekonomideki değişimi ilk gözlemleyen aktörlerden olmaları ve yapmış oldukları değerlendirmelerin aynı zamanda birer tespit niteliğini taşımasıdır.

- **Turistlerin İlçeye Geliş Zamanı**

Tablo 20: Turistlerin İlçeye Geliş Zamanı (09.08.2011).

İşletme Adı	Esnaf Adı	Turistlerin Ziyaret Zamanı
As Taksi Durağı	Hüseyin Gülşen	Haziran, Temmuz, Ağustos
Kızılcahamam Otobüs Terminali	Ali Demirhan	Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül
Gümüşsoy Yerel Ürünler Satış Yeri	Aynur Gümüşsoy	Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos
Ankara Konak Restoran	Zekai Demirbaş	Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim
Bizim Kasap	Ali Vural	Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül
Gül Hediyeelik	Burak Gökmen	Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim
İrkay Petrol Opet	Yusuf Cebeci	Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül

Kızılcahamam'ı ziyaretçi tercihlerine baktığımız zaman tablo 20'den de anlaşılacağı gibi ziyaretçi tercihinin daha çok okulların tatil olduğu yaz ayları döneminde olduğunu görmekteyiz.

- **Yerel Esnafa Turistlerin Sağladığı Katkılar**

(ATDİS) Hüseyin Gülşen (H.G.) Kızılcahamam'a gelen ziyaretçilerin çoğu mutlaka taksi hizmetinden yararlandığı için bunun ekonomik olarak katkısının önemini vurgulamıştır. Diğer yandan daha fazla insan tanıma fırsatı olduğunu ekonomik ve sosyal yönüne dikkat çekmiştir. (KOTM) Ali Demirhan (A.D.) bazlama gibi yöresel ürünlerin ön plana çıkartılması gerektiğini ve bu ürünü diğer turizm etkinlikleri ile birleştirildiği zaman ekonomik katkı sağlayabileceğini vurgulamıştır. (GYÜSYİM) Aynur

Gümüşsoy (A.G.) yöresel ürünlerin kalitesine önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ziyaretçilerin özellikle yöresel ürünleri tercih ettiğini ve bu yöresel ürünlerin kalitesi ile müşteri memnuniyetinin sağlanabileceğine vurgu yapmıştır. Zira ziyaretçilerin genellikle tavsiye üzerine tekrar geldiğini belirtmiştir. Esnafın ürün kalitesine yönelik hassasiyetinin olması müşteride güven duygusu oluşturduğunu belirtmiştir. Ancak güvenle gelen ziyaretçi esnafa ekonomik olarak katkı sağladığına ve sağlayacağına dikkat çekmiştir.(AKRİÇ) Zekai Demirbaş (Z.D.) ziyaretçi gelişleri ile ilçe tanıtımlarının daha fazla artacağını vurgulamıştır. İlçenin turizm gelirinden başka bir geliri olmadığına değinmiştir. (BKİS) Ali Vural (A.V.) ziyaretçilerin alışveriş yaparak ilçe esnafına katkı sağladığını belirtmiştir. (GHİS) Burak Gökmen (B.G.) ziyaretçilerin yerel ürünleri tercih ettikleri için ekonomik olarak fayda sağladığını vurgulamıştır. (İPOİÇ) Yusuf Cebeci (Y.C.) istihdamın artışına dikkat çekerek özellikle yazın daha fazla ziyaretçi geldiği için ilçede turistin istihdam artışı yarattığını aktarmıştır.

- **Yerel Esnafın İlçedeki Turizm Gelişimini Değerlendirmesi**

(ATDİS) Hüseyin Gülşen (H.G.) önceden Kızılcahamam'da sadece kaplıca turizminin olduğunu aktarmıştır. Şimdi ise turizmin çeşitlendirilmeye çalışıldığını dile getirmiştir. Özellikle jeopark turizmi gibi yönelimlerin artması halkın bu konuya ilişkin merakını artırmıştır. Halkın jeoturizm konusunda bilinçlenmeye başladığını belirtmiştir. Bütün bu gelişmelerin ziyaretçi sayılarında artış yarattığını vurgulamıştır. İlçede turizmden başka ekonomik alternatiflerinin olmadığını ayrıca turizmin ilçede yaşanan işsizliği büyük oranda azalttığını ifade etmiştir. (KOTM) Ali Demirhan (A.D.) büyük tesislerin yatırımlarından sonra Davos olabileceğini belirtmiştir. Kızılcahamam'ın sık sık siyasi partilere ev sahipliği yaptığını vurgulayarak üniversitelerin de açılması ile birlikte ilçenin daha da canlanacağını dile getirmiştir. (GYÜSYİM) Aynur Gümüşsoy (A.G.) Kızılcahamam'ın eskiden beri turistik bir ilçe olduğunu ve ilçenin önceki yıllarda özellikle hafta sonları daha fazla ziyaretçi çektiğini dile

getirmiştir. Ayrıca ilçede turizmin halkın bakış açısını değiştirdiğini ve geliştirdiğini vurgulamıştır. Özellikle kadınların değişime daha açık olduğunu belirtmiştir. Kızılcahamam'da eskiden kadın işletmeciler görülmediğini şimdi ise kadınların öz güvenli bir şekilde işletmelerde yerlerini aldıklarını ifade etmiştir. Kadınların olmadığı yerde başarının sağlanamayacağına dikkat çekmiştir. (AKRİÇ) Zekai Demirbaş (Z.D.) özellikle 15 yıl önce ziyaretçi sayısının daha çok olduğunu dile getirmiştir. Ziyaretçi sayısındaki artışın en önemli nedeni ise o yıllarda devletin kaplıca tedavi masraflarını karşılaması olduğunu açıklamıştır. (BKİS) Ali Vural (A.V.) ilçe turizminin eskiden daha yoğun ve ihtiyaca daha iyi cevap verdiğini ifade etmiştir. Önceki yıllarda ziyaretçilerin konaklama sorunlarına çözüm olarak yerel halkın evini ziyaretçilere açtığına dikkat çekmiştir. İlçede zaman içinde göçün arttığını dile getirdi. Ayrıca sulak arazilerin yetersizliği nedeni ile yerel ürünlerin daha az üretildiğini vurgulamıştır. Şimdilerde turizmin yine ilçede canlanmaya başladığını ve ilçenin turizmden başka alternatifi olmadığını dile getirmiştir. (GHİS) Burak Gökmen (B.G.) ilçe turizminin eskiye nazaran şimdi daha canlılık kazandığını ve istihdamı artırdığını belirtmiştir. Organik tarımın geliştirilmesi ve altyapının değiştirilerek çağa ayak uydurduğunu bu değişimlerde turizmin etkisini vurgulamıştır. (İPOİÇ) Yusuf Cebeci (Y.C.) ilçede düzenlenen sosyal etkinliklerin festival gibi artırılması sebebiyle farklı illerden gelen ziyaretçi sayısında ve ziyaretçi kalış sürelerinde artış yarattığını dile getirmiştir.

6.1.4. Otel Müdürleri ve Yerel Esnaf'la Yapılan Mülakatlarda Ortak Sorulan Sorulardan Elde Edilen Veriler

- Turizm ve kalkınma algıları
- Kızılcahamam'ın turistlerin beklentilerini karşılayabilme olanağı
- Turizmin geliştirilmesine yönelik önerileri

Tablo 21:Otel Müdürleri ve Yerel Esnafa Sorulan Ortak Sorular (09.08.2011).

Ortak Sorular	Verilen Cevaplar ve Kişi Sayısı
1. Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?	- İstihdam (1) - İstihdam Altyapı ve Üstyapı (2) - Altyapı ve üstyapı (1) - İstihdam ve kültürel gelişim (1) - Gelir artışı ve altyapı (2) - Gelir artışı (2) - Gelir artışı ve istihdam (2) - Gelir artışı ve kültürel gelişim (2)
2. Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?	-Fiziki şartlar yetersiz (2) -Hizmet kalitesi yetersiz (2) -Sosyal ve fiziki şartlar yetersiz (1) -Niteliksiz işgücü (1) -Hizmet kalitesi niteliksiz işgücü (3) -Yüksek fiyatlar (1) -Yöresel ürün çeşitliliği yetersiz (1) -Yeterli buluyor (2)
3. Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?	-Yatırımlar artırılmalı, turizm çeşitlendirilmeli, etkili tanıtım ve pazarlama (3) - Birimler arası koordineli çalışmalar yapılmalı ve Turizm çeşitlendirilmeli etkili tanıtım ve pazarlama yöntemleri kullanılmalı (3) -Tanıtım ve pazarlama yeterli olmalı, eğitim olanakları artırılmalı (2) -Eğitim olanakları artırılmalı, ürün kalitesi artırılmalı (2) -Tanıtım ve pazarlama yeterli olmalı, hizmet içi eğitimler artırılmalı halk eğitilmeli (3)

6.2. Kızılcahamam Kültür Sanat ve Su Festivali esnasında yapılan mülakatlara ilişkin veriler

Araştırmanın bu bölümünde Kızılcahamam Kültür Sanat ve Su Festivali'ni ziyaret edenlerden yaklaşık yirmi kişi ile yapılan mülakat neticesinde elde edilen Kızılcahamam'da turizmin yerel kalkınmaya katkı sağlaması konusundaki önerileri yer almaktadır.

Festival esnasında mülakat yapılan ziyaretçilere hangi şehirden geldiklerini öğrenmek amacıyla sorulan soru neticesinde alınan cevaplara göre katılımın çoğunluğunun Ankara'dan olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaklaşık % 50'si Ankara'dan gelen ve yerli halk iken Amasya, Bartın, Karabük ve Kastamonu gibi yakın çevre illerden de insanlar Kızılcahamam'a gelmektedir.

Mülakata katılanların Kızılcahamam'la ilgili genel olarak önerileri:

- Esnafın eğitilerek bilinçlendirilmesi,
- Konaklama ücretlerinin düşürülmesi,
- Kaplıcalarda hijyenine önem verilmesi
- İlçeye farklı alanlardan ulaşım konusunda imkanların geliştirilmesi,
- Festival alanında tuvalet eksiklerinin tamamlanması,
- Festival alanı ziyaretçi ağırlama çadırlarının kurulması,
- İlçeye ilişkin reklam ve tanıtımların artırılması,
- Yerel ürünlerdeki yüksek fiyat farkının giderilmesi,
- İlçede turizmin tüm yıla yayılması,
- İlçedeki yiyecek-içecek işletmelerinin gün içinde belirli bir saate kadar değil, daha uzun süre hizmet vermeleri,
- Festivalde yerel ürünlere daha fazla yer verilmesi ve
- Festivaldeki ürün çeşitliliğinin artırılması şeklinde sıralanmaktadır.

6.3. Sonuç

Araştırma kapsamında; Kızılcahamam'da mevcut turizm türlerinin yerel ekonomiye olan etkisi üzerine otel yöneticileri ve yerel esnafla mülakatlar yapılmış ve Festivale katılan ziyaretçilerle sözlü görüşmeler uygulanmıştır. Söz konusu mülakat ve sözlü görüşmelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle ortaya çıkan temel sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

Tesislerin oda sayıları, yatak kapasiteleri ve doluluk oranlarına bakıldığında, ilçede zaman içinde turizmden kaynaklanan bir hareketlilik görülmektedir. Fakat bu hareketlilik yerel ölçeğe yeterli düzeyde yayılmamıştır. Kızılcahamam'da turizm hareketliliği daha çok günübirlik düzeyde kalmıştır. Ankara'ya ve İstanbul'a yakınlığı nedeniyle konaklamanın tercih edilmediği görülmektedir.

Konaklama tesislerinin doluluk oranlarından, mevsimsel tercihlerin daha çok yaz aylarında olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda ilçe turizminin daha çok mevsimsel hareketlerden etkilendiği ve turizmin bütün bir yılı kapsamadığı düşünülmektedir. Bu durum tesislerin yurt içi ve yurt dışı pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinde de eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır.

Turist profili ve ziyaretçi geliş amaçlarına bakıldığında zaman yaş ve meslek bu noktada belirleyici olmuştur. Çalışan kesim eğitim, seminer, kongre vb. amaçlarla alanı ziyaret ederken, emekliler ise termalden yararlanmak için gelmektedirler.

Sporcular Kızılcahamam'ı daha çok temiz havası, doğası sebebiyle kamp için tercih etmektedirler. Kamu kurumları ve siyasi partiler eğitim, seminer, toplantı vb. etkinlikleri için Kızılcahamam'ı tercih etmektedirler. Ayrıca doğal güzellikleri ve temiz havasından yararlanmak amacı ile günübirlik rekreasyonel etkinlikler, ziyaretçileri Kızılcahamam'da Soğuksu

Milli Parkı ziyaret yerlerine çekmektedir. Bu etkinliklere ev sahipliği yapan Milli Park, içerdiği ziyaretçi merkeziyle turistlerin çevre koruma konusunda farkındalığının artmasını sağlamaktadır.

Kızılcahamam'da ziyaretçilerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Bu durumda Kızılcahamam'ın Ankara'ya yakın olduğu için termal turizminin dışındaki piknik benzeri etkinlikler için de tercih edildiği düşünülmektedir. Ancak ilçenin termal kaynakların bulunması öncelikli ziyaret nedeni olarak görülmektedir. Kızılcahamam'a ziyaretçilerin % 50'si termal, % 25'i temiz havası ve doğal güzellikleri için gelirken, % 25'i de ilçeyi festival nedeniyle ziyaret ettiklerini belirtmiştir. Ancak festival esnasında ziyaretçi gereksinimlerinin karşılanması konusunda aksaklıklar gözlenmiştir. Festival alanında ziyaretçi ağırlama çadırları ve tuvaletlerin bulunmayışı bunlar arasında sayılabilir. Ayrıca ilçe merkezinde de modern tuvaletlerin olmadığı mülakatlarda ve sözlü görüşmelerde vurgulanmıştır.

Kızılcahamam'a gelenlerin çoğunluğu Ankara'dan gelen ve yerli halk iken; Amasya, Bartın, Karabük ve Kastamonu gibi yakın çevre illerden de insanlar Kızılcahamam'ı tercih etmektedirler.

Kızılcahamam'a ilişkin gerek mülakatlar gerekse sözlü görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında; ilçede farklı ziyaretçi gruplarının ihtiyaçlarına yönelik parklar, alışveriş üniteleri, yiyecek-içecek üniteleri gibi birimlerin sayıca azlığı ve hizmet kalitesinin yetersiz olduğu görülmüştür. Ayrıca konaklama üniteleri ve turizmle ilgili diğer alanlarda nitelikli personel ihtiyacının karşılanamadığı ve bu konuda verilen eğitimlerin yetersiz olduğu görülmektedir.

Kızılcahamam'a termal turizm amaçlı gelen ziyaretçilerin otel dışında etkinliklere katılmaları da teşvik edilmemektedir. Bu anlamda;

- Deneyimli turist rehberler eşliğinde ilçe turizm değerlerine yönelik gezilerin planlanmamakta,

- İlçenin doğal güzellikleri ile gelenek ve görenekleri tanıtılmamakta,
- Kızılcahamam Milli Parkı, Jeositler ve diğer turistik alanlar gezilmemekte,
- Yerel halktan alışverişler yapılmamakta ve
- Oteller, ilçeye bu amaçlarla ziyaretçi taşıyabilecek bir servis aracı bulundurmamaktadır.

Söz konusu tüm bu etmenler, ilçe turizminin çeşitlendirilmesi açısından sınırlayıcı rol oynamaktadır.

İlçede bulunan turizm işletmelerinin büyük çoğunluğu personel ihtiyacını yerel halktan karşılamaktadır. Bu durum ilçede istihdam olanağını artırmıştır. Yıllarca göç vermiş olan Kızılcahamam, turizmin özellikle gençlere sağladığı istihdam olanağı nedeniyle genç nüfusun bir kısmının ilçede kalmasını sağlamıştır.

Araştırmada alınan cevaplara ve elde edilen bazı verilere göre; Kızılcahamam turizmi önceden termal turizm ve günübirlik rekreasyonel aktiviteler şeklinde hizmet verirken, son yıllarda ziyaretçilerin ilçe turizmine yönelik algıları değişmeye başlamış ve alternatif turizm değerleri önem kazanmaya başlamıştır. Bu anlamda son yıllarda ekoturizm, jeoturizm, inanç turizmi, kültür turizmi gibi çeşitlilikler söz konusu olmuştur. Bunların yanı sıra ilçede, siyasi partilerin toplantıları, kongreler ve spor kulüplerinin kampları olmaktadır. Dolayısı ile ilçe turizmi ziyaretçilere çok sayıda seçenekler sunabilecek bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak ilçede mevcut bu kaynakların her biri henüz turistik ürüne dönüştürülememiştir.

Yerel esnafla yapılan mülakatlardan elde edilen verilere göre; turizm işletmeleri ilçede üretilen yöresel ürünlerin üretim kapasitesinin yetersiz ve ürün fiyatlarının yüksek olması nedeni ile işletmelerinde ihtiyaç duydukları gıda ürünlerini dışarıdan temin etmektedir. Bu durumun ilçede yerel esnafının

dışarıdan gelen ürünlerle rekabet edebilme olanağını büyük ölçüde azaltmış olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla ilçede yerel esnaf, turizm işletmelerinden direkt bir ekonomik bir kazanç sağlayamamaktadır. Ayrıca festivalde bulunan satış stantları içinde yerel ürünlerin ürün çeşitliliği ziyaretçiler tarafından yetersiz görülmektedir.

Yapılan araştırmada mülakat yapılan otel müdürleri ve yerel esnaf Kızılcahamam'da üniversiteye ihtiyaç duyulduğunu ve ilçe turizmi için üniversitelerin önemini vurgulamıştır. Mülakatlarda yerel halkın, esnafın ve turistin turizm konusunda bilinçlendirilmesinin önemli olduğu dile getirilmiştir. Kızılcahamam'a üniversitelerin gelmesi ile beraber turizmde nitelikli personel ihtiyacı karşılanmış olacağından nitelikli personelle servis kalitesi artırılarak müşteri memnuniyeti daha kolay sağlanabilecektir. Ayrıca üniversitelerin kurulmasıyla birlikte yerleşik nüfusta bir hareketlilik görülebilecektir. Genç nüfus ihtiyacını yerel esnaftan karşılayacağı için ilçe ekonomisine katkı sağlayacaktır. Eğitim öğretim olanaklarının artırılması aynı zamanda öğrenci ve yerel halk arasında olumlu yönde kültürel bir etkileşim yaratacaktır.

Kızılcahamam halkı gelişmelere açık ve turizme karşı ilgili görülmektedir. Araştırmaya göre yerel esnaf ve yerel halk, yerel yönetimlerin çabaları ile ilçe turizminin geliştirilmesi konusunda bilinçlendirilmekte ve eğitimler almaktadır. Ancak bu eğitimlerin yetersiz olduğu görülmektedir. Termal turizm için gelen ziyaretçilerin de termal turizm ve kaplıcalar konusunda bilinçsiz olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaretçilerin birçoğu bu tesislerden sadece hamam kültürü amaçlı yararlanmaktadırlar. Bu anlamda gerek yerel halkın gerekse turistik işletme çalışan ve ziyaretçilerinin termal turizmin ülkemiz için önemi ve ziyaretçilere sunduğu faydalar konusunda eğitimi ve bilinçlendirilmesi oldukça önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm yerel ekonomik kalkınmayı harekete geçiren sektörlerden biridir. Turizm sektörü hızlı gelişme gösteren sosyo-ekonomik olgu olma özelliğini sürdüren bir sektör olarak bu özelliğini korumaktadır. Zira turizmin geliştiği bir ekonomide, bunun etkileri hem ekonomik hem de sosyal alanlarda kendini hissettirmektedir. Sektördeki canlılık inşaat, yiyecek-içecek, eğlence, taşımacılık vb. altyapı ve üstyapı yatırımlarının arttırılmasında ve en önemlisi de istihdam olanakları yaratılarak işsizlik probleminin azaltılmasında önemli etkilere sahiptir. Emek yoğun sektör olması nedeniyle teknolojik ilerlemeler sektörde çalışan iş gücünü fazla etkilememektedir. Ayrıca turizm kadın istihdamını en çok artıran sektörlerden biridir.

Türkiye, turizm sektörü bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı ve turizm gelirleri henüz istenilen düzeyde gelişmemiştir. Bunun en önemli nedenlerinden biri sürdürülebilir bir turizm planlamasının olmayışdır. Oysa ki turizm, Türkiye için toplumsal refah ve kalkınma bakımından önemli bir sektördür.

Turistik bir destinasyonun başarısını etkileyen en önemli unsurlar, doğru konumlama, uygun ve çekici bir imaj ile yaratılan güçlü bir markadır. Destinasyon markası, belirli bir imajın turistlere iletilmesinde ve destinasyonun konumlanmasında anahtar rolde olan etkili ve popüler bir araçtır. Destinasyonların markalaşmasının temelinde kaliteli ve yüksek hizmet performansına dair sözler ve bu sözlerin yerine getirilmesi yer almaktadır (Güneş, 2011:50).

Her destinasyon kendi içinde benzersiz olma özelliği taşımaktadır; ancak bu benzerliğin farkında olarak ve değerini bilerek turizmin gelişimi ve planlanmasını gerçekleştirmek önemlidir. Bir destinasyonun benzersizliği turizmin gelişimine öncülük ederken aynı zamanda turizmde bir destinasyonun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla turizmin sağladığı yararların farkında olan destinasyon yönetim örgütleri sahip olduğu kaynakları turizm çekicilikleri çerçevesinde yönetmek ve pazarlamak için girişimlerde bulunmaktadır. Turizmin gelişimi için altyapı ve üstyapı yatırımları gerekli olmakla birlikte; gelişen turizm hareketleri de yatırımcılarının turizmin geleceğini tehlikeye atmadan sürdürebilirlik

çerçevesinde gerçekleştirilmesi ve destinasyonun benzerlik unsurlarını koruması önemlidir. Kısa vadeli çıkarlar doğrultusunda geliştirilen bir destinasyonun turizmden elde edeceği yararlar da sınırlı ve kısa süreli olmaktadır (Özdemir, 2008:3).

Türkiye’de gelişme olgusu bölgeler arasında eşit bir dağılım göstermemektedir. Doğal ve beşeri kaynakların mekanlar arası dağılımda oluşan dengesizlikler, kalkınma çabalarını sekteye uğratmaktadır. Bunun sonucunda da bölgede iç ve bölgeler arası gelişmişlik farkları tezahürü söz konusu olmaktadır. Turizm bölgeler arası gelişmişlik düzeyinde dengesiz dağılımı azami düzeye çekebilen bir sektördür. Bu bağlamda araştırma konusuna yönelik kalkınma olgusu ele alındığında Kızılcahamam turizminin Ankara’nın turizm hareketinden bağımsız olacağı düşünülemez. Ankara’da turizmin hangi noktada olduğunun anlaşılabilmesi için de Ankara turizmine yönelik bazı istatistikî verilere bakılması faydalı olacaktır.

Ankara Kalkınma Ajansı (2011:121) verilerine göre: 2009 yılında Türkiye’ye hava yolu ile gelen yabancıların sadece %2’si Ankara’dan giriş-çıkış yapmıştır. Aynı yıl hava yolu ile yurtdışında yaşayan vatandaşların %74’ü İstanbul’dan, %6,78’i Antalya’dan ve %6,73’ü Ankara’dan giriş yaptığı görülmektedir. Ankara’da turizm işletme ve belediye belgeli konaklama tesislerinde doluluk oranlarına baktığımız zaman bu oran 2009 yılında %50 olarak gerçekleşmiştir. Bakanlık turizm işletme belgesi almış olan tesislere gelen yerli ve yabancı turistlerin toplamı 26,5 milyon kişi olmuş bunların 1,5 milyonu Ankara’da 19.500 yatak kapasiteli 146 tesiste yaklaşık 2,4 milyon geceleme yapmıştır.

Bu veriler başkent Ankara’nın turizm gelirinden aldığı pay açısından oldukça düşündürücüdür. Bunun artırılabilmesi için öncelikle başkent Ankara’nın sahip olduğu turistik değerlere yönelik, bütüncül bir bakış açısına sahip sürdürülebilir turizm planlamasının olması gereklidir. İlgili kurum ve kuruluşların bu yöndeki çabaları ve belirledikleri hedefler, Ankara turizminin gelecekteki yerini şimdiden belirleyecektir.

Ankara Kalkınma Ajansı Ankara’da turizmin geliştirilmesine yönelik bazı hedefler belirlemiştir. Dört mevsim gerçekleştirilebilir turizm

faaliyetleriyle turizmde rekabet gücünü artırmak amaçlanmaktadır. Bu hedefler:

- 1- Turizmin geliştirilmesine yönelik tanıtım çalışmaları etkin bir şekilde yapılacaktır.
- 2- Medikal ve termal turizm faaliyetleri desteklenerek sağlık turizmi geliştirilecektir.
- 3- Uluslararası standartlarda tesisler yapılarak kongre ve fuar turizmi imkanları arttırılacaktır.
- 4- Doğayı, tarımı, kültürü ve eko turizmi esas alan kırsal turizm geliştirilecektir.
- 5- Sosyal ve kültürel mekanlar turistlerin beklentilerini karşılayacak çeşitliliğe ve kaliteye kavuşturulacaktır.
- 6- Şehir merkezi ve tarihi mekanlar ile toplu taşıma araçları “turist dostu” hale getirilecektir (Ankara Kalkınma Ajansı, 2011:121).

Diğer yandan Kızılcahamam’da turizmin geliştirilmesi konusunda kurum ve kuruluşların çabaları söz konusudur: Ankara Ticaret Odası (ATO) başkanından alınan bilgilere göre; Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara Ticaret Odası ve Ankara Valiliği, Ankara’nın turizminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmakta ve bu çalışmalara önem vermektedirler. Ankara Ticaret Odası Başkanı, bununla ilgili olarak bundan sonraki süreçte dünyada düzenlenen bazı fuarlarda Ankara’nın ilçe belediyelerinin de yer alacağını bu ilçelerin içinde Kızılcahamam belediyesinin de bulunduğunu söylemiştir. Söz konusu fuarlara belediyelerin katılımına finansal yönden de destek olduklarını paylaşmıştır. Bu fuarlardan, ATO Başkanı, Ankara’nın şu ana kadar hiç katılmadığı ve Dünyanın en büyük fuarlarından olan Berlin ve Moskova turizm fuarı ile Fransa’da 16.11.2011 tarihinde düzenlenen “mapic” Dünya şehircilik arazi ve emlak geliştirme fuarına Ankara’nın bazı ilçe belediyelerinin katılımı konusunda finansal destek sağlayacaklarını belirtilmiştir (Bezci, 29 Ekim 2011).

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı (ABBB) ile yapılan yazışmadan edinilen bilgilere göre; Ankara’nın bir bütün olarak ele alındığı ve turizm potansiyeli olan tüm ilçelerini kapsayan çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda; Kızılcahamam, Haymana, Çubuk, Çamlıdere, Gündül, Ayaş ve Beypazarı ilçeleri, Büyükşehir Belediyesi’nin altyapı desteğiyle termal turizme kazandırılacaktır. Ankara böylece Termal Turizmin merkezi haline gelecektir. ABBB, Merkez ölçekli değil, tüm ilçeleri de kapsayacak ölçekte planlamalarının sürdürüldüğünü ve önceliklerinin ise turizm olacağı

vurgulanmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesinin Merkezi yönetimi tarafından alınan ortak Planlama ve düşünceler doğrultusunda; sıcak su kaynaklarının dünya standartlarında sağlık merkezlerine dönüştürülmesinden, temiz ve doğal içme suyu kaynaklarının daha etkin pazarlanmasına kadar pek çok konuda çalışmaların planlandığı vurgulanmıştır (Gökçek, 16 Aralık 2011).

Ayrıca, Ankara Turizm Tanıtma Konseyi tarafından yapılan çalışmalar neticesinde 2012 yılı itibariyle Ankara Turizm Planı ön çalışması ortaya konmuştur. Bu kapsamda Ankara'da turizmin çeşitlendirilmesi önerileri içinde;

Termal-Medikal ve Sağlık turizmi de yer almaktadır. Çalışmada Ankara'nın Ayaş, Beypazarı, Çubuk, Gündül, Haymana, Kızılcahamam ve Polatlı ilçelerinin termal kaynaklar bakımından oldukça zengin olduğu belirtilmektedir. Ardından yatırımların doğru yönlendirilmesi halinde bu ilçelerin sağlık ve termal turizmde öne çıkacakları ve turizm gelirlerinin artarak yeni istihdam olanakların yaratılacağı vurgulanmaktadır. Çalışmalar bağlamında termal tesislerde yatak sayısı artırılmalı ve fizyoterapist personel ile desteklenmeli denmektedir (Ankara Turizm ve Tanıtma Konseyi, 2011: 13).

Söz konusu Turizm planında yer alan faaliyetlerin 2012 yılı içerisinde gerçekleştirilmeye başlanacağı da ifade edilmektedir.

İlçede turizmin geliştirilmesine yönelik yerel girişimler de sevindiricidir. Bu kapsamda Ankara Kalkınma Ajansının (2011) teklif çağrısı kapsamında desteklemeye başladığı bazı projeler şunlardır:

- Proje Adı: Jeoturizm (Kızılcahamam Kaymakamlığı)
- Proje Adı: Kızılcahamam'da Yöresel Ürünlerin Üretim Kapasitesinin Artırılarak Turizme Kazandırılması (Kızılcahamam Bulak Köyü Sosyal Yardımlaşma Kalkınma ve Güzelleştirme Derneği)
- Proje Adı: Kızılcahamam Bölgesinde Sağlık Turizmi, İnanç ve Doğa Turizminin Geliştirilmesinde Gençlerin ve Yerel Esnafın Rolü (Kızılcahamam ve Çamlıdere Sanayici ve İşadamları Derneği)

Kızılcahamam belediyesinin de ilçe turizminin geliştirilmesi konusunda yurt içi ve yurt dışında gayretleri söz konusudur. Kızılcahamam belediye başkanı ile yapılan görüşmede aktarılan bilgilere göre, yabancı ülkelerden bazı ülkelerle kardeş belediye çalışmaları sürdürülmektedir. Kızılcahamam

ilçesinin, Almanya’da bir kardeş belediyesi bulunmaktadır. Belediye Başkanı, kendilerinin bunlardan kendi yapısına uygun ve geçim kaynakları benzer olan belediyelerle iş birliği yapmaya devam edeceğini vurgulamıştır. Ayrıca ilçe turizminin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi konusunda da ilçenin zenginliklerini harekete geçirerek rekreasyona yönelik proje çalışmalarını en kısa zamanda uygulamaya başlamak istediklerini belirtmiştir (Ünal, 22 Aralık 2011).

Türkiye’deki termal kaynaklar; potansiyel açısından dünyada ilk 7 ülke arasında, Avrupa’da ise ilk sırada yer almaktadır. 46 ilde 190 civarında kaplıca tesisi bulunan ülkemizin termal suları, hem debi ve sıcaklıkları hem de çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikleri ile Avrupa’daki termal sulardan daha üstün nitelikler taşımaktadır. Ancak sahip olduğumuz bu değeri termal turizm alanında kullanma konusunda aynı başarıyı gösterdiğimiz söylenemez. Termal tesislerimizin toplam yatak sayısı hem çok düşüktür hem de büyük bir bölümü modern bir yapıya sahip değildir (Çetin, 2011:881).

Oysa turizmin çeşitlendirilmesi ve tüm yıla yayılabilmesi açısından termal turizm olanakları değerlendirilmelidir. Türkiye’de ancak bu koşullar sağlanabildiği takdirde, dünyada giderek artan sağlık ve termal turizmi eğilimden önemli bir pay alınabilmesi mümkün olacaktır.

Bu anlamda Almanya, Macaristan, Japonya, Fransa, İsrail gibi ülkelerde olduğu gibi; sosyal güvenlik sistemlerinin desteği ile sağlık ve termal turizmi, kitlelere hizmet veren sosyal bir yaklaşımı içinde ele alınmalıdır. Yanı sıra tüm dünyada Türkiye’nin termal zenginlikleri ve tesislerini tanıtan etkili pazarlama stratejileri geliştirilmelidir.

Günümüzde termal turizmi denilince ilk akla gelen illerden birisi Afyonkarahisar olmuştur. Afyonkarahisar; hem kaplıca sayısı hem de sularının yüksek derecede olması nedeniyle tercih edilmektedir. Kaplıcaların şehir merkezine yakın olması ve kaplıcaların etrafında bulunan turistik tesislerin fazlalığı diğer tercih nedenleri arasındadır. Sağlık turizmi yönünden oldukça şanslı olan Afyonkarahisar’da 5 tane kaplıca bulunmakta olup, tümü Turizm Bakanlığı tarafından “Turizm Merkezi” ilan edilmiştir. Türkiye genelinde “Pilot Bölge” seçilerek altyapı çalışmalarına hız verilmiştir. “Geleceğin Termal Başkenti” olarak nitelendirilmektedir. Afyonkarahisar’ın turizm potansiyelinin dört temel ayağı bulunmaktadır. Bunlar; termale dayalı sağlık ve dinlenme turizmi, kültür turizmi, eko turizm ve alışveriş turizmi biçiminde sınıflandırılabilir (Taktak ve Demir, 2010:22).

Ankara'nın termal kaynakları bakımından zengin ilçelerinden biri olan Kızılcahamam ilçesinin termal turizminin ise, Afyon ile kıyaslandığında aynı ölçüde gelişim göstermediği görülmektedir. Kızılcahamam ilçesi her şeyden önce Ankara'ya yakınlığı nedeniyle konaklama bakımından tercih edilmemekte, daha çok günübirlik ziyaretçi ağırlamaktadır. İlçe jeotermal kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına yönelik geleneksel kaplıca kullanımından farklı bir anlayış geliştirememiştir. Bunda; termal tesislerde verilen hizmetin kalitesinin yetersiz oluşu, turizm işletmelerinde istihdam edilecek deneyimli eleman sıkıntısı ile yetersiz tanıtım ve pazarlama gibi konular olmuştur. Kızılcahamam ilçesinde termal turizmin yanı sıra doğa turizmi, inanç turizmi, jeoturizm, spor turizmi ve kültür turizmi gibi alternatif turizm olanakları da mevcuttur. Ancak bunların da henüz yeterince geliştirilmesi mümkün olmamıştır. Kızılcahamam'ın turizm master planının henüz tamamlanmamış olması da sayılan tüm bu aksaklıkların en önemli nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tez çalışması kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda; Kızılcahamam'da turizmin yerel kalkınmaya etkisinin artırılabilmesine yönelik öneriler şu başlıklar altında ele alınabilir:

Konaklama ünitelerinde hizmet kalitesinin artırılması: Hizmet kalitesinin artırılması ve turist ilişkilerinin geliştirilmesinde, çalışanların hizmet içi eğitimi oldukça önemlidir. Turistlerin konaklama ünitelerinden memnun ayrılmaları, işletmenin varlığını sürdürebilirliği ve diğer işletmelerle rekabet edebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Mülakatlar ve sözlü görüşmelerden elde edilen bilgilere göre ilçede bulunan konaklama tesislerinde nitelikli personel ihtiyaçları karşılanamamakta ve bu durum İlçe turizmini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca ilçede bulunan konaklama tesislerinin konaklama ücretlerinin yüksek olduğu ve düşürülmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Konaklama imkanlarının çeşitlendirilmesi, turistlere farklı ekonomik seçeneklerde değişik alternatiflerin sunulması, İlçe turizminin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Kızılcahamam'da konaklama işletmelerinde hizmet kalitesinin artırılması için yapılması gereken diğer bir uygulama da konaklama paketi dahilinde turistlere ilçede bulunan turistik değerleri gösterebilmek amacıyla gezilerin düzenlenmesidir.

Araştırmada gözlemlenen diğer önemli bir konu ise, konaklama işletmeleri yöneticilerinin tamamının erkek olmasıdır. Oysa, konaklama işletmelerinde kadın yöneticilerin de yer alması hizmet kalitesi konusuna farklı bir bakış açısının entegre edilmesinde faydalı olacaktır.

Yiyecek-içecek işletmelerinde hizmet kalitesinin artırılması:

Müşterilerin en çok önem verdikleri konulardan birisi temizlik ve hijyendir. Özellikle de servis araç ve gereçlerinin, bulunulan mekanların, personelin ve kullanılan malzemelerin temizliği ve hijyeni müşteri memnuniyeti açısından oldukça önemlidir. Yiyecek-içecek işletmelerinde hizmet kalitesinin artırılabilmesi için diğer işletmelerde olduğu gibi çalışan personelin eğitimi de önem arz etmektedir. Ayrıca otel dışında turistlerin gidebileceği farklı seçenekler sunan kafe ve restoran tarzı yiyecek içecek işletmeleri ziyaretçi beklentilerini karşılayabilmelidir. Yiyecek-içecek işletmeleri akşam erken kapanmamalı çalışma saatlerini düzenlemelidir.

“Turizm sektöründe ilerleme sağlanabilmesi; değişen turist eğilimlerinin iyi yorumlanması ve talebe uygun hizmet ortaya konulması sayesinde mümkün olabilecektir” (Güneş, 2011: 20). Konuya ilişkin beklentiler gerek mülakatlarda, gerekse festivalde yapılan sözlü görüşmelerde dile getirilmiştir.

Yöresel ürünler sunan yiyecek-içecek işletmelerinin hizmete

açılması: Kızılcahamam'da mevcut yöresel ürün sunan yiyecek-içecek işletmelerinin çeşitlendirilmesi ilçe turizminin gelişimi bakımından önemlidir. Kızılcahamam'da yöresel ürünler, yöreye özgü ambalajlarıyla hijyenik koşullarda turistlere sunulmalı ve turizme kazandırılmalıdır. Kızılcahamam'da

hizmet veren otel işletmeleri de özel sertifikalı ev yapımı ürünlerin kullanımını tercih edebilir. Reçel, bazlama, gözleme, yufka, ev yapımı çorbalar, jeotermal suyla kurutulmuş sebze ve meyveler açılacak bu işletmelerde turistlerin beğenisine sunulacak ilçe ekonomisine katkı sağlanabilir.

Termal turizm amaçlı gelen turistlerin ilçe ile bağının kuvvetlendirilmesi: İlçede sosyalleşmeyi sağlayan kamusal alanların artırılması (açık ve yeşil alanlar, sinema, sanat evleri, tiyatro vd.) sayesinde termal tesislere gelen turistlerin otel dışına çıkması ve ilçe ile bağlarının kuvvetlendirilmesi sağlanabilir. Bu sayede, turistler ihtiyaçlarının bir kısmını otel dışından karşılayabilecek ve turizmin yerel ekonomiye etkisi artırılacaktır.

İlçeye özgü ürünlerin (yiyecek-içecek ve el sanatları) kaliteli turistik ürüne dönüştürülerek satılması: Turizmde yerel kalkınmadan bahsedilebilmesi için yerel ürün ve hizmetlerin kullanımı oldukça önemlidir. Bu nedenle sertifikalı, yöreye özgü ürünler üretilmeli ve otellerle birlikte bu ürünlere yönelik pazarlama stratejileri geliştirilmelidir. Bu sayede ayrıca unutulmaya yüz tutmuş yöresel el sanatları da birer turistik ürüne dönüştürülüp gelecek nesillere aktarılabilir. İlçede yöresel ürünlerde fiyat aralığının da belirlenmesi gerekmektedir. Bu ürünler için ilçe içinde satış noktaları da belirlenebilir. Bu ürünlerin ilçede üretilmesi ve kaliteli birer turistik ürün olarak satışa sunulmaları sayesinde turizm yerel istihdamın artışını da olumlu yönde etkileyecektir. Eğitim ve bilinçlendirme bu konuda da kaliteli hizmet verilebilmesinin ana unsuru olmalıdır. Yerel esnaf, gıda ürünlerinin ambalajı, temizliği, hijyeni turist beklentileri ve sürdürülebilir turizm gelişimi gibi konularda bilinçlendirilmelidir.

Kültür, bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütünüdür. Kızılcahamam ilçesinin yöresel mutfağı, kültür turizmi ile ilişkilendirilmelidir. Turizmin kültürel yönünün ele alınması, hem turistler hem de yerel halk açısından oldukça

önemlidir. Bunun en güzel örneğini Ankara'nın bir ilçesi olan Beypazarı'nda görmekteyiz. Beypazarı'nda olduğu gibi kültür turizmine yerel halkın, katılımı teşvik edilmelidir.

Turizmin çeşitlendirilmesi ve tüm yıla yayılması: Başkent Ankara, nüfus bakımından İstanbul'dan sonra ikinci büyük şehrimizdir. Büyükşehirlerde yaşayan insanlar yoğun çalışma hayatı ve şehrin gürültülü ortamlarından doğal alanlara kısa sürede olsa uzaklaşarak doğaya olan özlemlerini gidermeye çalışmaktadırlar. Bu kapsamda Ankara'ya 80 km. uzaklıkta yer alan Kızılcahamam ilçesi sahip olduğu alternatif turizm kaynak değerleri ile her yaş grubundan bireylere turizm olanaklarını sunabilen ve tercih edilen alanlardan birisidir. Kızılcahamam turizmi özellikle yaz aylarında daha yoğun olduğu için işgücüne katılım yaz aylarında daha fazla görülmektedir. Bu süre içinde de yoğun turist baskısı diye bilinen birçok çevresel, sosyo-kültürel sorunlara yol açarak ekonomik beklentiler gerçekleşmemektedir. Halbuki Kızılcahamam'da termal su, dağ, yayla, orman, doğal güzellikler, temiz içme suyu zenginlikleri ile yerel kültür göz önüne alındığında, buralarda turizm çeşitlendirilerek hemen her mevsim yapılabilmesinin son derece olanaklı olduğu görülmektedir. Kızılcahamam'ın mevcut turizm değerleri kaplıca ve termal turizm, inanç turizmi, spor turizmi, günübirlik rekreasyonel aktiviteler, festival turizmi, kongre turizmi, yayla ve dağ turizmi, ekoturizm, kuş gözlemciliği, endemik bitki gözlemciliği, foto safari, trekking, kültür turizmi ve jeoturizm için potansiyel ortaya koymaktadır. Bu turizm türlerinden öncelikli ele alınabileceklerin gelişimi konusunda özel sektör, kamu kuruluşları ve diğer tüm ilgi gruplarının işbirliği esastır.

Kaplıca ve termal turizminin geliştirilmesi için, her mevsim Ankara'ya gelen farklı yaşlardaki turistleri ilçeye çekebilmek amacıyla Ankara'da bulunan otellerle de işbirliği yapılmalıdır. Ankara'da bulunan otellerin ve ilçelerde bulunan otellerin iş birliği sayesinde hem Ankara'da hem de ilçelerde mevcut olan alternatif turizm potansiyeli açısından da bir fırsata dönüştürülmelidir.

İlçenin sahip olduğu inanç turizmi kaynaklarının değerlendirmesi önemlidir.

Spor organizasyonlarının artırılması için altyapı ve üstyapı olanaklarının iyileştirilmesi spor turizminin ilçede sürdürülebilirliği bağlamında önem arz etmektedir.

Günübirlik rekreasyonel aktiviteleri ilçe turizmine genç nüfusun daha fazla katılımını sağlamak için çeşitli etkinlikler düzenlenebilir.

Festival alanında ziyaretçilere uygulanan anketlerden elde edilen bulgulara göre ziyaretçiler festival satış stantlarındaki ürün çeşidinin ve niteliğinin yetersizliğini vurgulamıştır. Festival organizasyonları turist beklentileri karşılayacak şekilde daha planlı yapılmalı ve turist geceleme sayısını artıracak şekilde geliştirilmelidir. Ayrıca festival satış stantlarında yerel ürün çeşitliliği ve ürün niteliği artırılmalıdır.

Kongre organizasyonlarına da uygunluk sağlayacak şekilde tesislerin altyapılarının geliştirilmesi gerekmektedir. Sahip olunan potansiyel değerlendirilmeli, tanıtım ve pazarlama açısından teknik ve finansal destek sağlanmalı ve kongre turizmine yönelik iyi bir planlama gerçekleştirilmelidir.

Yayla ve dağ turizmi ilçe turizmine turistik ürün olarak kazandırılmalıdır.

Bölgede bulunan nesli tükenmekte bir kuş türü olan “karaakbaba” ilçe turizmi için çekici bir unsurdur. Kızılcahamam kuşların geçiş güzergâhında olması sebebiyle özel ilgi gruplarına kuş gözlemciliği organizasyonları yapılabilir.

Kızılcahamam genelinde “Yaban” hayatının fauna ve floranın yüzey araştırması ve envanterinin ortaya çıkarılması önerilmektedir.

Kültür turizmi olarak ilçenin kültürel zenginliklerini turistlere sergileyebilmesi ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarabilmesi ilçe turizmi bakımından oldukça önemlidir. Kültür turizmi yörede gençlerin ve kadınların turizme katkı sağlayabilmesi için önemli rol oynamaktadır. Zira ilçe turizmine katkı sağlayacak olan kültür turizmi sayesinde özellikle de kadınların turizme katılımı sağlanarak ilçe turizminin geliştirilmesi noktasında kadınlar etkin rol alabilirler.

Kızılcahamam'ın değerlendirmesi gereken potansiyellerinden birisi de jeoturizmdir. Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı Ankara Valiliği öncülüğünde kurulmaya çalışılan, ülkemizin ilk yarı resmi jeolojik koruma, jeoturizm ve doğa eğitim alanıdır. Jeolojik çeşitlilik nedeniyle görülmeye değer özgün niteliği bulunan çok sayıda yer bulunmaktadır. Jeopark ünitelerinde araştırmacıların ve öğrencilerin hizmetine sunulabilecek uygulamalı eğitim alanları oluşturulabilir.

Kızılcahamam'ın dingin yeşil doğası, temiz havası ve su kaynaklarının zenginliği kişilere rehabilitasyon hizmeti verebileceğinden yörede bir otizm merkezi hizmete açılabilir.

Söz konusu alternatif turizm türlerini artırmak mümkündür. Özetle; İlçenin mevcut turizm potansiyeli iyileştirilmeli, alternatif turizm çeşitlerinin planlamaları yapılarak birer turistik ürüne dönüştürülmelidir. Bu planlamalar yapılırken, Kızılcahamam turizminin geliştirilmesi sürecine STK'lar, üniversiteler, konaklama işletmeleri, seyahat işletmeleri, yerel esnaf, yerel halk, yerel yönetimler kısacası tüm aktörlerin sürece dahil edilmesi, ilçe turizminin geliştirilerek tüm yıla yayılması bakımından son derece önemlidir.

Eğitim ve bilinçlendirme: Turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasındaki en önemli unsurlardan biri, yerel halkın da dahil olduğu tüm ilgi gruplarının kaynak koruma ve sürdürülebilir kullanım konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğidir. Festival esnasında ve yapılan mülakatlarda

esnafın eğitilmesi konusunda görüş bildirilmiştir. Kaynak koruma konusunda farkındalığın sağlanması ve toplum desteğinin alınmasının yanı sıra turistik işletmelerde hizmet kalitesinin sürekliliğinin sağlanabilmesi için bu konulardaki eğitimin de sürekli olması gerektiği unutulmamalıdır.

Kızılcahamam kadınlarının ve gençlerin turizm gelişimine dahil olmaları yönünde teşvik edilmeleri: Bir yerde turizm sayesinde yerel kalkınmadan bahsedilebilmesi için, yerel istihdamın artırılması da oldukça önemlidir. Yapılan araştırmada Kızılcahamam'da yerel işletmelerde kadınların çalışan oranları oldukça yetersiz görülmüştür. Yerel esnaf ile yapılan mülakatlarda da konuya ilişkin kadınları teşvik çalışmalarının yapılması gerektiği vurgulanmıştır. İlçe yerel işletmelerinde çalışan kadınların bir araya gelerek, özellikle yerelde turizmin ortak sorunlarının çözümü için kooperatifleşmeleri ilçe turizminin gelişimi açısından önerilmektedir. Ayrıca Kızılcahamam turizminin geliştirilmesi ve daha iyi noktalara taşınabilmesi için turizm sektöründe ve yerel ticari işletmelerde çalışan gençlerin oranlarının artırılması ve turizmin gelişimine dahil edilmesi önerilmektedir.

Bunun en güzel örneğini Ankara'nın bir başka turistik ilçesi olan ve Kızılcahamam'ın yanı başında yer alan Beypazarı'nda yaşanmıştır. Bir hanıma mesleki eğitimin verilmesi ile başlatılan süreçte yerel yönetim başından sonuna takip ederek iyi bir yönetim şekli sergilemiştir. Kız Meslek Lisesinde el sanatlarına yönelik ücretsiz eğitimler verilerek işe başlanmıştır. Daha sonra da yöresel yemekler sunan işletmelerin açılması ile bu işletmelere dolma, baklava gibi yiyecekleri yöredeki kadınlara kendi evlerinde yapma ve bu işletmelere satış yapabilme imkanı tanınmıştır. Bu işletmelerde de yöredeki gençlerin istihdamı sağlanmıştır. Dolayısıyla başarılı bir örnek söz konusu olunca bu durum diğer kadınlarda öz güven duygusu oluşturmuş ve devamı gelmiştir. Bunun devamında da istisnasız bütün hanımlara ücretsiz birer satış tezgâhı, birer tartı aleti vb. malzemeler verilmiş. Ayrıca satışa çıkartılacak olan ürünlerin hijyen ve ambalajına yönelik eğitim destekleri de verilmiştir (Yavaş, 13 Aralık 2011). Bu süreçten sonra da

Beypazarı turizmini ağırlıklı olarak kadınlar yönetir hale gelmiştir. Beypazarı turizminin gelişim evresinde kadınlar ve gençler etkin rol almıştır. Kızılcahamam'da yerel yönetim bu örnekten yola çıkarak ilçede turizmin geliştirilmesi yönünde benzer adımlar atabilir.

Tanıtım ve pazarlama: Etkili tanıtım ve pazarlama faaliyetleri öncelikle Ankara bağlamında ele alınmalıdır. Devamında da ilgili kurum ve kuruluşlar bütün ilçeleri kapsayan mevcut turizm potansiyelini harekete geçirerek adımlar atabilmelidir. Ulusal ve uluslararası ölçekte tanıtım ve pazarlama faaliyetleri artırılmalı ve bu çalışmalar devlet tarafından desteklenmelidir. Ankara'da ziyaretçi geceleme sayısının artırılması için öncelikle yapılması gereken oteller birbirleri ile olan koordinasyonu sağlamalıdır. Konaklama işletmelerinin hizmet satış ve pazarlama sürecinde konaklama işletmeleri turistlere ziyaretleri boyunca Ankara'nın turizm etkinliği bağlamında tüm ilçeleri de kapsayan bir etkinlik paketi halinde sunabilmelidir. Böylece Kızılcahamam'ı ve diğer ilçeleri cazip hale getirmek için oteller özel tur paketleri hazırlamalıdır. Bu, tur paketinin içinde ulaşımı kolaylaştıran uygulamalar ve rehber sağlanarak bölgenin turistik yerlerine ücretsiz geziler veya indirimli gezi turlarının düzenlenmesi önerilmelidir. Tanıtımlarda özellikle insanların kolay algılamasını sağlayan görsel medyadan yararlanılmalıdır. Yapılan tanıtımlar broşür ve dergilerle desteklenmelidir. Ayrıca Kızılcahamam'da yapılan siyasi partilerin ve özel sektörün kongre, toplantı, eğitim ve seminer vb. organizasyonları; tutundurma faaliyetleri açısından fırsat bilinmelidir. Kızılcahamam'da hizmet veren konaklama işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri ve yerel yönetim bu konuda gerekli koordinasyon sağlayarak çalışmalar başlatabilmelidir.

İlçenin alt ve üstyapı olanaklarının geliştirilmesi: Bilindiği üzere turizm sektörü kalkınma dinamiklerinden biridir. Turizm potansiyeli olan ve bu potansiyeli harekete geçiren yörelerde belediye hizmetleri ayrı bir öneme sahiptir. Turistik öneme sahip olan şehirlerde altyapı ve üstyapı yatırımları sadece yerleşik nüfusu kapsayacak şekilde planlanmamalıdır. Bu yörelerde

altyapı ve üstyapı hizmetleri turist yoğun olduğu dönemlerde de tüm ihtiyacı karşılayacak şekilde planlanması durumunda yörenin turizmden alacağı payı artıracaktır. Ancak her türlü altyapı ve üstyapı hizmeti sağlayan yerel yönetimlerin bu hizmetleri artırabilmeleri için yeterli parasal kaynakları bulunmamaktadır. Çünkü merkezi yönetimce sağlanan kaynaklarda, yerleşik nüfus baz alınmakta, geçici nüfus göz önünde bulundurulmamaktadır. Hizmetlerdeki yetersizlik turizmin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda Kızılcahamam'da yapılan yüz yüze görüşmeler ve sözlü görüşmelerden elde edilen bulgular neticesinde altyapı ve üstyapı önerileri şöyledir:

Şehrin altyapısı günün şartlarına uygun biçimde geliştirilerek yenilenmelidir. Ayrıca ilçenin altyapı ve üstyapı olanakları beklentileri karşılayabilecek düzeye getirilmelidir.

İlçe merkezinde ihtiyaçlarının karşılanmış olduğu modern tuvalet ve çeşmeler planlanmalıdır. Ayrıca festival alanı içinde de ziyaretçi ağırlama çadırları, çeşmeler ve tuvalet ihtiyaçlarının karşılanmış olduğu organize alanlar planlanmalıdır.

Günübirlik geçen kamyoncu vb. ziyaretçilere daha kolay ulaşabilecekleri ihtiyaçlarını karşılayabilecek uygun şartlarda ayrı tesisler yapılmalıdır.

Termal tesislerin yapımında dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Özellikle bundan sonraki yapılması planlanan tesislerde, kaplıcalar sadece bir klinik otel veya dinlenme tesisi olarak görülmemelidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı kurallarına uygun olarak projelendirilmeli, hekim, iktisatçı, planlamacı, mimar ve yüklenici firma ile organize bir düşüncenin uygulanması şeklinde olmalıdır. Buna paralel olarak, tesislerde çalışacak personellerin turizm eğitimi yanında, sağlık, gıda ve psikoloji konularında eğitilmiş olmaları gerekmektedir.

Kızılcahamam'da turizmin sürdürülebilir yarar sağlayabilmesi için turizm işletmeleri başta olmak üzere işletmeler, yerel yönetimler ve STK'lar gerekli çevresel hassasiyeti göstermelidirler. Sürdürülebilir kalkınma turizm sayesinde toplumsal bilince yerleşebilecektir. Zira turizm amaçlı kültürel ve doğal kaynakların korunması, ekolojik dengenin korunması, gelecek nesillerin bu kaynaklardan yararlanmasını sağlayacaktır.

Turistik işletmelerde yöresel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi: Turistik tesisler işletmelerinde ihtiyaç duyulan ürünleri ilçe dışından temin etmektedir. Yerel ekonomiye doğrudan bir yarar sağlayabilmesi için turizm tesisleri işletmelerinde ürettikleri ürünlerin hammadde ihtiyacını yöresel ürünlerden sağlayabilmelidir. Zira küçük ölçekli esnaf varlığını sürdüremeyecek ve turizm yerel ekonomiye doğrudan bir katkı sağlayamayacaktır.

Turizmde gelişmenin başarısı, giderek yönetsel yapının etkililiğine ve yeterliliğine bağlanmaya başlanmıştır. Katılımcı karar alma sistemini geliştiren, sorumluluk ve otorite arasındaki dengeleri açık bir şekilde tanımlayan, işbirliği ilişkilerini ilerleten ve farklı kamu ve özel sektör kurumları tarafından yürütülen bölünmüş aktivitelerin etkili bir şekilde beraberce yönetilmesini sağlayan bir yönetim yapısı, şüphesiz ki turizmde başarı şansını arttıracaktır. Başarılı bir turizm yönetimi, karar vermede demokratik ve şeffaf katılımı gerektirmektedir (Gürsoy, 2006:85).

Turizm paydaşları arasında işbirliği ve koordinasyon: Araştırmada gerek yapılan anketlerde gerekse mülakatlardan elde edilen bilgilere göre ilçe turizminde paydaşların koordineli olarak birlikte hareket etmedikleri görülmektedir. Bu konuda turizm işletmeleri, yerel yönetimler, üniversiteler ve STK'ları ile birlikte hareket ederek planlamalar yapılabilir. Zira turizm planlaması sektörün kendisi ile sınırlı olmamalıdır. Bunun yanı sıra turizm planlamaları yapılırken yerel halkın öncelikleri ve değerleri bütünleştirilerek halkın katılımı güçlendirilmelidir.

Turistik arz kaynaklarının değerlendirilebilmesinin temel koşullarından birisi turizm sektörünün geliştirilmesine katkı sağlayabilecek olan yerel kurum ve kuruluşların istenilen desteği vermesidir. Türkiye’de; belediyeler, köy idareleri ve il özel idareleri olmak üzere üç ayrı yerel yönetim birimi bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin turizm sektörünü doğrudan ilgilendiren yasal görevleri olduğu gibi, mahalli ve müşterek ihtiyaçların karşılanması üzerine olup turizmi de olumlu yönde etkileyebileceği düşünülen görevleri de bulunmaktadır. Belediyelerin doğrudan turizme ilişkin görevleri vardır.

Türkiye’de belediyelere çeşitli yasalarla verilen turizme yönelik ve turizmi de etkileyen tanıtım, kültür, sanat, spor ve rekreasyon hizmetleri şunlardır:

- Yerel, ulusal ve uluslararası festival, kültür ve turizm etkinlikleri düzenlemek,
- Müze kurmak ve işletmek,
- Belediye tiyatrosu, sineması yapmak ve işletmek,
- Turistik işyerlerini denetlemek,
- Turistik değeri olan kültür varlıklarını korumak,
- Koruma-kullanma dengesi içinde restorasyonlar yapmak,
- Kentsel eksiklik, bozukluk ve çarpıkları ortadan kaldırmak,
- Turistik çekiciliği koruyucu imar planlaması ve çevre düzenlemesi yapmak,
- Kültür-turizm bürosu açmak,
- Turizme yönelik (golf sahası vb.) spor alanları açmak,
- Rehberlik hizmetleri vermek bulunmaktadır (Gürsoy, 2006:82).

Yerel yönetimler turizm amaçlı doğrudan yatırım ve hizmetleri yerele sunarlar. Turizmin gelişimini olumlu yönde etkileyen altyapı planlama ve uygulama işlevlerini yerine getirirken diğer taraftan ise denetim fonksiyonunu yerine getirirler. Bu denetim görevleri planlama ve yapılaşma denetimi, çevre koruma denetimi, tesis ve işletmelerin denetimini kapsamaktadır. Altyapı planlama ve uygulama işlevleri yerine getirilirken yerelin kaldırabileceği kapasite göz ardı edilmemelidir. Zira altyapılarda kapasite üstü zorlamalar, doğal değerlerin yok olması tehlikesini de beraberinde getirecektir. Bu kararların alınması sürecinde turizmin en önemli görevinin doğal, tarihi ve kültürel değerlerin “korunarak kullanılması” gerekliliği idrak edilmelidir. Bu konudaki hassasiyetler turizmin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Her

yörenin kendine has yapısı doğal zenginlikleri, ekonomik koşulları ve kültürel zenginlikleri bulunmaktadır. Ancak birçok yörede bu özellikleri ortaya koyabilecek geniş ve yeterli düzeyde bilgi tabanı bulunmamaktadır. Bu durum yerel yönetimleri yörelerin kapasitelerinin ve yerel aktörlerini koordine ederek gelişme süreçlerini başlatamamalarına neden olmaktadır. Kızılcahamam'da turizm sektörünün planlanmasında; merkezi idarenin, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının, üzerlerine düşen roller çerçevesinde ve hedefler doğrultusunda işbirliği yapılması ve üniversitelerle çalışmalar yapılması turizmin yerel kalkınmaya sağlayacağı katkılar açısından hayati önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, turizmin kaynak koruma ve sürdürülebilir kullanım anlayışı içinde, akılcı yönetilmesi durumunda yerel kalkınmanın önemli araçlarından biri olması mümkündür. Unutulmamalıdır ki, bir yörede yerel kalkınmadan bahsedilebilmesi için yerellik; yani yöresel ürünlerin turizm gelişimine dahil edilmesi ve yerel halkın turistik tesislerde istihdamı gereklidir. Yerel kaynakların girdi olarak kullanılmadığı bir turizm gelişiminde, ekonomik kalkınmadan söz edilebilir ancak bu yerel kalkınma olarak algılanmamalıdır.

Yerel kalkınmada en önemli rollerden biri de yerel yönetimlere düşmektedir. Yerel kalkınma anlayışı, yörede mevcut olan doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik kaynakların kullanılması yoluyla, yerel fırsatlardan en üst düzeyde yarar sağlamayı amaçlamaktadır. Yerel yöneticilerin yörede iyi yönetim kurallarına göre uygulayacağı kalkınma politikaları ekonomik kalkınmanın yanı sıra, sosyo-kültürel gelişmeyi de sağlayacaktır. Yerel yöneticinin yörede girişimcilik kültürünü geliştirmesi sonucunda yerel iş imkanlarının ortaya çıkması, istihdam yaratılması, yöre halkını üretime yöneltmek, yerel bazda kişi başına düşen milli geliri artıracaktır. Ayrıca güçlü yerel yönetimler, yerel halk ve turist beklentilerinin daha sağlıklı karşılanmasını sağlarken diğer yandan yerel halkın turizm ile ilgili kararlara katılımını sağlayabilir. Çünkü yerel yöneticiler yerele ilişkin daha ayrıntılı bilgiye sahiptir ve yerel konularda çabuk karar verebilirler. Kaynakların

yeterliliğine ve gerekliliğine ilişkin inceleme yapabilirler. Bu özellikleri nedeni ile kalkınma için uygun ortam ve zemin hazırlamış olurlar.

Bütün bunların yapılabilmesi için turizm yörelerindeki idari yapılanma, özellikle yerel yönetim birimlerinin yapılanması gözden geçirilmelidir. Turizm yörelerine özgü belediyeçilik esasları yasa ile belirlenmeli ve bu yörelerde görev yapacak mülki idare amirleri ile yerel yöneticilerin turizm formasyonuna sahip olmaları yörede bulunan turistik arz kaynaklarının değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Ancak söz konusu projeleri üretecek yerel toplum örgütleri ve yerel yönetimlerin vizyon sahibi güçlü ve bilinçli olması vazgeçilmez ön koşuldur. Zira bir yörede turizm yerel kalkınmaya ilişkin bir etki yapabilmesi için yerelde iyi bir koordinasyona ve tüm ilgi gruplarını harekete geçirebilecek bir yapıya özellikle de liderliğe ihtiyaç vardır. Güçlü, donanımlı ve geleceğe stratejik bakan yerel yönetimler, bir yörenin turizm potansiyelini ortaya çıkarma ve değerlendirmede merkezi otorite kadar belki de daha fazla etkili olabilir. İşte bu noktada yerel yönetimlerin turizmin gelişimine yönelik katkısının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Daha önce vurgulandığı üzere, ilçenin turizm master planının tamamlanması ve onayı sonrasında uygulamaya aktarılması da oldukça önemle ele alınması gereken bir konudur.

KAYNAKÇA

AKCA, Okan. (2011). Sözlü görüşme Patalya Termal Resort Otel İşletme Müdürü, 09.08.2011.

AKILLI, Hüsniye. (2004). “Ekoturizmin Sosyo Kültürel Ekonomik Yönetmel ve Çevresel Etkiler Bakımından İrdelenmesi: Antalya Köprülü Kanyon Milli Parkı Örneğı”, **Yüksek Lisans Tezi**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

AKOĞLAN KOZAK, Meryem., BAHÇE, Sadık., (2009). **Özel İlgi Turizmi**, Ankara: Detay Yayıncılık.

AKPINAR, Elif., BULUT, Yahya. (2010). “Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizmi Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları”, **III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi**, C: IV, 20-22 Mayıs, Erzurum.

AKSU, Ceren. AKTUĞ, Emine. (2011) **Güney Ege Bölgesi Termal Turizm Araştırması**, Güney Ege Kalkınma Ajansı, <http://www.geka.org.tr> 01.12.2011 tarihinde edinilmiştir.

AKYURT, Hakan. (2008). “Turizm Bölgesine Yönelik Talebi Etkileyen Faktörlerden İmaj ve Çeşme Örneğı”, **Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

ALTAN, Şule. (2006). “Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Ankara Kalkınma Ajansı (2011) **Ankara Bölge Planı 2011-2013**, Ankara, 223s.

Ankara Turizm Tanıtma Konseyi (2011) **Ankara Turizm Planı Ön Çalışması**, Ankara, 16 sf.

Ankara Kalkınma Ajansı (2011) **İstatistiklerle Ankara 2011**, Ankara, 112s.

ARSLAN, Kahraman. (2008). Türkiye’de Kongre Turizmini Geliştirme İmkanları”, **İstanbul Ticaret Odası İTO Yay.**, İstanbul.

ARSLAN, Kahraman. (2005). “Bölgesel Kalkınma Failliliklerinin Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**,Yıl: 4, Sayı: 7, s.275-294.

ARSLAN, Murat. (2011). Sözlü görüşme Başak Termal Hotel Otel Müdürü, 09.08.2011.

AŞGIN, Sait. (2009). “Türkiye’nin Yerel ve Bölgesel Kalkınma Deneyimine Tarihsel Bir Bakış: Hatalar ve Kazanımlar Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler”, **4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri-1. TODAİE**, 19-20 Ekim, Ankara.

AVDEREN, Selçuk. (2011). “İç Anadolu Bölgesindeki Kaplıca ve Termal Tesislerin Türk Sağlık Turizmi İçindeki Yeri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

AYDIN, İ. Zeynep. (2010). “Ekoturizmin Türkiye Orman Köylüleri Kalkınmaları Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerinin Ölçümü: Artvin Camili Biyosfer Rezerv Alanı Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

BAHAR, Ozan. (2007). “Bölgesel Kalkınmada Turizm Sektörünün Ekonomik Açıdan Yeri ve Önemi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 19, s.2-19.

BAHAR, Ozan., KOZAK, Metin., (2005). **Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik**, Ankara: Detay Yayıncılık.

BAHAR, Ozan., KOZAK, Metin., (2010). **Turizm Ekonomisi**, Ankara: Detay Yayıncılık.

BERBER, Şakir. (t.y.). “Sosyal Değişme Katalizörü Olarak Turizm ve Etkileri”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, s.206-221.

BEZCİ, Salih. (2011). Sözlü görüşme Ankara Ticaret Odası Başkanı, 29.10.2011.

BOSTANCI, Kazım. (2011). Sözlü görüşme Soğuksu Termal Otel Müdürü, 09.08.2011.

BULUT, Erol. (2000). “Türk Turizminin Dünya’daki Yeri ve Dış Ödemeler Bilançosuna Etkisi”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı:3, s.71-86.

CAN, Özlem. (2008). “Ankara Kızılcahamam Kaplıcalarının Turizm Potansiyeli”, **Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Afyonkarahisar.

CEBECİ, Yusuf. (2011). Sözlü görüşme İrkay Petrol Opet İşletme Çalışanı, 22.12.2011.

ÇAPACI, Kazım. (2011). Endemik Bitkiler Mart, 2011. http://www.fotoritim.com./FR_endemikcicekler.htm.19.04.2012 tarihinde edinilmiştir.

ÇEKEN, Hüseyin. (2008). “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.X, Sayı: 2, s.293-306.

ÇEKEN, Hüseyin., ATEŞOĞLU, Levent. (2008). “Küreselleşme Sürecinde Turizm Endüstrisinin Avrupa Birliği ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi”, **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1, s.136-151.

ÇETİN, Bayram. (2011).**Turizm ve Mekansal Değişime Etkileri Yönüyle Gönen Balıkesir Termal Kaynakları**, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/2 Spring 2011, 317-340.

ÇETİN, Murat. (2006). “Yerel Kalkınma Ajansları”, **Ege Üniversitesi Ege Akademik Bakış Dergisi**, 6 (2), sf.127-139.

ÇETİN, Turhan. (2011). **Termal Turizm Potansiyeli Açısından Kozaklı (Nevşehir) Kaplıcaları**, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/1 Winter 2011, 878-902.

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı (2008). Soğuksu Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı,Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara.

ÇİMAT, Ali., BAHAR, Ozan. (2003). “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, (6).

ÇINAROĞLU, Süleyman. (2011). Sözlü görüşme Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü Ön büro ve Satış Sonrası Hizmet Müdürü, 09.08.2011.

ÇUHADAR, Murat. (2006). “Turizm Sektöründe Talep Tahmini İçin Yapay Sinir Ağları Kullanımı ve Diğer Yöntemlerle Karşılaştırmalı Analiz: Antalya İlinin Dış Turizm Talebinde Uygulama”, **Doktora Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ÇULHA, Osman. (2008). “Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması”, **Yaşar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yaşar Üniversitesi Yayınları**, İzmir, 3 (12), s.1827-1852.

DEMİRBAŞ, Zekai. (2011). Sözlü görüşme Ankara Konak Restoran İşletme Çalışanı, 22.12.2011.

DEMİRHAN, Ali. (2011). Sözlü görüşme Kızılcahamam Otobüs Terminali Müdürü, 22.12.2011.

DİNÇER ŞEN, Saadet. (2010). “Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm”, **Yüksek Lisans Tezi**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

DOĞAN, Hale. (2007). “Ankara-Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı Ciğerotları (Hepaticae) Florası”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

DURGUN, Ayşe. (2006). “Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

EKER, Muzaffer. (2011) Sözlü görüşme Kızılcahamam Belediyesi Jeopark Proje Koordinatörü, 10 Ekim 2011.

EKER, Muzaffer. (2012) Sözlü görüşme Kızılcahamam Belediyesi Jeopark Proje Koordinatörü, 20 Mart 2012.

EKER, Muzaffer., (2000). **Yabanabad 2000**, Kızılcahamam Belediyesi Kültür Yayınları Dizisi.

EKER, Muzaffer., (2011). **Kızılcahamam**, Kızılcahamam Belediyesi Kültür Yayınları: Özyurt Matbaacılık.

EMİR, Oktay., SARAÇLI, Sinan. (2011). **Termal Oteller İle Müşteri Memnuniyetini Etkileyen Belirleyici Faktörler**, Anatolia-An International Journal of Tourism and Hospitality Research, Vol. 22, No: 1, 56-68.

ERDOĞAN, Abdülkerim., (2010). **Geçmişten Günümüze Kızılcahamam ve Çamlıdere**, Ankara: Kızılcahamam–Çamlıdere Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayınları.sf.926.

FİDAN, Hikmet. (2011). Sözlü görüşme Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri İşletme Müdürü, 09.08.2011.

GÖKÇEK, Melih. (2011). Yapılan yazışma Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı, 16.12.2011.

GÖKDENİZ, Ayhan., (2010). **Türkiye’de İç Turizmin Geliştirilmesi ve İkinci Konutların Turizme Kazandırılması: Ayvalık Örneği**, Ankara: Detay Yayıncılık.

GÖKMEN, Burak. (2011). Sözlü görüşme Gül Hediyelik İşletme Sahibi, 22.12.2011.

GÜLBAHAR, Onur. (2009). “1990’lardan Günümüze Türkiye’de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:14, Sayı: 1, s. 151-177.

GÜLŞEN, Hüseyin. (2011). Sözlü görüşme AS Taksi Durağı İşletme Sahibi, 22.12.2011.

GÜMÜŞ, Hikmet. (2011). Sözlü görüşme Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca Otel Müdürü, 09.08.2011.

GÜMÜŞSOY, Aynur. (2011).Sözlü görüşme Gümüşsoy Yerel Ürünler Satış Yeri İşletme Müdürü, 22.12.2011.

GÜNEŞ, Gül. (2002) “Beypazarı – Eğriova Yayla Ekosisteminin Bütüncül Yönetimi Üzerine Bir Araştırma”. **Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enst., Ankara.

GÜNEŞ, Gül. (2006). “Yaylalar ve Turizm”, **Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre ve İnsan dergisi**, Sayı:67, 4, s.18-23.

GÜNEŞ, Gül. (2011). “Konaklama Sektöründe Çevre Dostu Yönetimin Önemi”, **KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 13 (20) 45-51.

GÜRSOY, Sena., (2006) “Merkezi İdare ve Yerel Yönetimler Açısından Bölgesel Turizm Planlaması”. **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

GÖYÜN, Didem., ve AKPINAR, Nevin. (2003). “Kızılcahamam Sey Kaplıcalarının Termal Turizm Açısından Değerlendirilmesi”, **Tarım Bilimleri Dergisi**, 9 (1) s.111-115.

GÖYMEN, Korel. (2010). “Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma”, **Boyut Yayın Grubu**, İstanbul.

HACIOĞLU, Necdet., vd. (2008). **Türkiye’de Turizm Eğitimi**, Ankara: Detay Yayıncılık.

HAZAR, Atilla., (2007). **Spor ve Turizm**, Ankara: Detay Yayıncılık.

HEPAKTAN, Erdem.C., ÇINAR, Serkan., (2010). **Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri**. Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Dergisi, Sayı: 2, Cilt: 8, s.135-154.

HUSSEIN TUNÇ, Azize., SAÇ, Firuzan., (2008). **Genel Turizm Gelişimi ve Geleceği**, Ankara: Siyasal Kitabevi.

İNAN, Çağdaş. (2007). “Yıldız (Istranca) Dağları ve Çevresindeki Floradan Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Amacıyla Yararlanılma Olanakları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.

JEMİRKO (2012) Jeolojik Mirası Koruma Derneği <http://jemirko.org.tr> 20.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

Jeotermal Dergi (2011)<http://www.jeotermaldernegi.org.tr/termal/20i.htm> 01.12.2011 tarihinde edinilmiştir.

KAD (2012) Kuş Araştırmaları Derneği. <http://www.kad.org.tr> 14.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

KAHRAMAN, Nüzhet., TÜRKEY, Oğuz., (2004). **Turizm ve Çevre**, Ankara: Detay Yayıncılık.

KAZANCI, Nizamettin., (2010). **Jeolojik Koruma Kavram ve Terimler**, Jeolojik Mirası Koruma Derneği, Ankara.

KAZANCI, Nizamettin., vd.(2010). **Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm Projesi**, Ankara Üniversitesi Basımevi.

KAYA, Erol. "Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım: "Yerel Kalkınma Yönetimi" 2. Baskı. <http://www.erolkaya.com> 15.09.2011 tarihinde edinilmiştir.

KAYA, Erol. (2005). "Yerel Kalkınma İçin Katılımcı Stratejik Planlama", **Uluslararası Sempozyum. Pendik Belediyesi Kültür Yayınları**, FSB Matbaacılık 26-27 Kasım, İstanbul.

Kızılcahamam Belediyesi. (t.y.). "Termal Turizm Cenneti Kızılcahamam", **Kızılcahamam Belediyesi Kızılcahamam/Ankara**, s-4-35.

Kızılcahamam Belediyesi <http://www.kizilcahamam.bel.tr> 14.10.2011 tarihinde edinilmiştir.

Kızılcahamam Maden Suları <http://www.kizilcahamammadensuyu.com> 19.11.2011 tarihinde edinilmiştir.

Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm Projesi <http://www.jeoparkankara.com> 20.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

KOZAK, Nazmi., A. KOZAK, Meryem., KOZAK, Metin., (2010). **Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar**, Ankara: Detay Yayıncılık.

KÜÇÜK, Müşerref. (2011). "Kızılcahamam İzlenimleri", **Atılım Üniversitesi Kütüphanesi E-Bülten**, Sayı:24, ISSN: 1306-34-72 Yıl:6 Kasım 2011 <http://library.atilim.edu.tr/bulten/sayilar> 20.12.2011 tarihinde edinilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. Türkiye’de Kültür ve Turizm Verileri 2002-2011 <http://kultur.gov.tr> 16.04.2012 tarihinde edinilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. Türkiye’de Kültür ve Turizm Verileri 1. Dönem 2012 <http://kultur.gov.tr> 16.04.2012 tarihinde edinilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü. (t.y.) **Türkiye’nin Turizm Değerleri**, (1) Turizm Bakanlığı Kütüphanesi, Ankara.

Lanse Tanıtım ve Yayıncılık Hizmetleri Ltd.Şti. <http://kizilcahamamgezi.com/Kizilcahamam> 28.10.2011 tarihinde edinilmiştir.

NAHRSTED, Wolfgang., (2004). **The Tourism and Leisure Industry – Shaping the Future**, Editörs: K. Weiermair and C. Mathies Press: New York: The Haworth Hospitality.

OKTAYER, Nagehan., SUSAM, Nazan., ÇAK, Murat., (2007). **Türkiye’de Turizm Ekonomisi**, İstanbul Ticaret Odası.

ONGAN, Serdar. (1995). “Türkiye’de Turizm Sektörünün Gelişmesinde Mali Kesimin Rolü”, **Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ORUÇ, Mimar Onur., (2004). “Bir Alternatif Turizm Türü Olan Doğa-Atlı Spor Turizminin Kastamonu Örneği Üzerinde irdelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ÖZDEMİR, Gökçe., (2008). **Destinasyon Pazarlaması**, Ankara: Detay Yayıncılık.

PEKTAŞ. Ethem Kadri. (2010). “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar” **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi**, Cilt:5 Sayı:1, sf.1-114.

SEZGİN, Orhan Mesut., ACAR, Yıldırım., (1991). **Turizm Tanıtım-Pazarlama-Ekonomi**, Ankara: Baştem Yayınları.

ŞAHİN, S. Zafer. (2009). “Katılımcı Stratejik Planlamanın Yerel Kalkınma Çevresine Katkıları, Ankara Stratejik Planlama Süreci Örneği: Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler”, **4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri-1. TODAİE**, 19-20 Ekim, Ankara.

ŞEN, Ali. (2008). “Planlamadan Uygulamaya, Yerel Planlamada Merkezi Yönetimin Rolü”, **3. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyum Bildirileri, Tepav Yayınları**, 27-28 Kasım, Mersin.

ŞIKYAZAR, Levent. (1992). “Türkiye’de Turizm Sektörünün 1987 Yılından Sonraki Ekonomik Görünümü ve Sektörün Sorunları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

T.C. Ankara Valiliği. (2007). “Ankara’da Termal Turizm: Şifalı Sular Cenneti”, Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, s.1-97, Ankara.

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı (2008). **Soğuksu Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı**, Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara.

T.C. Kızılcahamam Kaymakamlığı. <http://www.kizilcahamam.gov.tr> 14.10.2011 tarihinde edinilmiştir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr> 27.10.2011 tarihinde edinilmiştir.

TAKTAK, Fatih., DEMİR, Hülya. (2010). “Termal Otel Geliştirme: Afyonkarahisar Örneği”, **Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi**, Cilt: 2, (1) s.20-35.

TEMPO TUR (2012) <http://www.tempotur.com.tr> 20.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

TENGİLİMOĞLU, Dilaver. SEVİN, D. H., AK, B. (2002). “Türkiye’de Sağlık Turizmi: Kaynakların Etkin Kullanımı ve Ülke Ekonomisine Katkısı”, **Amprık Bir Çalışma**. Gazi Üniversitesi Fon Saymanlığı, Ankara.

TERZİOĞLU, H. Sami. (2009). “Türkiye’de Termal Turizm ve Nevşehir-Kozaklı Kaplıcası İncelemesi”, Başkent Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Bölümü, 4. Sınıf Dönem Projesi.

TODEG. (2010). “Orman Ekosistemlerinde Ekoturizm Çalıştayı ve 10. Yılında TODEG”, **Türkiye Ormancılar Derneği**, 20-22 Mayıs, Ankara. <http://www.ekoturizmgrubu.org/haberduyuru/TODEGkitap.pdf> 29.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

TOSFED, (2012) Türkiye Otomobil Sporları Federasyonu <http://www.tosfed.org.tr> 17.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

TOKER, Boran., (2007). “Türkiye’de Turizm Sektörü Teşviklerinin Değerlendirilmesi”, **Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Sayı: 2, Cilt: 14, s.81-92.

TOLUNAY, Ahmet. AKYOL, Ayhan., (2006). “Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, Cilt: 2, sf.116-127.

TUNÇSİPER, Bedriye., BEZİRGAN, Muammer. (2010). “Termal Turizmin Ekonomik Etkilerinin Algılanması: Emet İlçesinde Bir Araştırma”, **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi**, Sayı: 2, Cilt:1.

TUNÇSİPER, Bedriye., KAŞLI, Mehmet. (2008). “Termal Turizmin Ekonomik Etkileri: Gönen Örneği”, **Gazi Üniversitesi Ticaret ve Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:1, s.120-135.

TURAN, Murat. (2007). “Fayda-Maliyet Analizi Kapsamında Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı İncelemesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TÜİK, (2011) Turizm İstatistikleri, 4. Dönem
2011 <http://www.tuik.gov.tr> 17.02.2011 tarihinde edinilmiştir.

TÜİK, (2012) Turizm İstatistikleri, 1. Dönem
2012 <http://www.tuik.gov.tr> 19.04.2012 tarihinde edinilmiştir.

TÜİK, (2010) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi,
<http://www.tuik.gov.tr> 14.10.2011 tarihinde edinilmiştir.

Türk Jeopark, Jeositler ve Gezi Yerleri
www.turkjeopark.org/dos/yayin/kizilcahamam06.02.2012 tarihinde edinilmiştir.

TMMOB (2009) “Nasıl Bir Kent Nasıl Bir Yerel Yönetim” Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği, Şubat 2009. <http://www.tmmob.org.tr> 14.04.2012 tarihinde edinilmiştir.

TÜROFED, (2011, Mart). Türkiye Otelciler Federasyonu, **Turizm Raporu**, Yıl: 1, Sayı: 4, İstanbul.

UNWTO (2011) Tourism Highlihts, 2011 Edition, <http://unwto.org> 10.12.2011 tarihinde edinilmiştir.

UNWTO (2012) UNWTO World Tourism Barometer, Vol.10, May 2012, <http://unwto.org> 10.05.2012 tarihinde edinilmiştir.

ÜNAL, Coşkun. (2011). Sözlü görüşme Kızılcahamam Belediye Başkanı, 26 Mayıs 2011.

ÜNAL, Coşkun. (2012). Sözlü görüşme Kızılcahamam Belediye Başkanı, 22 Aralık 2011.

VAROL, Bekir. **Nevşehir Termal Turizm Raporu**, Ahiler Kalkınma Ajansı, <http://www.ahi-ka.org.tr16.04.2012> tarihinde edinilmiştir.

VURAL, Ali. (2011). Sözlü görüşme Bizim Kasap İşletme Sahibi, 22.12.2011.

WOW TURKEY (2012)<http://wowturkey.com> 20.01.2012 tarihinde edinilmiştir.

YAVAŞ, Mansur. (2011). Sözlü görüşme Beypazarı eski Belediye Başkanı, 13.12.2011.

YILDIRIM, Ali., ŞİMŞEK, Hasan., (2008). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayınevi.

YILDIZ, Zafer. (2007). “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Sağladığı Katkılar ve Göller Bölgesi Uygulaması”, **Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILMAZ, S. Kandır., KARADENİZ, Erdinç., vd. (2008). “Türk Turizm Sektöründe Büyüme Göstergelerinin Turizm İşletmelerinin Finansal Performansına Etkisinin İncelenmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 1, Cilt: 10.

EKLER

EK-I

YAPILAN MÜLAKATLAR

Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği: Otel Müdürleri İle Yapılan Mülakat Soruları:

- 1- Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?
- 2- Şu anki göreviniz nedir?
- 3- İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?
- 4- İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?
- 5- Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir? (yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb.-....)
- 6- Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?
- 7- Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?
- 8- Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?
 - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?
 - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?
- 9- Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?
- 10- Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?
 - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?
 - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?
- 11- Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?
 - Cevabınız evetse bu konuda projeleriniz nelerdir?
 - Proje ortaklarınız kimlerdir?
 - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?
 - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?
- 12- - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?
 - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?
 - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?
- 13- Kızılcahamam'da termal turizme yönelik sorunlar nelerdir?
 - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?
- 14- Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

Asya Kızılcahamam Termal Tatil Köyü Önbüro ve Satış Sonrası Hizmet Müdürü Süleyman Çınaroğlu ile 09.08.2011 Tarihinde Saat: 10.15'te Yapılan Mülakat (***)**

Müşerref Küçük (M.K.):-Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?

Süleyman Çınaroğlu (S.Ç.): Turizm sektöründe 17 yıldır çalışıyorum.

M.K. : - Şu anki göreviniz nedir?

S.Ç. : Önbüro ve Satış Sonrası Hizmet Müdürüyüm.

M.K. : -İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?

S.Ç. : 2003'ten bu yana 9 yıldır hizmet vermekteyiz

M.K. : - İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?

S.Ç. : 2009 %44.35, 2010 %51.12, 2011 %51.64, olarak görülür, yaz kış doluluk oranlarında büyük farlar yaşamıyoruz. Otelimizde 2009'da 224255 kişi, 2010'da 225017 kişi, 2011'de 148949 kişiyi misafir ettik.

M.K. : - Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir?(yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb.-....)

S.Ç. : Orta yaş ve orta yaş üstü özellikle resmi dairelerden siyasiler, bürokratlar, geliyorlar kongre, eğitim seminer, sağlık ve tatil amaçlı ve münferit olarak geliyorlar. Turistlerin gelir grubu ise genellikle orta sınıf ve üst gelir grupları. Kongre ve eğitim amaçlı gelenlerin çoğunluğu bay olduğu için yıllık doluluk oranı cinsiyet olarak erkekler çoğunlukta, yer almaktadır. Kızılcahamam'ın yerel halkı düşük oranda günü birlik gelmektedirler.

M.K. : - Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?

S.Ç. : Kış dönemlerinde ortalama 3, ile 5, gece görülürken yaz döneminde ise bu süre uzayabilmektedir.

M.K. : - Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?

S.Ç. : Birinci sebep termal turizmi olarak görülür ve diğer sebepler ise Ankara'ya yakın olması, temiz havasının olması, milli parkın cazibesi doğa turizmi, günü birlik piknikçiler olarak sıralayabiliriz.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

S.Ç. : Hayır turist beklentilerine cevap verecek yeterliliğe sahip değildir.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

S.Ç. : Şöyle izah edeyim, özellikle fiziki şartlar, yol, kanalizasyon, altyapı yatırımları henüz tamamlanmamış yeterli değil. Çeşitli turistlerimizin ihtiyaçları bakımından sosyal şartlar olarak ta yeterli olmadığını görüyoruz. Otel dışında turistlerin gidebileceği her kesime hitap edebilecek kafe, restoran tarzı yerlerin olmayışı, olanlarında erken kapanması bazı turistlerin beklentilerine cevap verememektedir. Bütün bu sorunlar turistlerin konaklama süresini azaltmaktadır.

M.K. : - Peki sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

S.Ç. : Yeni yatırımlar için devlet yatırım teşvik çalışmaları yapılması gerekir ve devlet eliyle halka turizme yönelik eğitim verilmesi gerekir. Yerel yönetimlerin

merkezi yönetimle birlikte bu sorunlara ilişkin Kızılcahamam'ın fiziki şartlarının iyileştirilmesi gerekir.

M.K. : - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?

S.Ç. : Fiziki ve sosyal şartlar iyileştirilip devlet eliyle yatırıma teşvikler yapılarak bu gelişmelere yönelik halk bilinçlendirilerek doğru satış, pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin sürekliliği sağlanmalıdır. Bu yatırımlar ve eğitimler sonucunda halka istihdam yaratılması artacağından doğal olarak halkın ticari faaliyetlerine olumlu yansımacaktır.

M.K. : - Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?

S.Ç. : Evet vardır.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

S.Ç. : Termal turizmini tercih eden misafir kitlesinin termal tatil kültürünü bilmemesi, hizmet veren personelin turizmin bilincinde olmaması ve profesyonel davranmaması bazı sorunlarla karşılaşyoruz.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

S.Ç. : Termal turizmne yönelik ülke genelinde ilgi gruplarına gerekli eğitim desteğinin verilmesi, istihdam edilen personelin eğitilmiş olması ve turizm bilincinin kazandırılması sağlandığı takdirde daha iyi sonuçlar alınacağını düşünüyorum.

M.K. : - Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?

S.Ç. : Evet var.

M.K. : - Peki bu konuda projeleriniz nelerdir?

S.Ç. : Bölgedeki turizm faaliyetlerine ve aktivitelere yönelik festival, konser, tanıtım reklamlarının sponsorluğunu yapıyoruz. Tanıtım reklam amaçlı dergilerin dağıtımına destek veriyoruz. Çalışan sayımızın ciddi bir bölümünü yerel halktan karşılıyoruz. Bunların eğitimlerinin verilmesi halkın bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalarda yer alıyoruz. Termal su arama ve çıkarma amaçlı çalışmalarımız oldu.

M.K. : - Proje ortaklarınız kimlerdir?

S.Ç. : Belediye ile ortak çalışmalarda bulunuyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

S.Ç. : Bu konuda herhangi bir zorlukla karşılaşmadık.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

S.Ç. : Yerel yönetimler, ilçede bulunan STK'ler ve turizmciler hepsi sorunlara ve eksikliklere karşı fikir birliği oluşturarak neler yapılacağı ve nasıl yapılacağı konusunda mutabakata varılması sonucu olumlu etkiler.

M.K. : - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?

S.Ç. : %90 civarında yerel halktan karşılıyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

S.Ç. : İlçede turizm sektöründe çalışan personelin eğitimsiz ve deneyimsiz oluşu karşılaştığımız zorluklardan biridir. Bu açığın hizmet içi eğitimle kapatmaya

çalışıyoruz bu da bizim büyük oranda zaman kaybetmemize yol açıyor. Eğitimsiz ve deneyimsiz oldukları için genel olarak vasıfsız eleman olarak istihdam ediyoruz.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi sonuç alınırdı?

S.Ç. : İlçede üniversitelerin turizm bölümlerinin açılması ve yerel halkın turizm konusunda eğitilmesi, sorunları büyük oranda çözeceğine inanıyorum.

M.K. : - Kızılcahamam'da termal turizmine yönelik sorunlar nelerdir?

S.Ç. : Kızılcahamam'da ısınmada jeotermal sistemi kullanılmaktadır. Bu sistem ilçe genelinde aralıklarla su kesintilerine sebebiyet vermektedir. Termal suyu amacına yönelik kullanılmamaktadır.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

S.Ç. : Jeotermal sistemine yönelik iyileştirme çalışmaların en kısa sürede tamamlanması gerekir. Proje aşamasında olan doğalgaz yapımı ve sonlandırılmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması gereklidir.

M.K. : - Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

S.Ç. : Eğlence ve sosyal aktivite alanlarının artırılarak turistlere ilçede bulunan tarihi yerlere günübirlik gezilerin düzenlenmesi gerekir. Kültür ve doğa turizmine yönelik alanların yeterli tanıtımı ve altyapı çalışmaları yapılmalı. Doğal şartların spor tesislerine yönelik turizm faaliyetlerine uygun olmasına rağmen bu konuda her hangi bir yatırım yapılmadı bu konuda daha hassas olunması gerekir.

Patalya Termal Resort Otel İşletme Müdürü Okan Akca ile 09.08.2011 Tarihinde Saat: 12.10'da Yapılan Mülakat (**)**

Müşerref Küçük (M.K.): - Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?

Okan Akca (O.A.): 16 yıldır sektördeyim.

M.K. : - Şu anki göreviniz nedir?

O.A. : İşletme müdürüyüm.

M.K. : - İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?

O.A. : İşletmemiz ilçede 14 yıldır turizme hizmet veriyor.

M.K. : - İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?

O.A. : Genel olarak % 60'tır.

M.K. : - Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir?(yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb.-....)

O.A. : Turistler 45-65 yaş arası, toplantı seminer 25-40 yaş arası özel sektör ve kamu sektöründen geliyorlar. Spor turizmi 18-30 yaş arası tercih ediyorlar. Ağırlıklı olarak çocuklu aileler tercih ediyor ve 30 yaş üzeri yerel halktan ziyaretçilerimiz oluyor.

M.K. : - Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?

O.A. : Senelik bazda 1.7'dir.

M.K. : - Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?

O.A. : Havası nemsiz kuru olduğu için tercih ediliyor, termal suyundan dolayı ve milli parklar için tercih ediliyor.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

O.A. : Yeterli değıl.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

O.A. : Kızılcahamam'ın sadece hamam kültürü ile özdeşleştiriliyor. Özellikle yoldan geçen kamyoncuların yıkanacağı yer olarak görülmektedir. Kızılcahamam bu izlenimden bir an önce kurtarılmalı.

M.K. : - Peki sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

O.A. : Turizm bilinci olan yöneticilerin iyi bir planlama yaparak sürdürülebilir politikalar üretmeleri gerekir.

M.K. : - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?

O.A. : Turizm motor rolündedir. Pazarlama tanıtımıyla, ticari akımıyla, istihdam olanaklarıyla çevre ve alt yapı yatırımlarının hızlandırılmasından dolayı olumlu etkileşim görülür.

M.K. : - Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?

O.A. : Elbette ki vardır. İstihdam sağlanıyor, ulaşım sıkıntısı yok. Kızılcahamam yol güzergahında bulunduğu için merak edenler görmek için geliyorlar.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

O.A. : Halkın turizme yönelik eğitimsiz ve bilinçsiz olması.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

O.A. : Yerel halk ve esnaf eğitilerek turizm bilinci oluşturulmalı.

M.K. : - Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?

O.A. : Evet var. Kızılcahamam'ın gelişimiyle otelin gelişmesi paralel orantılıdır.

M.K. : - Peki bu konuda projeleriniz nelerdir?

O.A. : Turizm lisesine katkılarda bulunuyoruz, festivallerde sponsorluk yapıyoruz,

M.K. : - Proje ortaklarınız kimlerdir?

O.A. : Belediye ve STK'lerle ortak projelerde bulunuyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

O.A. : Bu konu da karşılaştığımız zorluklar dayatmadır.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

O.A. : Belediye başkanı, STK'ler, mülki idare ve özel sektör alarak Avrupa'daki projelerden birini Kızılcahamam'a uyarlayabilirler. Gerekli sponsorluk hizmetleri sağlanarak Avrupa birliği ve devletten destek alınabilir. Mesela Almanya'da (Şlaf) uyku terapisi var havasından dolayı biz de de böyle bir şey uygulanabilir. Avrupa termal oteller birliği ile birlikte çalışarak geliştirilebilir.

M.K. : - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?

O.A. : % 100' dür.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

O.A. : Bir sorunla karşılaşmadık, zaten elemanı ben yetiştiriyorum.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

O.A. : Eğitim sisteminin değiştirilmesi gerekir. Turizm Meslek Yüksekokullarına çok iş düşüyor, turizm meslek yüksekokullarına önem verilmeli.

M.K. : - Kızılcahamam'da termal turizmine yönelik sorunlar nelerdir?

O.A. : Turizm olgusu bilgi, eğitim ve kültür ister. Bu olgular yeterince yok.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

O.A. : Halk eğitilmeli burada ki en büyük sorun eğitimsizlik. Yeterince tanıtım olmaması.

M.K. : - Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

O.A. : Avrupa Birliği toplantılarını her zaman Davos'ta yapar bölgeye yakınlığından dolayı. Bizde de siyasi partiler toplantı, seminer vb. etkinliklerini Kızılcahamam'da yapabilmeli. Ayrıca burada sağlık turizmine, spor turizmi, otistikler merkezi kurulmalı. Doğa turizmine, termal turizmine yönelik akıl insanların birleşip projeler üreterek sürdürülebilir çalışmalar yapılmalıdır.

Soğuksu Termal Otel Müdürü Kazım Bostancı ile 09.08.2011 Tarihinde Saat: 14.00'da Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?

Kazım Bostancı (K.B.): 3 yıldır turizm sektöründe çalışıyorum.

M.K. : - Şu anki göreviniz nedir?

K.B. : Otel müdürüyüm.

M.K. : -.İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?

K.B. : Otelimiz Kızılcahamam'da 10 yıldır faaliyet göstermektedir.

M.K. : - İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?

K.B. : % 100 doluluk oranına sahibiz. Ramazan ayı hariç kapasitemiz % 100 oluyor.

M.K. : - Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir?(yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb...)

K.B. : Daha çok emekliler tercih ediyor. Termal turizmi 50 yaş ve üzeri, doğa turizmi, 20-35 yaş arası sporcular kamp için geliyor, bürokratlar ve özel sektör seminer için geliyor. Cinsiyet erkek ağırlıklı geliyor. Yerel halk nadiren geliyor. Asıl çoğunluğun geliş amacı, termalden yararlanmak için tercih ediyorlar.

M.K. : - Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?

K.B. : Birkaç günlüğüne gelenler genelde uzatıyorlar. En az bir hafta kalıyorlar.

M.K. : - Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?

K.B. : Birinci neden jeotermal kaynaklar için geliyorlar. Doğal güzellikleri, havası ve kamp için geliyorlar.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

K.B. : Yatak kapasitesi olarak beklentilere cevap verebilecek niteliğe sahip. Bunun yanında sosyal faaliyetlerimiz yok. Bu da gençler için önemli. Her yaş grubuna hitap edebilecek sosyal alanlarımız yok. Olanlarda erken kapanıyor yeterince profesyonel değil.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

K.B. : Karşılaştığımız en büyük zorluklar, halkın muhafazakâr olması, eğitimsiz olması, halkın turizme yönelik bilgisizliği.

M.K. : - Peki sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

K.B. : Halka turizme yönelik eğitimin verilerek turizm bilincinin oluşturulması. Sosyal aktivitelerin herkese hitap edebilecek düzeye getirilmesi acilen gerekli.

M.K. : - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?

K.B. : Katkısı kuşkusuz büyük. Devlet yeterince destek verirse, plan ve program dahilinde çalışmalıdır. Pazarlama tanıtım etkinlikleri yapılırsa halk bilinçlendirilirse, altyapı ve çevre sorunları giderilerek yerelde bir döngü sağlayacağından kalkınmaya etkisi olur.

M.K. : - Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?

K.B. : Mutlaka vardır.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

K.B. : Şimdiye kadar bir zorlukla karşılaşmadık.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

K.B. : Yatırımlar için çok geç kalınmış. Oteller daha önceden yapılmalıydı. Bütün oteller ortak akıl noktasında proje üretilip birlikte hareket edebilirdi.

M.K. : - Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?

K.B. : Evet var.

M.K. : - Peki bu konuda projeleriniz nelerdir?

K.B. : İkinci bir alternatif olarak kaplıca yapmayı düşünüyoruz. Mevcut kaplıca sezonda yeterli olmuyor. Yer temin ederek yatırımcıların yeni tesisler yapmasını sağlıyoruz.

M.K. : - Proje ortaklarınız kimlerdir?

K.B. : Projeler belediyeye ait. Burası belediye oteli biliyorsunuz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

K.B. : Herhangi bir zorluk yok. Yer, kaynak, su hepsi var.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

K.B. : Devlet Kızılcahamam termal turizmine yönelik destek verirse daha iyi olur.

M.K. : - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?

K.B. : % 100 yerel halktan çalıştırıyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

K.B. : Çok karşılaşmıyoruz ama bazen oluyor. Mesela herkesin birbirini tanımasından dolayı hatır gönül çalışmak istiyorlar. Turizm bilinci olmadığı için profesyonel düşünemiyorlar.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

K.B. : Halk eğitilmeli, profesyonellik oluşturulmalı. Üniversitelerin turizm bölümleri açılarak eğitim seviyesi artırılmalı. Bizlerde eğitilmiş ve profesyonel düşünen personel çalıştırabilelim.

M.K. : - Kızılcahamam'da termal turizmne yönelik sorunlar nelerdir?

K.B. : Tanıtım yetersiz kalıyor. Devlet desteği yok. Sadece yerel bazda kısıtlı imkânlarla bir şeyler yapılmaya çalışılıyor. Sosyal aktivite ve mekan yetersizliği var.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

K.B. : Kızılcahamamlı zenginlerin ve devletin desteğine büyük ihtiyacımız var. Siyasi partiler de Kızılcahamam için ortak akıl yürüterek hareket edebilirler.

M.K. : - Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

K.B. : Sadece termal turizmiyle değil, kültür turizmi, yayla turizmi, doğa turizminin de geliştirilip tanıtımı yapılarak cazip hale getirilebilir. Turist rehberimiz yok gelen turistlere ilçeyi tanıtacak yetişmiş rehber ihtiyacımız var. Gezilecek çok yerler var, rehberlik hizmeti kesinlikle verilmeli.

Hotel Ab-ı Hayat Modern Kaplıca Otel Müdürü Hikmet Gümüş ile 09.08.2011 Tarihinde Saat: 15.10'da Yapılan Mülakat (*)**

Müşerref Küçük (M.K.):-Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?

Hikmet Gümüş (H.G.): 10 yıldır turizm sektöründe yer almaktayım.

M.K. : - Şu anki göreviniz nedir?

H.G. : Otel müdürüyüm.

M.K. : -İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?

H.G. : Otelimiz 16 yıldır hizmet veriyor.

M.K. : - İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?

H.G. : Ramazan aylarında biraz düşüş yaşıyoruz. Ramazan ayı hariç genel olarak % 30 doluluk oranlarımız.

M.K. : - Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir?(yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb...)

H.G. : Seminer ve toplantı için çeşitli meslek grupları ve sağlık için gelen gruplarımız var. Genellikle orta ve üst gelir gruplarının geldiğini görüyoruz. Erkek ziyaretçilerimiz ağırlıklı oluyor. Bunun sebebi de sanırım çalışanların ağırlıklı olarak erkek olmasından kaynaklanıyor. Çünkü eğitim toplantı seminer için gelenler çoğunlukla erkeklerden oluşuyor. Gününbirlik yerel halktan da konuklarımız kaplıca ağırlıklıolarak geliyorlar.

M.K. : - Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?

H.G. : Konaklama süresi ortalama üç gün civarında görülüyor.

M.K. : - Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?

H.G. : Geliş amaçları,seminer, toplantı, sağlık, doğa, kuş gözlemciliği, milli parkları ziyaret etmek.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

H.G. : Yeterli ama yeterli değil.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.G. : Yabancı dil eksikliğimiz var, gençlerimiz dil konusunda eğitilmeli. Gençler için akşamları çıkıp oturup eğlenebilecekleri ve enerjilerini atabilecekleri yerler yok ilçede.

M.K. : - Peki sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

H.G. : Gündüz iş toplantı, doğa vb. etkinliklere katılabiliyorlar, ama akşamları için de cazip hale getirilebilir. Bu aktiviteler etkin hale getirilirse verimli sonuçlar alınabilir.

M.K. : - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?

H.G. : Turizm iş sahasını daha fazla genişletir. Kùltürler arası etkileşim sağlar. Bunun sonucunda insanları kaynaştırır ve bakış açılarını genişletir.

M.K. : - Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?

H.G. : Kalkınmasına etkisi elbette vardır. Kızılcahamam'da fabrikalar filan yok. Halkın geçim kaynağı turizmdir. Turizm yerel halkın istihdamını sağlıyor. Turistler esnafımızdan alışveriş yapıyor. Turizm olmasa Kızılcahamam'ının başka bir geliri olmaz. Kızılcahamam'ının yarısı otellerde çalışıyor.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.G. : Ziyaretçileri daha fazla Kızılcahamam'da tutabilecek aktivite ve reklamların olmayışı. Esnafın ve halkın turizm bilgisi eğitim yetersizliği, gibi çok önemli zorluklar yaşıyoruz.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

H.G. : Otellerin hepsi birlikte sorunlara ve eksikliklerin giderilmesine yönelik ortak akıl yürütebilirler. Eğitim konusuna öncelik verilmeli.

M.K. : - Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?

H.G. : Evet var.

M.K. : - Peki bu konuda projeleriniz nelerdir?

H.G. : Otelimizin amacı özellikle sağlık turizmini geliştirmek. Sağlık için gelen misafirlerimize yönelik projelerimiz var. Fizik tedavi ünitemiz var.

M.K. : - Proje ortaklarınız kimlerdir?

H.G. : Proje ortağımız yok.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.G. : Reklam ve tanıtımın yetersiz oluşu işlerimizi zorlaştırıyor.

M.K. : - Sizce ne yapılsa daha iyi bir sonuç alınır?

H.G. : Reklam tanıtım faaliyetleri etkin hale getirilerek daha fazla kitlelere ulaştırılırsa daha iyi sonuç alabiliriz. Öncelikler belirlenerek devlet desteği ile hareket edilebilir.

M.K. : - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?

H.G. : % 90 yerel halkla çalışıyoruz. Yönetici pozisyonları dâhil yerel halkı tercih ediyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.G. : Bir zorlukla karşılaşmadık. Personel ihtiyacımızı turizm meslek lisesinden karşılıyoruz. Dolayısıyla personeli eğitmek için ek bir çaba sarf etmiyoruz.

M.K. : - Sizce ne yapılsa daha iyi bir sonuç alınır?

H.G. : Üniversitelerin turizm ve sağlık bölümlerinin açılması ve buradan daha nitelikli personel yetiştirilerek sektöre daha nitelikli personel sağlanmalı. Eğitime ağırlık verilmeli diye düşünüyorum.

M.K. : - Kızılcahamam'da termal turizmne yönelik sorunlar nelerdir?

H.G. : Az öncede belirttiğim gibi eğitimsizlik sorunu var. Bu sadece yerel halkın ya da çalışan personelin eğitiminden bahsetmiyorum. Gelen turist de eğitilmesi bilinçlendirilmesi gerekir. Turist neye geldiğini bilmeli buna yönelik önceden bilinçlendirilmeli. Sağlık için geldiğinde en az bir hafta kalması gerektiğini bilmesi gerekir. Yarıda bırakılan tedavi sonuç vermeyeceği bilinci oluşturulmalı.

M.K. : - Sizce ne yapılsa daha iyi bir sonuç alınır?

H.G. : Eğitime öncelik ve ağırlık verilerek, tanıtım broşür çoğaltılmalı. Sağlık için geldiğinde en az bir hafta kalması gerektiğini bilmesi gerekir. Yarıda bırakılan tedavi sonuç vermeyeceği bilinci oluşturulmalı.

M.K. : - Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

H.G. : Şu anda jeopark ve jeoturizme yönelik çalışmalar var. Kızılcahamam'da gezilecek pek çok yer var. Tarihi, kültürel ve doğal güzelliklere yönelik profesyonel rehberlik hizmetleri verilmesi gerekir. Henüz bir rehberlik hizmetlerimiz bile yok. Gelen turist otel dışında da etkinliklere katılabilir. Bunlar yapılmadığı zaman diğer turizm türleri gelişme gösteremez.

Başak Termal Hotel Otel Müdürü Murat Arslan ile 09.08.2011 Tarihinde Saat: 16.00'da Yapılan Mülakat (**)**

Müşerref Küçük (M.K.): - Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?

Murat Arslan (M.A.): 3 yıldır bu sektördeyim. Otel inşaatının yapımında bizzat bulundum. Sonrasında görevime devam ettim.

M.K. : - Şu anki göreviniz nedir?

M.A. : İşletme müdürüyüm.

M.K. : - İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?

M.A. : İşletmemiz henüz çok yeni 1 yıldır hizmet vermeye başladı.

M.K. : - İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?

M.A. : % 20 doluluk yaşıyoruz.

M.K. : - Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir?(yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb...)

M.A. : 40 ila 65 yaş arası ziyaretçi çoğunluğumuz emeklilerden oluşuyor. Orta gelir grubu çiftler geliyor. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden geliyorlar. Yerli halk nadiren konaklıyor çünkü fiyat olarak yerli halka hitap etmiyor. Geliş amaçları genellikle sağlık için.

M.K. : - Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?

M.A. : İki günlüğüne geliyorlar. Bazen bu süre uzayabiliyor.

M.K. : - Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?

M.A. : Genel tercih sebepleri Kızılcahamam'ın doğası ve oksijenin bol olması. Bunun yanında kültürel yapının bozulmaması ve Kızılcahamam'ın yerelliğini koruması geliş amaçlarından birkaçı. Bir diğer geliş amacının sağlık olduğunu görüyoruz.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

M.A. : Tam olarak yeterli değil. Çünkü yatak kapasitesi olarak yeterli olabilir ama başka ihtiyaçlarımız da var.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

M.A. : Bizim işletmemiz henüz çok yeni, her hangi bir zorlukla karşılaşmadık. Umarım karşılaşmayız.

M.K. : - Peki sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

M.A. : Alternatifler üretilmesi gerekli. Her kesime ve her bütçeye her yaşa hitap edebilmeli tüm tesislerimiz. Mevcut tesisler geliştirilmeli. Ankara'ya çok yakın olmasına karşın eğitim alanları daha geliştirilebilir. Üniversite hastanelerinin fizik tedavi bölümleri açılabilir.

M.K. : - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?

M.A. : İstihdamı sağlar ve kültürel etkileşimi geliştirir. Özellikle bayanların yerel ürünler üretmesiyle ürün satışını daha kolaylaştırır. Kadınların istihdamına kişisel gelişimine büyük oranda katkı sağlar.

M.K. : - Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?

M.A. : Termal oteller Kızılcahamam'ın kalkınmasında motor rolünü üstlenmiş durumdadır. Kızılcahamam termal turizmi, maden suyu, doğası ilçede kalkınmanın % 50'sini teşkil ediyor.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

M.A. : Tanıtım eksiklikleri var. Kızılcahamam yeterince tanıtılmıyor. Vatandaş Kızılcahamam'a yönelik bilgilendirilmiyor. Yerel halkın da bilinçlendirilmesi gerekir.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

M.A. : Kızılcahamam'ın sahip olduğu zenginliklerin tümünü kapsayabilecek tanıtım eksiklikleri giderilebilmeli diye düşünüyorum. Kızılcahamam dünyada nesli tükenmiş kara akbalarına da ev sahipliği yapıyor. Doğada fosil ağaçlar ve fosil balıklar var.

İnanç turizmi mevcut, halkımızın büyük bir bölümünün ziyaret ettiği türbelerimiz var. Tarihi ören yerlerimiz ve doğal zenginliklerimiz var. Bütün bunlar yeterince tanıtılmıyor. Elimizde bulunan bu zenginliklerin harekete geçirilmesi lazım. Avrupa şehirleri ile kardeş şehir olunabilir. Ankara'ya çok yakın bir yer olduğu için bütün kesimlerin ulaşabilmesi için servisler konulabilir. Bütün bu sıralamış olduklarımız harekete geçirilirse işte o zaman Kızılcahamam'a artı değer katmış oluruz.

M.K. : - Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?

M.A. : Evet var.

M.K. : - Peki bu konuda projeleriniz nelerdir?

M.A. : Biz diğer otellerden farklı olmaya çalışıyoruz. Yöresel tatlar tattırıyoruz. Kızılcahamam kültürünü tanıtıyoruz. Bayramlarda kültürel ve inanç turizmine yönelik misafirlerimize turlar düzenleyerek türbelerimizi gezdiriyoruz. Bazı hastanelerle hareket ederek fiyat indirimine giderek tanıtımlar yapıyoruz.

M.K. : - Proje ortaklarınız kimlerdir?

M.A. : Bireysel davranıyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

M.A. : Görüş farklılıkları sebebiyle önceliklerin farklı olması gibi nedenlerden dolayı zorluklar yaşıyoruz.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

M.A. : Her otel üzerine düşen görevi yapsa, birlik olursa ortak projeler üretilse tanıtım pazarlama organizasyon gibi etkinlikler yapılırsa ben inanıyorum ki daha iyi sonuçlar alabiliriz.

M.K. : - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?

M.A. : Çalışan personelin % 100 yerel halktan tercih ediyoruz.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

M.A. : Bu konuda hiçbir zorlukla karşılaşmadık çok memnunuz.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

M.A. : Halk eğitim merkezlerinde ya da belediye eliyle turizme yönelik sertifikalı eleman yetiştirilirse daha etkin ve verimli sonuçlar alacağımızın kanaatindeyim. Özellikle de vasıfsız olan elemana yönelik böyle bir kazanım sunulabilir diye düşünüyorum.

M.K. : - Kızılcahamam'da termal turizmine yönelik sorunlar nelerdir?

M.A. : Genellikle sorunlarımız bilgisizlikten kaynaklı oluyor. Turizmi ve termal turizminin ne olduğunu biz hâlâ halkımıza anlatamamışız.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

M.A. : Turizme yönelik halkımız bilinçlendirilerek tanıtımlar yapılmalı. Termal turizmini tanıtan çeşitli el broşürleri kataloglar da anlaşılabilir bilgiler verilmeli. Ayrıca misafire ve yerel halka toplu eğitimler verilebilir.

M.K. : - Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

M.A. : Kızılcahamam'da bulunan bütün tesisler, yiyecek içecek işletmeleri, konaklama tesisleri, STK'ler birlikte hareket ettiği takdirde diğer turizm türlerinin gelişimi düşünülebilir. Bunun sonucunda ilçeye yatırımcılar çekilebilir cazip hale getirilir. Kültür turizmine, inanç turizmine, doğa turizmine yönelik Ankara merkezinde tanıtım için stantlar kurulmalı. Birlikte internet sitesi kullanılabilir. Kent otellerinde müşterilere Kızılcahamam'la ilgili broşür ve ayrıntılı bilgiler verilebilir. Paket turizmine yer verilmeli. Kızılcahamam'ı ziyaret eden turist Kızılcahamam'ın bütün değerlerine yönelik bilgilendirilmeli ve bütün zenginliklerini görme fırsatı paket halinde sunulmalı. Ancak bunları yaptığımız zaman diğer turizm türlerini de cazip hale getirebiliriz.

Kızılcahamam Belediyesi Pansiyon Evleri İşletme Müdürü Hikmet Fidan ile 09.08.2011 Tarihinde Saat: 17.10'da Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Kaç yıldır turizm sektöründe çalışmaktasınız?

Hikmet Fidan (H.F.): 14 yıldır turizm sektöründeyim.

M.K. : - Şu anki göreviniz nedir?

H.F. : İşletme sorumlusuyum.

M.K. : - İşletmeniz Kızılcahamam'da kaç yıldır hizmet vermektedir?

H.F. : 1,5 yıldır hizmet veriyoruz, işletmemiz yeni yapıldı.

M.K. : - İşletmenizin aylık ve yıllık doluluk oranları nasıldır?

H.F. : Yazın % 100 kışın da % 50 doluluk yaşadık.

M.K. : - Turist profilinizin genel özellikleri nelerdir?(yaş, meslek, gelir grubu, cinsiyet, sürekli ikametgah, geliş amacı-sağlık turizmi vb...)

H.F. : Türkiye'nin her yerinden geliyorlar. Çoğunluğu emeklilerden misafirlerimiz. 50-60 yaş aralığında gelenler oluyor. Maddi imkanları kısıtlı insanlar geliyor. Genelleme yaptığımızda kadın erkek eşit orandadır. Çünkü misafirlerimiz ailece geliyorlar. Asıl geliş amaçları sağlık turizmi için.

M.K. : - Turistlerin otelinizde ortalama konaklama süresi nedir?

H.F. : Turistler Kızılcahamam'da kaldıkları sürece bizde konaklıyorlar. Konaklama süresi tedavi amaçlı gelenler için 10, 21 gün, diğer misafirler genelde 2 gün civarında kalır. Zaten işletmemiz sadece konaklama hizmeti veriyor. Misafir diğer ihtiyaçlarını dışarıdan temin ediyor. Günübirlik misafirlerimiz de çok sayıda.

M.K. : - Turistlerin Kızılcahamam'ı tercih sebepleri nelerdir?

H.F. : Sağlık için tedavi amaçlı tercih eden çoğunlukta. Bunun dışında doğası ve tarihi yerler için gelenler de var.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

H.F. : Herkesin beklentisine cevap verebilecek yeterliliğe sahip değil.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.F. : Ziyaret edenleri gezdirebilecek turist rehberi ve bir tane bile aracımız yok. Rehberlik hizmeti ve tanıtımlarımız da yeterli düzeyde değil.

M.K. : - Peki sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

H.F. : Rehberlik ihtiyacımız ve gezi araç ihtiyacı karşılanarak misafire daha çok çeşit sunabilmeliyiz. Tanıtım etkinliklerine de önem verilebilir.

M.K. : - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi nasıl olur?

H.F. : Gelen turist sayısı ekonomik girdi sağlıyor. Ekonomik girdiler yörede çeşitli altyapı ve diğer yatırımları çeker. Bulunulan yeri daha düzenli hale getiriyor.

M.K. : - Termal otellerin Kızılcahamam'ın kalkınmasına etkisi var mıdır?

H.F. : İlçeye ne kadar çok turist gelirse esnafımız da o kadar rahatlar ve kazanır. Esnafın kazanması istihdamı artırır. Çünkü Kızılcahamam'da tek gelir kapısı turizm diyebiliriz. İstihdam yaratılması insanların alım gücünü artıracığından yaşam kalitesini artıracak kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.F. : Yurt içi yurt dışı misafirlerimiz tedavi amaçlı geliyorlar. Biz sadece konaklama hizmeti verebildiğimiz için yeterli hizmet sağlanamıyor.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

H.F. : Turizm eğitimi almış ve yabancı dil eksikliğinden kaynaklanan sorunlar giderilerek daha kalifiye elemanlarımız olsa daha iyi hizmet veriz. Oteller birlikte fikir oluşturarak hareket edebilmeli. Yukarıda saydığım eksikliklere nasıl bir çözüm üretiriz noktasında buluşabilirler.

M.K. : - Otelinizin Kızılcahamam termal turizmini geliştirmeye yönelik projeleri var mı?

H.F. : Otelimiz belediye oteli olduğu için bizim ayrıca bir projemiz yok. Belediyenin Kızılcahamam termal turizmi ve doğaya yönelik projeleri var.

M.K. : - Peki bu konuda projeleriniz nelerdir?

H.F. : Bu konu da belediyeden bilgi almanız daha sağlıklı olur.

M.K. : - Proje ortaklarınız kimlerdir?

H.F. : Belediye konuya ilişkin bilgileri size verecektir.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.F. : Kaynak var yer var turist talebi de var, devlet eliyle yatırımlara ihtiyacımız var.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

H.F. : Turiste dışarıdan alabileceği bütün hizmetleri işletmemiz sağlaya bilmeli. İşletme misafir konaklama hizmeti hariç tüm ihtiyaçlarına dönük olarak daha geliştirilebilir.

M.K. : - İşletmenizde çalışan yerel halkın tüm çalışanlara oranı nedir?

H.F. : Dışarıdan hiç yok, % 100 yerel halk çalışıyor.

M.K. : - Bu konuda karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

H.F. : Yerel halkı çalıştırmamız bir zorluğa sebep olmadı.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınır?

H.F. : Çalışan personele daha etkili eğitim ve kurslar verilebilir.

M.K. : - Kızılcahamam'da termal turizmine yönelik sorunlar nelerdir?

H.F. : Rehberlik hizmeti yok. Turisti gezdirecek araçlarımızda yok. Sağlık turizmi için gelenlerin tüm masraflarını eskiden devlet karşıladı. Kızılcahamam'a vatandaş sevkle gelirdi. Devlet şimdi bu ücretin az bir miktarını karşılıyor. Bu da konaklama süresini düşürdü. Devlet desteğini alamadığı için vatandaş ekonomik yetersizlikten dolayı tedavi süresini tamamlayamadan gidiyor.

M.K. : - Sizce ne yapılırsa daha iyi bir sonuç alınırdı?

H.F. : Devlet eskiden olduğu gibi tekrar destek verirse termal turizmi daha geliştirilebilir. Tanıtım ve reklam da şart.

M.K. : - Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

H.F. : Ekonomik destek almadan Kızılcahamam'da turizmi geliştirmek çok zor. Reklam ve tanıtımlara önem verilerek herkes üzerine düşeni yapmalı. Öncelikle rehberlik hizmetleri açığı giderilmeli, sonrasında gelen turisti çeşitli mekânlara götürebilecek servis hizmetlerimiz olması lazım. Turist rehberi ve araç olmadığı için gelen turist kültürel ve tarihi alanları ziyaret edemiyor.

Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği:Yerel Esnaf İle Yapılan Mülakat Soruları:

1- Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

2- Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

3- Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

4- Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

5- Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

6- Sizce Kızılcahamam da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

AS Taksi Durağı İşletme Sahibi Hüseyin Gülşen ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 11: 40'da Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Hüseyin Gülşen (H.G.): - Özellikle son yerel seçimlerden sonra Kızılcahamam'da turist sayısında artış var. Şehrin yapısının düzelmesi yeni yapılan devre mülkler ve Jeopark olayı otellerin doluluk oranında artışı getirdi. Bunun yanında da biz taksiciler daha fazla turist taşır hale geldik. Dolayısıyla bizim ve diğer esnafın cebine giren para miktarını artırdı bu da turizmin yerel kalkınmaya nasıl etki yaptığını gösteriyor.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

H.G. : - Ufak tefek eksiklikler var tabi ki. Kızılcahamam'da halk ve esnafın davranış eksikliğimiz vardı. Konuşma şeklimize kadar değişmek zorunda kaldık. Yatak kapasitesi olarak fena değiliz aslında ama alternatif yeme içme eğlenme yerlerimiz yok vatandaş bize bunları soruyor hep bu konuda yeterli olduğumuzu düşünmüyorum.

M.K. : - Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

H.G. : - En çok yaz aylarında. Haziran, temmuz, ağustos artış görülen aylardır. Eylül ayında genellikle Batı Karadeniz'den Zonguldak, Bartın, Ereğli, Çaycuma'dan ziyaretçilerimiz oluyor. Termal olarak son zamanlarda sonbaharda da artış görülmekte.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

H.G. : - Tabii ki katkı sağlıyor. Bize taşımacılık olarak geri dönüyor ve bu da bize gelir sağlıyor. Şöyle de bir katkı sağlıyor. Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler mutlaka bize uğruyor. Bize park, otel, restoran, gibi yerleri soruyorlar daha fazla insan tanımış oluyoruz. Dolayısıyla bize hem ekonomik hem de sosyal yönden katkısı oluyor.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

H.G. : - Önceden kaplıca turizmi vardı şimdi ise turizm farklılaştı. Fosil taşlaşmış ağaçları, jeopark gibi değerleri yeni öğrenmeye başladık. Bu değerler burada bir ekonomik canlılık yaratıyor. Çünkü ziyaretçi sayıları arttı bunun yanında ilçede işsizlik oranı düştü. Bunu turizm sağladı burada fabrika yok turizm bunu sağladı. Artık gençlerimizin işsizlik derdi pek kalmadı turizm büyük gelir kapısı haline geldi.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

H.G. : - Özellikle üniversitelerin en kısa zamanda açılması ve daha yetişmiş eleman sağlanması gerekir. Bir malı satarken güzel paketleyip güzel satıyorsun esnaf da bu şekilde eğitilmiş olmalı. Esnaf eğitilmiş, düzgün ve temiz giyimli, güler yüzlü olmalı. Park sorunu giderilmeli, tanıtım ve reklamlar artırılmalıdır.

Kızılcahamam Otobüs Terminali Müdürü Ali Demirhan ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 12: 20'de Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Ali Demir (A.D.): - Öncelikle turizm Kızılcahamam için çok yarar sağlıyor. Gelen turist ilk önce bizi tanıyor. Kasabından manavına otellere ve diğer esnafa para bırakarak gidiyor. Dolayısıyla ekonomik yerel kalkınmaya katkı sağlıyor.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

A.D. : - Kızılcahamam bu kapasiteye sahip ama bizler sahip değiliz. Gelen turistlere karşı yeterli derecede hitap edemiyoruz. Bütün esnafın eğitime ihtiyacı var. Biz bunu kendi imkânlarımızla yapmaya çalışıyoruz şoförlere sertifika veriyoruz ama bu yeterli olmaz.

M.K. : - Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

A.D. : - İç turizmde özellikle okulların tatile girdiği dönem, haziran, temmuz, ağustos, eylül gibi aylarda tedavi amaçlı ve jeopark ziyaretçileri geliyorlar. Kışın araştırmacı, fotoğrafçı ve izciler geliyor. Yaz sezonu Batı Karadeniz'e Kızılcahamam'dan turist getirmek için seferler yapıyoruz. Bartın, Amasra ve Zonguldak'a şu anda ringler yapıyoruz.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

A.D. : - Elbette sağlıyor, şöyle ki; bizler ulaşım ihtiyaçlarını sağlıyoruz. Diğer esnaflara farklı farklı ihtiyaçlarını alarak yerel ürünlerden alarak sağlanıyor. Mesela bazlamamız önemli bir ekonomik değerdir Kızılcahamam'da. Diğer turizm etkinlikleri ile bu birleşince ekonomik katkıyı sağlıyor.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

A.D. : - Kızılcahamam büyük tesislerin açılmasından sonra bir Davos olabilir. Çünkü bütün partiler her yıl defalarca burayı ziyarete geliyorlar. Şimdi üniversiteler de açılacak bunlar ilçeyi daha canlandıracak.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

A.D. : - Öncelikle eğitime önem verilmeli. Konaklama tesisleri ve kaplıca tesislerinin temizliğine önem verilmeli. Kaliteli ürünleri satarak müşteriye güven duygusunu vermeli tüm esnaf bunu kendine rol edinmeli.

Gümüşsoy Yerel Ürünler Satış Yeri İşletme Müdürü Aynur Gümüşsoy ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 12: 55'te Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Aynur Gümüşsoy (A.G.): - Kuşkusuz çok faydası var yerel kalkınmaya turizmin. Gelen ziyaretçi ne kadar memnun olursa gelecek olan kişilere önerirler bundan öncelikle esnaf sonrada Kızılcahamam kazanır ve yerel kalkınmaya etki sağlamış olur.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

A.G. : - Daha önceden bu kadar yeterli değildik. Son belediye seçiminden sonra gelen başkan çalışmalarıyla birlikte ilçenin görünümünde farklılık yarattı. Bize göre eksiklik yok ama gelenler bazı eksiklikler olduğunu söylüyorlar. Ürünleri pahalı buluyorlar çünkü burada promosyon olmuyor. Pahalı olması yöresel olmasından kaynaklanıyor. Esnaf az miktarda alıyor ve üretiyor, bu yüzden pahalı oluyor.

M.K. : -Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

A.G. : - En çok ziyaretçi nisan, mayıs, haziran, temmuz ve ağustos aylarında geliyor.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

A.G. : - Esnaf olarak tabii ki sağlıyor. Biz yöresel ürünler sattığımız için ziyaretçiler özellikle bizi tercih ediyor. Müşteri ürünleri beğenirse her gelişinde uğruyor ve gelecek olanlara tavsiye ediyor.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

A.G. : - Zaten Kızılcahamam turistik bir ilçe olduğu için ekonomisini sadece turizmden sağlıyor. Bizim çocukluğumuzda özellikle hafta sonları çok yoğun olurdu şimdi ise bu yoğunluk hafta içine de yayılmış oldu. Sosyal açıdan da bakış açımız daha gelişti. Özellikle bayanların olmadığı bir yerde başarı sağlanamıyor. Mesela kadınlar değişime daha çabuk ayak uyduruyor. Önceden bayanlarımız işletmelerde yoktu. Şimdi ise artık bayanlarımız daha öz güvenli olarak eşiyile birlikte ya da kendisi çalışmalarını sürdürüyor. Birilerinin ilk olması gerekiyordu bu anlamda ben bir ilk oldum. Bunu adım adım başarmış olduk tabii birden olmadı.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

A.G. : - Mesela kar turizmine yönelik çalışmalar yapılabilir. Teleferik ya da kayak merkezlerinden biri de yapılabilir Kızılcahamam buna çok uygun. Üniversiteler açılabilir, işletmelerimizde yetişmiş eğitilmiş kadınlarımız yer alabilir. Böylelikle Kızılcahamam'da turizmi hem iyi tanıtmış hem de geliştirmiş oluruz. Bayanlarımız hijyen konusunda daha titiz müşteriye daha temiz ürün ve güler yüzlü hizmet sağlayabiliriz. Esnafımızın her türlü eğitime ihtiyacı var.

Ankara Konak Restoran İşletme Çalışanı Zekai Demirbaş ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 14: 15'te Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Zekai Demirbaş (Z.D.): - En büyük katkıyı kaplıcalar sağlıyor bunun yanında piknik alanlarına yoğun ziyaretçiler alıyoruz. Bu ziyaretçiler ilçeyi hareketlendirdiği için bütün esnafa bir ekonomik katma değer sağlıyor. Bu hareketlilik işsizliği azaltıyor dolayısıyla ilçeye ekonomik katkı sağlamış ve kalkınmayı sağlamış oluyor ya da büyük etki yapıyor.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

Z.D. : - Mutlaka eksiklikler var özellikle yöresel ürünlerle ön plana çıkmamız gerekir. Bu ürünleri satış yeri ve ürün çeşitliliği artırılabilir.

M.K. : -Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

Z.D. : - En yoğun aylarımız Nisan ayından Ekim ayına kadar oluyor.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

Z.D. : - Mutlaka sağlıyor hem tanıtım hem de ekonomik yönden katkı oluyor. Ne kadar fazla ziyaretçi gelirse o kadar ekonomik katkı sağlıyor. Çünkü bizim tek gelir kaynağımız turizm.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

Z.D. : - Bundan 15 sene önce daha fazla ziyaretçi geliyordu. Kaplıca tedavi için yazılıyordu ve devlet kaplıca ücretlerini karşıladı. Yaz aylarında haziran, temmuz, ağustos, eylül ayları yoğun geçiyoruz. Sosyal olarak daha çok insan tanıma fırsatı buluyoruz ufkumuz daha da genişledi.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

Z.D. : - Üniversitelerin açılması gerekir. Nitelikli iş gücü olmalı özellikle basında yer almalı. Turistik otel kapasiteleri artırılmalı yazın yetersiz kalıyor. Turizm çeşitlendirilmeli, belediye başkanı bu çalışmaları başlattı. Kızılcahamam'da gezilecek çok yer var bunların çoğunu ben bile bir Kızılcahamamlı olarak biliyorum. En önemli de halk bilinçlendirilmeli.

Bizim Kasap İşletme Sahibi Ali Vural ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 14: 45'te Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Ali Vural (A.V.): - Turizm bacasız fabrikadır ve insanların sosyal yaşamına büyük katkısı vardır. Turizm insanların gelişimini sağlayan önemli etkenlerden biridir. Olayın özü iki maddedir. Ekonomik ve sosyal yönden birde altyapı üstyapı olanaklarının gelişmesine olanak verir hızlandırır tetikleyicidir.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

A.V. : - Yeterli değil çünkü yeni oluşumlar şart. Esnafın seminerlerle eğitilmesi ve STK'lar la birlikte hareket ederek eksikliklere karşı birlik oluşturması gerekir.

M.K. : - Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

A.V. : - En çok nisan ayından eylül ayına kadar yoğun oluyoruz.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

A.V. : - Elbette katkı sağlıyor ziyaretçiler tüm esnafa. Bu katkıyı ilçeyi ziyaret ederek ve ilçeden alışveriş yaparak sağlıyorlar.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

A.V. : - Turizm ilçede daha çok yoğundu. İhtiyaca eskiden daha iyi cevap verebiliyordu. Ziyaretçiler kalacak yer bulamazdı herkes ziyaretçilere evlerini açardı. Şimdi yeni yeni canlanmaya başladı. Şimdi gelen turist yerel ürün pek bulamıyor çünkü şimdi üreten yok. Eskiden köylerde model öğretmenlerdi şimdi ise ne öğretmen kaldı ne de öğrenci kaldı bu köylerde. Sulak arazilerimizde kalmadı. Turizm Kızılcahamam'ın olmazsa olmazıdır başka alternatifimiz yok evimize buradan ekmek götürüyoruz.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

A.V. : - Birincisi çocuğumuzla oturup yiyip içebileceğimiz alternatif yerler yok. İlçede daha fazla yöresel ürün satışı yapan işletmeler artırılmalı. İlçeye teleferik yapılabilir turizmi geliştirebiliriz şu anki belediye başkanı ilçenin görünümünü önemli ölçüde olumlu yönde değiştirdi. Şehirde düzenlemeler yaparak çevre altyapı, hamamlar gibi yerlerin imajını değiştirdi.

Gül Hediyeelik işletme sahibi Burak Gökmen ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 15: 45'te Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Burak Gökmen (B.G.): - Gelen turistin alışverişi yaparak para bırakmasıyla yerel kalkınmayı sağlıyor. Bunun dışında kültürel bağlar zenginlikler getiriyorlar daha fazla insan tanıma fırsatı sağlıyor.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

B.G. : - Bence bu beklentilere cevap verebilecek yeterliliğe sahiptir. Çünkü gelen turistlerin çoğunluğu kaplıca için geliyor. Bazı eksiklikler olacaktır bunlarda zamanla giderileceğine inanıyorum.

M.K. : - Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

B.G. : - En çok yoğun olduğumuz aylar haziran başından ekim sonuna kadar sürüyor.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

B.G. : - Kızılcahamam esnafına ekonomik katkı sağlıyor çünkü gelen ziyaretçiler yerel ürünlerden alıyor bu da esnafa ve ilçeye ekonomik fayda sağlıyor.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

B.G. : - Şu an daha çok canlılık var elbette turizmin artmasıyla iş gelişimi de hızla arttı. Mesela hamburger satan yerler yoktu bunun da isteklisi olacaktır bu eksiklik giderildi. Bir de organik tarım gelişti, altyapı değişti, çağa uygun şekilde sistem yenilendi bunların hepsi turizmle oluyor.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

B.G. : - Reklamlar artırılmalı hem görsel hem de yazınsal olarak. Esnaf ve yerel halk eğitilmeli turizme yönelik. Sosyal aktiviteler artırılmalı belediye, oteller birlikte hareket ederek Kızılcahamam'ın turistik değerlerine yönelik ilçeden ücretsiz turlar düzenlenmeli. Jeopark turizmi iyi tanıtılmalı ve esnaf bu konuda eğitim almalı.

İrkay Petrol Opet İşletme Çalışanı Yusuf Cebeci ile 22.12.2011 Tarihinde Saat 16: 25'te Yapılan Mülakat

Müşerref Küçük (M.K.): - Turizmin yerel kalkınmaya etkisi ne şekilde olur?

Yusuf Cebeci (Y.C.): - Maddi olarak etkisi büyük geliş ve gidişler açısından büyük katkısı var. Mesela yabancı ülkelere bile ziyaretçilerimizin sayısı arttı. Özellikle

son üç yıldır arttı bunlar dünyaya reklamımızı yapmış oluyorlar ziyaretçi sayılarımız artınca da kalkınmaya etkisi olacaktır.

M.K. : - Kızılcahamam turistlerin beklentilerine cevap verebilecek yeterliliğe sahip midir?

Y.C. : - Tam olarak olmasa da büyük eksikliklerimiz yok. Ufak tefek şeyler var gelecekte Kızılcahamam daha iyi bir yere geleceğine inanıyorum.

M.K. : - Turistler Kızılcahamam'ı en çok hangi mevsimde ziyaret ediyor?

Y.C. : - Haziran, temmuz, ağustos ve eylül ayları bizim yoğun dönemlerimizdir.

M.K. : - Kızılcahamam'ı ziyaret eden turistler size ekonomik katkı sağlıyor mu? Bu katkı ne şekilde oluyor?

Y.C. : - Sağlıyor özellikle de kış ayları ile yaz ayları arasında büyük farklar yaşıyoruz. Kışın az işçi çalıştırıyoruz yazın işçi sayımızı büyük oranda artırıyoruz bu ihtiyaca cevap verebilmek için.

M.K. : - Kızılcahamam'da ekonomik ve sosyal kalkınma açısından bir değerlendirme yaptığınızda turizm öncesi ve turizm sonrası ekonomik canlılığı nasıl değerlendirirsiniz?

Y.C. : - Eskiden bu kadar ziyaretçi gelmiyordu şimdi Türkiye'nin her yerinden ziyaretçi geliyor bu durum olumlu yönde bize de yansıyor. Sosyal yönden eğlence, festival artırıldı bu eğlencelerin ziyaretçilerin gün sayısı ve eğlence türleri bu yönde katkı sağlamış oldu.

M.K. : - Sizce Kızılcahamam'da turizmin geliştirilmesine yönelik ne gibi çalışmalar yapılmalı?

Y.C. : - Özellikle kaplıcaların kapasitelerinin artırılması lazım. Şu anda hafta sonları yetersiz kalıyor çünkü. Çevre ve hamamların temizlik ve hijyene dikkat edilmeli esnaf eğitilerek daha duyarlı hale gelmeli. Tanıtım ve reklamlar artırılmalı.

EK-II

KIZILCAHAMAM YİYECEK-İÇECEK İŞLETMELERİ

Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği:**Kızılcahamam İlçesi Özgün ve Genel Tarzda Yemek Yenilebilecek Restoran ve Kafeteryalar**

1. Balıkçı Mustafa: Cengiz Topel Caddesi. Sadece balık çeşitlerinin sunulduğu bir mekan. Tel: 736 40 70
2. Minik Yörem Sofrası. Cengiz Topel caddesi. 736 01 96 Genel ve özgün yemek çeşitleri yer almaktadır.
3. Başaran Aile Lokantası. Genel yemek çeşitleri. Halin içinde yer almaktadır.
4. Selver Hanımın Yeri: Yerel unlu mamulleri üretilmektedir ve yer almaktadır. Bazlama, gözleme, çörek, ev baklavası vb. Büyük Kaplıca Karşısında yer almaktadır. Tel: 736 36 38
5. Yerli köfte Izgara. Sadece köfte yenebilir. Halin içinde yer almaktadır. Tel: 736 36 46
6. Belpınar et ürünleri. Kızılcahamam Belpınar Sucukları ve şarküteri Şehit Mehmet Erdem Caddesi Tel: 736 64 44
7. Gümüşsoy Organik Yöresel köy ürünleri. Yerel unlu mamuller, köy ürünleri, şarküteri Halin içinde yer almaktadır. Tel: 736 39 64
8. Köyüm Nur mandıra Yöresel köy ürünleri. Yerel unlu mamuller, köy ürünleri, şarküteri ürünleri ile halin içinde yer almaktadır. Tel 736 10 50
9. Ünsal Mandıra Et ve tavuk ürünleri yöresel yiyecekler şarküteri Şehit Mehmet Erdem Caddesi. Tel: 736 16 47
10. Aydoğan Yöresel köy ürünleri pazarı Şehit Mehmet Erdem Caddesi. Tel: 736 63 10
11. Anadolu Mangal Evi Soğuksu Milli Parkı Genel ve özgün yemek çeşitleri bulunmaktadır. Tel: 736 57 36
12. Soğuksu Köfte evi Sadece özgün tarzda köfte yenebilecek restoran Milli Park girişinde yer almaktadır. Tel: 736 64 54
13. Sultan Köfte Evi özgün tarzda köfte yenebilecek restoran Milli Park girişinde yer almaktadır. Tel: 736 00 85
14. Ankara Konak. Özgün ve genel yemek çeşitlerine yer vermektedir. Soğuksu caddesi Büyük Kaplıca karşısında bulunmaktadır. Tel: 736 13 06
15. Ayşe Bacı ev yemekleri özgün ev yemekleri bulunmaktadır. Büyük Kaplıca karşısında yer almaktadır.
16. Aşıyan Kafeterya. Büyük Kaplıca yanında bulunmaktadır. Tel: 736 59 37
17. Gülsüm Ana sofrası özgün yemek çeşitleri ve unlu mamulleri Kazım Karabekir Caddesi. Tel: 736 47 98

18. Başkan Aile bahçesi. Özgün ve genel yemek çeşitleri ile hizmet vermektedir. Kazım Karabekir Caddesi. Tel: 736 42 41
19. Yaşar ustanın yeri. Menüde sadece özel tarz köfte yer almaktadır. Şehit Mehmet Erdem Caddesi.
20. Bahçe Bahar ızgara evi. Özgün ev yemekleri Şehit Mehmet Erdem Caddesi. Tel: 736 33 20
21. Özdere yöresel unlu ürünleri Şehit Mehmet Erdem Caddesi. Tel: 0506 366 46 08
22. Gökdere Yöresel unlu mamulleri Şehit Mehmet Erdem Caddesi.
23. Kısmet yöresel unlu ürünleri hal içinde yer almaktadır.
24. Yağmur Izgara evi köfte yemekleri bulunmaktadır. İstanbul Yolu Opet tesisleri Tel: 736 50 40
25. Yabanabad Ada ızgara evi. Özgün dizayn edilmiş Kırgız çadırı İsmetpaşa Ada mevkii Asya termal yolu üzerinde bulunmaktadır. Tel: 736 33 22

ÖZET

KÜÇÜK, Müşerref. Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ankara Kızılcahamam Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Turizm yerel ekonomik kalkınmayı harekete geçiren sektörlerden bir tanesidir. Yerel ekonomik kalkınma kısaca, bir yöreye özgü dönüşüm süreçlerinin harekete geçirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Yerel ekonomik kalkınmada öncelikle bölgeye ait yerel potansiyellerin belirlenmesi ve bu potansiyellerin, aktörlerin işbirliği ile etkin ve verimli bir şekilde değerlendirilme sürecidir.

Kızılcahamam'da 1994 yılından bu yana turizm ana geçim kaynağıdır. Bu çalışmada Kızılcahamam'ın mevcut turizmi incelenmiş ve alternatif turizm potansiyelinin ilçenin kalkınmasında bir dinamik olarak uygulanabilirliği araştırılmıştır. Bu amaçla öncelikle Kızılcahamam'da mevcut turizm değerlerinin yerel kalkınmaya etkisi incelenmiş ve ilçenin alternatif turizm potansiyeli ortaya konmuştur.

Araştırma kapsamında; otel yöneticileri ve yerel esnafın turizmin yerel ekonomiye etkisi konusunda görüşlerini alabilmek amacıyla derinlemesine mülakatlardan yararlanılmıştır.

Son olarak; tüm bu çalışmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda, Kızılcahamam'da turizmin yerel kalkınmaya etkisinin artırılabilmesi konusunda öneriler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Termal Turizm, Yerel Kalkınma, Alternatif Turizm, Turistik İşletmeler, Kızılcahamam

ABSTRACT

KÜÇÜK, Müşerref. The Effect of Tourism on Local Development: Ankara Kızılcahamam Sample, Master's Thesis, Ankara, 2012.

Tourism is one of the sectors that evokes local economic development. Local economic development is briefly defined as stimulation to evolution progress of a local region. Local economic development is a progress in which local potentials of the region are identified firstly and then by the cooperation of actors, these potentials are turned to account in an effective and efficient way.

Since 1994, tourism has been the main source of income in Kızılcahamam. In this study, the present tourism of Kızılcahamam has been investigated and for the sake of development of the district, applicability of alternative tourism potential as a dynamic has been searched. To this end, the effect of present tourism values to local development in Kızılcahamam has been investigated firstly and then alternative tourism potential of the district has been put forth for consideration.

Within the context of the study, in an effort to take the points of view of hotel managers and local artisans about the effect of tourism to local economy, in-depth interviews have been utilized.

Finally, in accordance with the findings derived from these studies, proposals about the purpose of increasing the effect of tourism to local development in Kızılcahamam have been put forth for consideration.

Key Words: Tourism, Thermal Tourism, Local Development, Alternative Tourism, Touristy Establishments, Kızılcahamam